

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

TÜRK CEZA HUKUKUNDA MEŞRU SAVUNMA

Barış ÇETİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KIRŞEHİR-2020

©2020-Bariş ÇETİN

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

TÜRK CEZA HUKUKUNDA MEŞRU SAVUNMA
LEGAL DEFENSE IN TURKISH CRIMINAL LAW

Hazırlayan

Barış ÇETİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ERTUĞRUL

KIRŞEHİR-2020

KABUL VE ONAY

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi, Barış ÇETİN tarafından hazırlanan “*Türk Ceza Hukukunda Meşru Savunma*” adlı tez çalışması ..... tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından oybirliği/oyçokluğu ile **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman.....(İmza)

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ERTUĞRUL

Üye.....(İmza)

Prof. Dr. Fazıl YOZGAT

Üye.....(İmza)

Doç. Dr. Mustafa KOCAOĞLU

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../20..

(İmza)

Doç. Dr. Hüseyin ŞİMŞEK

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin 3 (üç) yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

.../.../20..

Barış ÇETİN

İmza

ÖZET

TÜRK CEZA HUKUKUNDA MEŞRU SAVUNMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan: Barış ÇETİN

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ERTUĞRUL

2020 -(ix+84) Toplam Sayfa

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı

Jüri

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ERTUĞRUL

Prof. Dr. Fazıl YOZGAT

Doç. Dr. Mustafa KOCAOĞLU

Bu çalışmada, 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında meşru müdafaa olarak ifade ettiği 5237 sayılı yürürlükte bulunan Türk Ceza Kanununun meşru savunma olarak Türkçeleştirdiği meşru savunma kurumu ve bu kurumla ilgili teori ve uygulamadan problem oluşturabilecek hususlar incelenmiş, ayrıca konuyla ilgili yargı kararları ve doktrindeki görüşler bütün yönleriyle ortaya konulmaya çalışılmıştır. Meşru savunmanın oluşması için saldırıya ve savunmaya ilişkin koşulların varlığı gerekmektedir. Saldırıya ilişkin koşullar ise bir saldırının varlığı, saldırının haksız olması, saldırının kişiliğe ilişkin bir hakka yönelmiş olması ve saldırının halen var olmasıdır. Ayrıca saldırı somut olmalı ve saldırı ile savunma aynı anda olmalıdır. Muhtemel bir saldırıya karşı meşru müdafaa olamayacağı gibi sona ermiş bir saldırıya karşı da meşru müdafaa olmaz. Ancak, başlamamış ama başlaması muhakkak olan ve tekrarı beklenen durumlarda meşru savunma söz konusudur ve saldırı bitmemiş sayılır. Bazen olayda meşru savunmanın şartları mevcut olsa bile saldırı ve savunmadaki ölçü sınırı aşılabilmektedir. Bu açıdan haklar arasında ya da kullanılan araçlar yönünden oran yoksa meşru savunmadan söz edilemez. Eğer bu sınır maruz görülebilecek bir korku veya heyecandan ileri gelmişse kuralımızın istisnasıdır, kusurluluğu kaldırmaktadır. Oran şartı en çok malvarlığına yönelik saldırılarda önem kazanmaktadır. Kanunumuz malvarlığı da dahil olmak üzere her türlü hakka karşı meşru savunmayı kabul ettiğinden malvarlığına yönelik savunmalarda oran şartı büyük bir hassasiyetle irdelenmelidir.

Anahtar Kelimeler: Suç, ceza, temel haklar, yaptırım, hukuka uygunluk sebebi

ABSTRACT

LEGAL DEFENSE IN TURKISH CRIMINAL LAW

M.Sc.Thesis

Preparer: Barış ÇETİN

Advisor : Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ERTUĞRUL

2020 -(ix+84) Page

Kırşehir Ahi Evran University, Graduate School Of Social Sciences

Department of Political Science and Public Administration

Jury

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ERTUĞRUL

Prof. Dr. Fazıl YOZGAT

Doç. Dr. Mustafa KOCAOĞLU

In this study, No.2709 Republic of Turkey Constitution in force numbered 5237 which stated as self-defense examined the legitimate defense establishment that simplify the Turkish Penal Code, our legitimate defense and examined issues may pose the theory and practice of the problems associated with this institution, as well as subject to the relevant judicial decisions and opinions of the doctrine in all its aspects was tried to put forward. In order for legitimate defense to take place, conditions related to the offense and defense must be present. The conditions related to the attack are the existence of an attack, the attack being unjust, the attack directed towards a right to personality and the attack still exists. In addition, the attack must be concrete and the attack and defense must be at the same time. There can be no self-defense against a possible attack, nor can there be a self-defense against an ended attack. However, there is legitimate defense in cases where it has not started but must be repeated and is expected to be repeated, and the attack is considered to be unfinished. Sometimes, even if the conditions of legitimate defense are present in the incident, the measure limit in attack and defense can be exceeded. In this respect, if there is no ratio between rights or the means used, legitimate defense cannot be mentioned. If this limit arises from fear or excitement that may be exposed, it is the exception to our rule, which removes imperfection. Ratio requirement is most important in attacks against assets. Since our law accepts legitimate defense against all kinds of rights, including assets, the rate requirement should be considered with great precision in the defense of property.

Keywords: Crime, punishment, fundamental rights, sanction, reason for compliance with the law

ÖN SÖZ

Temeli insanın varoluş ve kendini koruma güdüsüne dayanan meşru savunma, çok eski zamanlardan günümüze kadar varlığını gösteren bir müessesedir. Meşru savunma bir ceza hukuku kurumu olarak eski hukuk düzenlerinden itibaren günümüze kadar bütün hukuk sistemlerinde mevcuttur. Ancak kapsam ve sınırları konusunda farklılıklar vardır. Bazı hukuk düzenlerinde belirli suçlar ve belirli haklar açısından kabul edilmişken, bazı hukuk düzenlerinde tüm hak ve suçlar için kabul edilmiştir.

Meşru savunmanın oluşması için saldırıya ve savunmaya ilişkin koşulların varlığı gerekmektedir. Saldırıya ilişkin koşullar bir saldırının varlığı, saldırının haksız olması, saldırının kişiliğe ilişkin bir hakka yönelmiş olması ve saldırının halen var olmasıdır. Saldırı somut olmalı ve saldırı ile savunma aynı anda olmalıdır. Muhtemel bir saldırıya karşı meşru savunma olamayacağı gibi sona ermiş bir saldırıya karşı da meşru savunma olmaz. Ancak başlamamış ama başlaması muhakkak olan ve tekrarı beklenen durumlarda saldırı bitmemiş sayılır. Saldırının suç olması gerekmez, hukuk düzenine aykırı olması yeterlidir. Kanunda saldırının bir hakka yönelmesi şeklinde ifade edilmesine rağmen doktrin ve uygulama bunu geniş yorumlayarak kişiliğe ilişkin tüm haklar açısından meşru savunma kabul edilmiştir.

Meşru savunma, hukuk sistemlerinde bir hukuka uygunluk sebebi olarak soyut norm şeklinde düzenlense de, soyut ceza normlarının somutlaştırılmasında en zor alanlardan biri olduğuna kuşku yoktur. Bu sebeple hangi tür olaylarda ya da hangi aşamaya kadar meşru savunmanın kabul edilip edilmeyeceğinin yargı kararları ile ortaya konulması bir zorunluluk arz etmektedir. Bu nedenle çalışmada yargı kararlarına yer vererek, meşru savunmanın şartlarına, meşru savunmada sınırın aşılmasına değinilerek uygulamayla teorinin birlikte değerlendirilmesi sağlanmaya çalışılmış, bu şekilde konunun daha iyi kavranması amaçlanmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde, müdafaa/savunma ile ilgili kavramsal çerçeve incelenmiş ve tarihsel gelişimi, dünya coğrafyasında meşru savunma uygulamaları detaylı olarak değerlendirilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde ise, Türk hukukunda meşru savunmanın düzenlenişi, meşru savunmanın şartları, meşru savunmanın türleri ve meşru savunmada sınırın aşılması detaylı bir şekilde değerlendirilmiştir. Çalışmanın son bölümünde

yüksek mahkeme kararları ve çalışmanın amaçladığı hedefler ve çalışmada elde edilen sonuçlar yer almaktadır.

Bu çalışmayı hazırlarken her zaman yanımda olan ve desteklerini esirgemeyen danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Ertuğrul'a, Sayın Hocam Prof. Dr. Fazıl Yozgat'a, Doç. Dr. Mustafa Kocaoğlu'na teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Yüksek Lisans konusunda her zaman yanımda bulunan, üstümde emeği olan, çok sevdiğim Sayın Hukuk Müşaviri Sedat Bulut'a,

Kıymetlilerim; emektarım ANNEME, Babama, her zaman destekçilerim Sedat ve Hacı Osman Abime, ablalarım Gözde ve Nergis'e, hayata yeni merhaba diyen yeğenlerim GÖKÇE'ne ve CİHAN EFE'ne ve cananım, bir tanem sevgili eşim GÜNEŞİ'ne teşekkürlerimi ve sevgilerimi sunmaktan onur duyarım.

Kırşehir- 2020

Barış ÇETİN

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
GİRİŞ.....	1
BÖLÜM I	3
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	3
1.1. GİRİŞ ve MEŞRU SAVUNMA İLE İLGİLİ KAVRAMLAR	3
1.2. MÜDAFAA/ SAVUNMA KAVRAMI	4
1.3. TARİHSEL GELİŞİM	7
1.4. DÜNYA COĞRAFYASINDA MEŞRU SAVUNMA	10
1.4.1. Anglo Sakson Ülkelerinde Meşru Savunma	10
1.4.1.1. İngiltere	10
1.4.1.2. Amerika Birleşik Devletleri	11
1.4.2. Kıta Avrupasında Meşru Savunma	12
1.4.2.1. Almanya	13
1.4.2.2. İtalya	14
1.4.2.3. Fransa	14
1.4.2.4. İsviçre, Hollanda, Finlandiya	14
1.4.2.5. Rusya.....	15
1.4.2.6. Osmanlı Hukuku	15
1.4.2.7. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde	18
BÖLÜM II.....	19
TÜRK HUKUKUNDA MEŞRU SAVUNMA	19
2.1. TÜRK HUKUKUNDA MEŞRU SAVUNMA	19
2.1.1. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası	19
2.1.2. Türk Ceza Kanunu	20
2.1.3. Özel Kanunlarda Meşru Savunma	22
2.1.3.1. Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu	22
2.1.3.2. Terörle Mücadele Kanunu	23

2.1.3.3. Polis Vazife Ve Salâhiyet Kanunu.....	24
2.2. 5237 SAYILI TÜRK CEZA KANUNUNDA MEŞRU SAVUNMANIN ŞARTLARI.....	25
2.2.1. Genel Şartlar	25
2.2.2. Saldırıya İlişkin Şartlar	26
2.2.2.1. Bir Saldırı Olması Koşulu.....	26
2.2.2.2. Saldırının Halen Mevcut Olma (Güncelliği) Koşulu	27
2.2.2.3. Saldırının Haksız Olma Koşulu	28
2.2.2.4. Saldırının Bir Hakka Yönelmiş Olma Koşulu	29
2.2.2.5. Savunmaya İlişkin Şartlar	30
2.3. HUKUKA AYKIRILIK KAVRAMI	35
2.4. HUKUKA UYGUNLUK SEBEPLERİ	36
2.5. HUKUKİ ESASI KONUSUNDA ORTAYA ATILAN DÜŞÜNCELER.....	38
2.6. MEŞRU SAVUNMANIN TÜRLERİ.....	39
2.6.1. Genel Türleri.....	40
2.6.2. Üçüncü Kişi Lehine Meşru Savunma	40
2.6.3. Malın Korunmasına Yönelik Meşru Savunma	41
2.7. MEŞRU SAVUNMADA SINIRIN AŞILMASI VE HATA	42
2.7.1. Meşru Savunmada Hata	42
2.7.2. Meşru Savunmada Sınırın Aşılması	43
2.8. YÜKSEK YARGI KARARLARINDA MEŞRU SAVUNMA.....	44
SONUÇ.....	77
KAYNAKÇA	81

SİMGELER VE KISALTMALAR

Kısaltmalar	Açıklamalar
AB	: Kısaltmalar alfabetik sırayla verilmelidir
B	: Baskı
C.D	: Ceza Dairesi
Çev.	: Çeviren
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
Y.C.	: Yargıtay Ceza
YCGK	: Yargıtay Ceza Genel Kurulu

GİRİŞ

Meşru müdafaa/savunma, temel hak ve hürriyetlerimizi koruma altına alan, her hukuk sisteminde düzenlenen ve tartışma konusu olan, hukuk düzenlerinde bir kişinin kendi maddi varlığını korumasını amaç edinen bir ceza hukuku müessesesidir¹.

Öte yandan meşru savunmanın hukuki esası hakkındaki düşünceler tek başına kurumun hukuki esasını açıklamaya yeterli değildir. Koruma içgüdüğü ile savunmada bulunup kendini koruyan insanın eyleminde ahlaki yönden ayıplanması gereken herhangi bir durum olmadığı gibi ortada herhangi bir toplumsal zarar da bulunmadığından eylemi hukuka uygundur.

Öte yandan, hukuk sistemine aykırılık olarak kabul edilen hukuka aykırılığın suçun bağımsız bir unsuru olduğunu ve meşru savunmanın da bu unsur içinde değerlendirilmesi gerektiğini kabul edilmektedir. Bu açıdan suçun oluşumu için eylemde herhangi bir hukuka uygunluk sebebinin bulunup bulunmadığının araştırılması gerekmektedir.

Meşru savunma bir hukuka uygunluk sebebi olarak bazı hukuk sistemlerinde tüm haklar yönünden kabul edilirken; bazı hukuk sistemlerinde ise belirli haklar yönünden kabul edilmektedir. Hukuk sistemlerinin tüm suçlar açısından meşru savunmayı kabul etmediği aynı zamanda meşru savunmanın hukuk sisteminde düzenlendiği yer ile de doğrudan ilgilidir. Bünyesine uyduğu tüm haklar için meşru savunmanın uygulanacağını kabul eden hukuk sistemleri meşru savunmayı, genel hükümler içerisinde; belirli suçlar için meşru savunmayı kabul eden hukuk sistemleri ise, meşru savunmayı özel hükümler içerisinde düzenleme yoluna gitmişlerdir.

Türk Hukuk sisteminde de meşru savunma, genel hükümler içerisinde yer almakta ve meşru savunmanın düzenlendiği madde içerisinde herhangi bir hak sınırlamasına gidilmeksizin “hakka” ibaresine yer verilerek Türk hukuk sistemi açısından bütün haklar için uygulanacağı kabul edilmektedir. Bunun dışında özel hükümler içerisinde TCK’nın 306. maddesinin 6. fıkrasında “Yabancı devlet aleyhine asker toplama” suçu içinde özel bir meşru savunma kurumu yer almaktadır. Ancak bu durum bizim sistemimiz açısından meşru savunmanın her türlü hak için uygulanmayacağını göstermemekle birlikte tam aksine yabancı devlet aleyhine bile meşru savunmada bulunulabileceği kabul edilmektedir. Bu

---

¹“Meşru müdafaa” olan bu terimin aslı, 5237 sayılı Türk ceza kanunu ile “meşru savunma” olarak değiştirilmiştir. Tezimizin adı da bu şekilde olduğundan, “meşru savunma” terimi tercih edilecektir.

düzenlemeye yer verilirse bile genel hükümlerdeki düzenleme gereğince kişi meşru savunmadan yararlanabilmelidir. Ancak kanun koyucu böyle bir düzenleme yaparak uluslararası alanda meşru savunma kurumuyla ilgili tartışmaları gidermek istemektedir.

Meşru savunma saldırıya ilişkin ve savunmaya ilişkin şartlardan oluşmakta olup, meşru savunmanın dayanağını oluşturan saldırının mutlaka suç teşkil etmesi, cebir tehdit içermesi, kasıtlı eylemden meydana gelmesi gerekmektedir. Taksirli eylem sonucu gerçekleştirilen ya da kusur yeteneğine sahip olmayan kişiler tarafından gerçekleştirilen saldırılar da, meşru savunma kapsamında değerlendirilmelidir.

Türk hukuk sisteminde meşru savunma vücut bütünlüğü, sağlık, hayat, cinsel dokunulmazlık, kişisel özgürlük, kişi güvenliği, mal varlığı gibi bütün haklar için kabul edilmiş ise de kanunda düzenlenen her suç tipi için meşru savunma mümkün değildir. Bazı eylemler niteliği gereği yapılmakla icrasını sona erdirir. Bu tarz eylemlerde saldırının mevcut olma şartı artık varlığını yitirdiğinden meşru savunmadan söz edilemez.

Görüldüğü üzere meşru savunma, tüm haklar yönünden kabul edilmiş ise de, bazı haklara müdahale ya da müdahale tehdidi, eylemin niteliği gereği saldırı şartını yerine getirmediğinden ya da savunmada zorunluluk oluşturmadığından bu haklara yönelik saldırılara karşı meşru savunma mümkün değildir. Bu haklara örnek olarak, kendisine hakaret edilen kişinin bu eyleme karşı saldırıda bulunması ya da korkutucu nitelikten uzak saldırı tehdidine karşı savunmada bulunması halinde meşru savunmadan söz edilemez. Zira bu tarz eylemler saldırı tehdidi içermediğinden kişiye savunma hakkı da vermeyip haksız tahrik ya da öç alma kapsamında değerlendirilmelidir.

Bazen somut olayda, meşru savunmanın şartları mevcut olsa bile saldırı ve savunmadaki ölçü sınırı aşılabilmektedir. Bu açıdan haklar arasında ya da kullanılan araçlar yönünden oran yoksa meşru savunmadan söz edilemez. Oran şartı en çok malvarlığına yönelik saldırılarda önem kazanmaktadır. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu malvarlığı da dahil olmak üzere her türlü hakka karşı meşru savunmayı kabul ettiğinden malvarlığına yönelik savunmalarda oran şartı büyük bir hassasiyetle irdelenmelidir.

Sonuç olarak, çalışmamızda meşru savunma kurumu ve bu kurumla ilgili karşımıza çıkabilecek tüm durumlar, yargı kararları ve doktrindeki görüşler, ilgili olduğu alanlarda mülga 765 sayılı TCK'nın ilgili bölümlerine de değinilerek meşru savunma kurumu tüm yönleriyle ortaya konulmaya çalışılacaktır.

BÖLÜM I

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. GİRİŞ ve MEŞRU SAVUNMA İLE İLGİLİ KAVRAMLAR

Hukuka aykırılık, failin fiili ile hukuk düzeni arasındaki karşıtlık ve çatışma ilişkisini ifade etmektedir. Bir fiilin suç oluşturabilmesi açısından sadece kanuni tanıma uyması yani tipiklik yetmemekte bununla birlikte söz konusu fiilin hukuka aykırı olması da gerekmektedir(Katoğlu, 2003:19). Yani fiilin “tipe uygun bir fiilin herhangi bir hukuka uygunluk sebebiyle örtüşüp örtüşmediğinin” ayrıca incelenmesi gerekmektedir(Keyman, 1980:59). Eğer fiili örten bir hukuka uygunluk sebebi varsa söz konusu bu fiil hukuk düzenine aykırı olmamaktadır. Değerlendirme yaparken ise söz konusu fiil tipiklikten bağımsız olarak değil, onunla ilişkili bir şekilde yapılması gerekmektedir.

Doktrinde tipiklik ilk olarak bir fiilin görünümünü, adeta resmini ifade etmektedir. Kavram bu anlamı ile, hukuki düşünce içinde model işlevini yerine getirmekte, tasavvur edilen bir fiili anlatmaktadır. Bununla birlikte, tipikliğin, ceza muhakemesi hukuku içinde doğup geliştiği, oradan da hukukun diğer dallarına aktarıldığı gözlemlenmektedir(Koca ve Üzülmüş, 2013: 252).

Doktrinde tipiklik ve hukuka aykırılık arasındaki ilişkinin içeriği hakkında farklı görüşler bulunmaktadır. Bunlardan ilki, “kanuni tipe uygun bir fiili kural olarak hukuka aykırı kabul edip, somut olayda bir hukuka uygunluk sebebinin bulunup bulunmamasına göre eylemin hukuka aykırılık durumunu belirleyen” görüştür(Değirmenci, 2014:129). Bu görüşün savunucuları, hukuka uygunluk sebebi halinde yapılan eylemi tipik, fakat hukuka aykırı olmayan hareket olarak nitelendirmektedirler. Diğer görüş ise, hukuka uygunluk sebeplerini yasaklayıcı veya emredici ceza normlarının bir parçası olarak gördüğünden bu durumda işlenen fiili, başından itibaren hukuka uygun kabul etmektedir. Bu kapsamda örnek olarak Türk Ceza Kanununun 81. maddesinde düzenlenmiş olan “insan öldürmeyi” meşru savunma olmaksızın insan öldürme fiili olarak anlamlandırmaktadırlar(Carlotta, 2008:236).

Doktrinde ağırlıklı olarak hukuka aykırılığın suçun unsuru olduğu konusunda bir görüş birliği olmasına rağmen bazı yazarlar hukuka aykırılık ve tipikliği, suçun bir unsuru olarak kabul etmeyip maddi ve manevi unsur ile ortaya çıkan durum hakkında, dışarıdan verilen değer hükmü ve suçun bir özelliği olarak kabul etmektedirler(Toroslu, 2012:106).

Bu görüşlerin temelinde ise failin bilinci dışında meydana gelen bir fiilin hukuka aykırılığından söz edilemeyeceğinden hukuka aykırılığın, manevi unsur içerisinde eriyeceği bu durumun kusurluluk başlığı altında değerlendirileceği görüşü yatmaktadır(Toroslu, 2012:107).

Doktrindeki bu tartışmalar, hukuka aykırılığın kaynağı yani fiilin çatıştığı hukukun ne olduğu açısından da önem arz etmektedir. Hukuka aykırılık değerlendirmesinin soyut kanuni tipe göre mi yoksa normun amacına bakılarak gerektiğinde örfi ve içtihadi hukuk da dikkate alınarak mı yapılacağı konusu maddi ve şekli hukuka aykırılık ayrımını karşımıza çıkarmaktadır(Katoğlu, 2003:159). Bu anlamda beşeri bir fiil, kanunu ihlal ettiğinde şekli anlamda hukuka aykırılığı; hükmün koruduğu değeri, toplum çıkarlarını ihlal ettiğinde ise maddi anlamda hukuka aykırılığı oluşturmaktadır.

1.2. MÜDAFAA/ SAVUNMA KAVRAMI

“Meşru savunma”, “meşru müdafaa”, “haklı ya da yasal savunma” gibi çeşitli anlamlarda kullanılan bu kurum, TCK sistematığında “meşru savunma” adıyla düzenlenmiştir. Bu düzenlemeden yola çıkarsak terim yarı Arapça “meşru”; yarı Türkçe “savunma” olarak düzenlenmiştir(Özbek, vd., 2001:279).

Meşru savunma ya da haklı savunmanın kelime anlamı, uğranılan bir saldırı karşısında kişinin kendisini veya bir başkasını korumasıdır. Hukuki açıdan ise bir kimsenin kendisini veya başkasına yönelik bir saldırıyı defetmek için meşru bir savunmada bulunması dolayısı ile cezalandırılmamasını ifade eder. Bunun gerekçesini açıklayan ve bir hukuki esasa dayandırmaya çalışan fikirler mevcut olsa da meşru savunma kendini koruma doğal hakkına dayanmaktadır(Güral, 1949:25).

Nitekim sosyal sözleşmeciler, savunma haklarını topluma terk eden bireylerin, herhangi bir tehlikeye maruz kaldıklarında ve kişiyi toplumun savunmadığı hallerde ona ait doğal savunma hakkını kendi kendine savunabileceğini ifade etmektedirler(Güriz, 1999:200). Kusurlu fakat cezalandırılmayan hareket düşüncesi kaynağını kanonik hukuktan almaktadır. Kant tarafından da benimsenen bu düşünceye göre meşru savunmada bulunan kişi kusurludur. Amacı savunmak da olsa eylem bizatihi hukuka aykırı bir eylemdir. Ama maksada uygunluk düşüncesiyle eylem cezalandırılmamaktadır. Kant’ın ceza vermek hakkındaki düşüncesine göre suçluyu cezalandırmak mutlak ve kategorik bir zorunluluk

olduğundan, burada maksada uygunluk düşüncesiyle cezalandırılmamasının savunulması çelişmektedir(Çadık, 2018:185).

Pufendorf'a göre, bir saldırıya karşı savunmada bulunan kişi, soğukkanlılığını kaybedecektir ve büyük bir heyecana kapılacaktır. Bunun nedeni saldırının manevi bir cebir olması ve bu cebire karşı kendini savunanın, kasten hareket kabiliyetini yitireceği ve böylece irade serbestisinin kaybolacağıdır. Bu yüzden savunmada bulunan bu kimse kusurlu hareket etmiş sayılmaz, cezalandırılabilirse imkan ortadan kalkar. Bu düşüncede Kant'inkinden ayrı olarak kusur bulunmamaktadır(Demirbaş, 2012:112).

Meşru savunma suçun manevi unsurunu ortadan kaldırdığı için faile ceza verilememektedir. Bu ise eleştirilmiştir. Savunmada bulunan kişinin heyecan ve korkuya kapılmadan hareket ettiği takdirde meşru savunma hakkı verilmemesi kabul edilemez. Yargıtay bu düşünce çerçevesinde verdiği (CGK. 7.6.1982,267 / 982 ve YKD. 1982 / 9 nolu) bir kararında "Bu durum karşısında, sanığın, o anda içinde bulunduğu ruh hali, kendisini yasal savunma zorunluluğunda bırakmış" olabileceği düşüncesindedir.

Ayrıca Yargıtay aynı kararında meşru savunmayı, " Yasal savunma; failin ağır ve haksız bir saldırıyı kendisinden veya başkalarından uzaklaştırmak amacı ile gösterdiği zorunlu tepki" olarak tanımlamıştır. Pozitivist fikrini savunanlara göre meşruluk düşüncesine göre kişi haksız bir saldırıya karşı haklı saikler ile hareket etmektedir. Bir kimsede bulunan kendini veya başkasını savunmak amacı hukuka uygundur ve bu maksatla hareket eden kişi tehlikeli olmadığı için cezalandırılmayacaktır(Soyaslan, 1998:173). Bu düşünceye karşı yapılan eleştirilere göre ise savunmada bulunan kimse çok tehlikeli ve hatta adli mercilerce aranan biri olabilir. Bu durumda bu kişiyi cezalandırmamak olmaz. Çünkü bu düşünceye göre savunmada bulunan kişinin tehlikeli bir kişi olması durumunda yaptığı savunma meşru sayılmaz(Enrico, 1928:467).

Hakların çatışması düşüncesine göre iki hak çatıştığında devlet bu haklardan üstün olanı korumak yükümlülüğündedir. Meşru savunmada saldırıya uğrayanın hakkı üstün olduğu için saldırganın hakkı feda edilecektir. Saldırganın artık hiç korunmayacağı doğru değildir. Zira kanun savunmada aşırılığı cezalandırmakta ve saldırgan kimsenin de korunmaya değer bir hakkı bulunduğunu kabul etmektedir(Taner, 1953:405).

Kötülüğün kötülükle karşılanması düşüncesine göre ceza vermek hakkı devlete ait olduğu için meşru savunma esasta bir haksızlıktır. Başkasının hakkına saldıran bir kötülük yaparken, hakkına saldırılan buna karşılık vermekle ikinci kötülüğü yapmakta, böylece

hesap görülmüş ve devletin yapacağı bir şey kalmamaktadır. Haksızlığın ortadan kaldırılması ahlaki bir kefarettir ve meşru savunma adil bir kefareti gerçekleştirir. Toplum düzeninin korunmasını sağladığı için meşru savunmada bulunan kişiye ceza verilmeyerek mükafatlandırılmaktadır(Taner, 1953:406).

Bu düşünce eleştirilmiştir. Bu düşünce meşru savunma ile devletin cezalandırma hakkını birbirine karıştırmaktadır. Savunmada bulunmak ceza vermek hakkının kişi tarafından kullanılması demek değildir. Meşru savunma bir saldırıyı uzaklaştırmak için bazen saldırıdan daha şiddetli bir tepkide bulunmak zorunluluğu doğabileceğinden ikinci kötülüğün ilk kötülüğü yok ettiğini iddia etmek hukuken mümkün değildir(Şahin, 2008:321).

Hakkın doğrulanması düşüncesine göre haksız bir saldırı hakkın inkarıdır; savunma ise hakkı ret eden saldırının reddidir, hakkın doğrulanmasıdır. Bu düşünce Hegel'in diyalektik metodunun meşru savunmaya uygulanmasından ibarettir. Buna göre her kavram kendi zıddını oluşturur ve onun tarafından yok olur ve böylece üçüncü bir kavram çıkararak iki kavramı bağdaştırmıştır(Gümüş, 2015:97).

Bu düşünce meşru savunma durumunda yapılan savunmayı hakkın doğrulanması sayarak hukuka uygun bulmaktadır. Bu açıdan olumlu olmakla birlikte tüm hukuk düzenini bir tezatlar mantığı ile açıklamasının kabul edilemeyeceği ileri sürülmüştür(Dönmezer ve Erman, 1997:77).

Yetki devri düşüncesinde devletin, saldırıya uğrayana veya başkasına korumasını zamanında ulaştıramadığı durumda saldırıya uğrayan kişiye polis yetkisinin farazi ve şartlı olarak vekaleten verilmesi savunulmuştur. Saldırıya uğrayan, saldırıya karşı savunmada bulunurken kamusal bir fonksiyonu görmekte olduğundan dolayı cezalandırılmaz. Bu düşünceye göre kamusal savunma asıl olmakla birlikte devletin etkili bir biçimde müdahalede bulunamadığı durumlarda fert zaruret nedeniyle zabıta fonksiyonu ile yetkili kılmakla kamusal savunmanın yetersiz ve etkin olamadığı hallerde ferdi savunmanın geçerli olduğu sonucuna ulaşılmaktadır(Ayhan, 2011:150).

Bu düşünce eleştirilerek savunmada bulunanın polis yetkisine farazi ve şartlı olarak vekaleten sahip olduğunun kabul edilemeyeceği zira böyle bir vekaleten varlığının şüpheli olduğu belirtilmiştir. Tali kamu savunması düşüncesine göre ferdi savunma asli, kamusal savunma ise tali niteliktedir. Kamusal savunma yetersizken ferdi savunma etkin ise artık ferdi savunma üstünlüğü vardır. Meşru savunma halinde kamusal savunmanın müdahalesine gerek kalmamaktadır. Meşru savunma ferde ait olan tabii bir haktır(Ayhan, 2011:150).

Kamu savunmasına ikincil bir değer tanımak, kişisel savunma yapıldığı ,yani saldırıya uğrayan kimse bu tecavüzü uzaklaştırdığı takdirde, kamu savunmasına gerek bulunmadığı ve artık devletin saldırganı cezalandıramayacağı sonucuna bizi götürür. Hukuk için mücadele düşüncesini savunan Jhering'e göre hukuk varlığını devam ettirebilmek için mücadele etmek zorundadır. Meşru savunma da hukuk için bir mücadele alanıdır. Haksız saldırılara karşı savunma bir ödev olduğu için meşru savunmada bulunan kişi cezalandırılmaz(Von, 1935:22).

Meşru savunmanın esasında hukuk düzeninin hakkın tecavüzüne izin vermeyeceği vardır. Hukuk, haksızlığı yenmek, adaletsizliği, saldırıları yasaklamak amacındadır. Hukuk düzenini oluşturan güç hukukun üstünlüğü ve devamı için haksızlıklarla savaşmalıdır. Hukuk haksızlık karşısında boyun eğmez(Yüce, 1982:255).

Toplumsal zararının yokluğu düşüncesine göre meşru savunma halinde toplumsal bir zarar bulunmamaktadır. Toplum bakımından saldırıya uğrayanın hakkı, saldırganın hakkından daha üstündür Toplumun çıkarları ile çatışmayan bir fiilde hukuka aykırılık yoktur. Çünkü ortada bir zarar yoktur.

Kendini koruma içgüdüğü düşüncesine göre de meşru savunma, bir kimsede olan kendini koruma içgüdüğüne dayanır. Kişi haksız bir saldırıyla karşılaştığında saldırıdan kurtulmak için bir tepki gösterecektir. Her canlıda olan bu içgüdü insanlarda da vardır ve gerçekçi olan bir hukuk düzeni bunu kabul edecek ve bu içgüdüyle işlenen fiilleri cezalandırmayacaktır. Yasaklasa da bu bir işe yaramayacak ve kişi kendini korumaya devam edecektir. Bu durumda meşru savunma insanın özünde olan kendini koruma içgüdüğüne hukukun tanınmasıdır. Hukuk düzeni bir yandan kişinin varlığını korurken diğer yandan kişiye varlığının zarara uğramasına katlanmasını isteyemez(Ayhan, 2011:150).

1.3. TARİHSEL GELİŞİM

Meşru savunma her zaman ve her yerde kabul edilmiş bir hukuki kurumdur. Eski Hint ve Yunan hukuklarında şeref ve hayata karşı saldırılara karşı bir kişi meşru savunmada bulunabiliyordu ve bu hak hırsızlık fiilleri için de geçerliydi(Savaş, 1995:631).

Roma hukukunda hayata, vücut bütünlüğüne, namusa ve kişisel bir tehlikeye yol açtığı takdirde mala karşı yapılan tecavüzlere karşı da meşru savunma kabul edildiği görülmektedir. Cermen hukukunda, öc alma hakkı ön planda olduğu için meşru savunma bu hakkın derhal icrası şeklinde düşünülerek her türlü saldırıya, buna mal ve şeref de dahil,

karşı yapılan hareketler meşru sayılmıştır. Kanonik hukukta, meşru savunma bir hak olarak değil cezalandırılmaması gereken bir zorunluluk kabul edilmiştir(Önder, 1992:232).

Ortaçağda Hristiyanlığın doğuşu ile birlikte meşru savunma anlayışı değişmiş, sadece hayata karşı yapılan fiillere yönelik meşru savunma kabul edilmiştir. On sekizinci yüzyılın sonlarında ise meşru savunmanın sınırları yeniden genişlemeye başlamıştır. İslâmiyet'in gelişi ile birlikte meşru savunma ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

İslam'da da benzer bir uygulama bulunmaktadır. İslam hukuku hayata, mala, ırz ve namusa yönelmiş bütün saldırılarda en hafifinden başlamak üzere saldırıyı defedecek ölçüde karşı savunma meşru sayılmış, yasal savunma halinde bulunan kişi ne kisas, ne diyet, ne de tazireye muhatap tutulmuştur(Erem, 1993:41).

Ayrıca İslam hukukunda, meşru savunma ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Bir kişi bir başkasının canına, malına veya ırzına saldırıda bulunacak olursa saldırıya uğrayan en hafifinden başlamak üzere saldırıyı defetmeye yetecek miktarda karşılık verme hakkı vardır. Saldırkanı defetmenin caiz olması için dört şart aranır. Ortada bir saldırı olmalıdır. Saldırının gerçekleşmekte olması, yani fiilen vaki olması gerekir. Saldırımı başka bir yolla defetmeye imkan bulunmamalıdır. Saldırımı gerekli olan kuvvet ile defetmelidir(Dönmezer ve Erman, 1994:48).

İslam öncesi Türk devlet hukuku düzenleri ise genel olarak yazılı hukuksal belgelerin ya da araştırmaların olmaması nedeniyle meşru savunma ile ilgili ne tür düzenlemelerin olduğu tam olarak bilinmemektedir. İslam sonrası ise hakim İslam Hukuku kurallarının uygulandığı bilinmektedir. Hayata, mala, ırz ve namusa yönelik saldırılardan başka türlü kurtulmanın mümkün olmaması halinde yapılan savunma meşru sayılmıştır.

Meşru savunma kurumu Türk hukukunda ilk kez, 1274 (Hicri) tarihli ceza kanununda yazılı olarak yer almıştır. Bu kanunun, kaynağını 1810 tarihli Fransız ceza kanunundan alması sebebiyle meşru savunma bu yıllarda sadece adam öldürme ve yaralama suçlarını kapsar şekilde, ceza kanununun özel kısmında yer almıştır. 1327 (Hicri) tarihli kanunla ise meşru savunma özel kısımdan genel kısma geçirilerek kapsamı genişletilmiştir. Türkiye Cumhuriyetinin kurulması ile birlikte 1889 tarihli Zanardelli Kanununun "kendisine ve başkasına yönelik haksız ve filhal saldırı için kabul edilen" meşru savunma hükmünün çevirisi ile alınan 1926 tarihli mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanununda, sadece nefse ve ırza yönelik saldırılara karşı meşru savunma kabul edilmiştir(Tahir, 1994:28).

Mülga 765 sayılı TCK'nın 49. maddesinde ise "ırza veya nefse yönelik" saldırılara karşı meşru savunmaya olanak tanınmış ve bu kuruma "Cezaya Ehliyet ve Bunu Kaldıran veya Hafifleten Sebepler" başlığı altında genel hükümlerde yer verildiğinden bünyesine uyduğu tüm suçlar açısından meşru savunma uygulanabilir hale getirilmiştir(Muharrem, 1995:78).

Bu kanun ile kabul edilen "nefis" kavramıyla hayat ve vücut bütünlüğü; "ırz" kavramı ile ise rıza dışı cinsi münasebette bulunma anlaşılmakta ise de Yargıtay uygulamalarında mülga 765 sayılı TCK'da 49. maddesinin 2. fıkrasında "ırza geçmek fiiline maruz kalan şahsın filhal bu taarruzdan kurtarılması kastı ile işlenen fiillere ait olup kaçırmak suçu ırza geçmekten müstakil ayrı bir suç olması bakımından hadiseye bu fıkranın tatbiki mümkün olmadığı düşünülmemesi yolsuzdur" şeklinde nefis ve ırz kavramları geniş yorumlanmış, konut dokunulmazlığının ihlali bile nefis kavramı içinde değerlendirilmiştir(Yalkut, 1978:109).

Ayrıca mülga 765 sayılı TCK'nın 461. maddesinde belirtilen koşulların varlığı halinde (ev ve eklentilerinde oturanların ciddi surette korku ve endişe duymalarını sağlayacak biçimde ev ve eklentilerine merdiven kurarak çıkmak, kapı kırmak, duvar delmek ve ateş koymak suretiyle) yağma, yol kesme, adam kaldırma ve hürriyetten yoksun bırakma suçlarında mala karşı meşru savunmanın uygulanacağı özel bir hal kabul edilmiştir(Erdem, 2007:3).

1997 tarihli Türk Ceza Kanunu Tasarısının 29. maddesinin birinci fıkrası şu şekilde düzenlenmiştir: "Gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak haksız bir saldırıyı o anda hal ve şartlara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek mecburiyetiyle...işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez". 2000 tasarısında da aynı düzenlemeye yer verilerek meşru savunmanın varlığı kabul edilmiştir(Dönmezer ve Yenisey, 1998:54).

1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı TCK'nın 25/1 maddesinde ise meşru savunma şu şekilde düzenlenmiştir: "Gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anda hâl ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluluğu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez." Bu maddede, mülga 765 sayılı TCK'dan farklı olarak "gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş saldırı" kavramına yer verilerek her türlü hak ve malvarlığına yönelik saldırılara karşı meşru savunma kabul edil-

mektedir. 5237 TCK ile meşru savunmaya konu olan hakkın niteliği bakımından herhangi bir ayrıma gidilmediği gibi korunan yararın, mutlaka ceza normu ile korunması zorunluluğu da bulunmamaktadır(Ermeydan, 2014:131).

1.4. DÜNYA COĞRAFYASINDA MEŞRU SAVUNMA

1.4.1. Anglo Sakson Ülkelerinde Meşru Savunma

Anglo-sakson hukuk sistemi, İngilizce dilinin hakim olduğu ve kullanıldığı ülkeleri kapsayan bir hukuk sistemidir. Çalışma da İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri'nde uygulanan Meşru Savunma müessesesi detaylı bir şekilde incelenecektir.

1.4.1.1. İngiltere

Anglo-sakson hukuk sistemi, İngilizce konuşulan birçok ülkeyi etkileyen sistemdir. Anglo-sakson hukuk sistemine dahil olan ülkeler “ortak hukuk” (common law) uygulamaktadırlar. Ortak hukuk terimi ise hukuk terminolojisinde birden çok anlam taşımaktadır. Ortak hukuk terimi, bütün ülkede uygulanan hukuk anlamını taşımakla birlikte, daha geniş bir anlama sahiptir. Nitekim ortak hukuk, bir yasama faaliyetinin değil, halkın örf adeti ve yargıçların kararlarıyla yaratılmış hukuk olarak kabul edilir(Tan, 1939: 289).

Ortak hukuk, bir yönden, hakim tarafından ve hakimlerin otoriteleriyle oluştuğu için “hakim tarafından oluşturulmuş hukuk” (judge /made law) diğer yönden ise halkın örf ve adetlerinden oluştuğundan “halkın mahsulü” (popular growth) dür. Hakimler tarafından, mahkeme kararlarıyla oluşturulan hukuka, içtihat hukuku (case law) adı verilmektedir. Bu sistemde, her mahkeme kararı örnek oluşturur ve meşru savunma kavramı, her ülkenin hukuk düzeninde değişik şekillerde tanımlanmıştır.

Anglo-sakson hukuk sisteminde meşru savunma, birçok farklı kavramı ve birçok farklı tanımı içermektedir. İngiltere’de yaygın olarak kullanılan kavram, “öz savunma” (self defence) terimidir. Saldırıya uğrayan kişinin kendi yaşamını, vücut bütünlüğünü ve özgürlüğünü korumak amacıyla, saldırgana karşı güç kullanması olarak tanımlanan öz savunma, çok dar bir kavramdır. Nitekim kişinin kendisini savunması yanında, başka kişileri savunması, malvarlığına ya da konutuna yapılan saldırılara karşı güç kullanması da meşru savunmanın kapsamındadır.

Meşru savunma için önerilen bir başka kavram ise “zorunlu savunma” (necessary defence) dir. Bu kavram Fletcher tarafından ortaya atılmıştır. Yazara göre, zorunlu savunma, hem meşru savunma hem de öz savunma kavramlarına göre daha kapsayıcıdır. Fletc-

her, bu kavramı önerirken, Anglo-sakson hukukundaki tüm özel savunma; kendini savunma (self defence), başkasını savunma (defence of another), eşyayı savunma (defence of property), başkasının eşyasını savunma (defence of the property of another) ve ikametgahı savunma (defence of the dwelling), kategorilerini içeren bir kavram olduğu kanaatini taşımaktadır.

Bu konuda karşılaştığımız diğer bir kavramsa “özel savunma” (private defence) dir. Özel savunma, hukuka aykırı fiili yapan saldırganı karşı, saldırıyı bertaraf etmek ve saldırı sonucu beklenen zarar riskinden yasal bir çıkar sağlamak üzere, savunmaya yönelik gerekli ve makul güç kullanımı anlamına gelir(Weaver, 2008:395).

1.4.1.2. Amerika Birleşik Devletleri

Bir davranış normalde bir suç teşkil etse bile, bir kişinin uygun koşullar altında kendisini zarardan koruyabilmesi evrensel olarak kabul edilmiş bir ilkedir. Amerika Birleşik Devletleri hukuk sisteminde bağlı her bir devlet ya da federal hükümet şiddet içeren bir tehdit ile karşı karşıya kalındığında bir kişinin kendini savunması hukuk açısından makul görülmektedir.

Meşru savunma ABD iç hukuku açısından şiddeti önleme hakkı olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım basit olmasına karşın gerçek durumlara uygulanmasında birçok soruyu gündeme getirmektedir.

Örneğin kişinin kendini savunurken kullanabileceği yeterli güç ya da şiddet seviyesi nedir? Mağdurlar, tehdit gerçekten mevcut olmasa bile bir tehdit algıladıysa ne olacaktır? vb. bir çok soru ABD hukukunda farklı değerlendirmelere tabii tutulmaktadır. Her ne kadar doktrinler açıdan fikir birliği olsa da birleşik devletlerdeki her eyalet ve devletin farklı hukuki kuralları mevcuttur.

ABD hukuku açısından genel bir kural olarak, kendini savunma yalnızca acil bir tehdide cevap olarak kullanıldığında güç kullanımını haklı kılmaktadır. Tehdit, amaçlanan kurbanı bir fiziksel zarar korkusuna maruz bıraktığı sürece sözlü olabilir. Bununla birlikte fiziksel zarar tehdidi içermeyen saldırgan sözler, kendini savunmadaki güç kullanımını haklı çıkarmaz(Weaver, 2008:395).

Ayrıca, kendini savunmada güç kullanımı, tehdit sona erdiğinde genellikle haklılığını yitirir. Örneğin, bir saldırgan bir kurbanı saldırır ancak saldırıyı sona erdirir ve artık herhangi bir şiddet tehdidi olmadığını gösterirse, tehlike tehdidi sona erer. Bu noktada,

saldırgana karşı herhangi bir güç kullanımı, kendini savunma olarak değil, misilleme niteliğindedir.

Meşru savunma açısından “makul kişi” kavramı, uygulamada farklı yorumlara tabi olan yasal bir kavramdır, ancak bir kişinin yakın tehlike algısının koruyucu güç kullanımını haklı gösterip göstermediğini belirlemek için kullanılmaktadır. Meşru savunma özellikle “castle doctrine” olarak bilinen ve bir çok eyalet tarafından kabul edilmiş kanunda açıklanmıştır.

Söz konusu bu yasa bireylerin, evlerine izinsiz girenlere karşı kendilerini korumak için ölümcül güç dahil olmak üzere makul güç kullanma hakkına sahip olmasını sağlamıştır. Bu ilke, eyalet yasaları tarafından kanunlaşmış ve genişletilmiştir.

Florida, 2005'te, söz konusu doktrin ile ilgili bir “Stand Your Ground” isimli genişletilmiş bir yasa çıkarmıştır. “Stand Your Ground” yasası, bir kişinin kendini savunmak için güç kullanabileceğini veya bazı eyaletlerde ölümcül güç bile kullanabileceği anlamına gelmektedir. “Stand Your Ground” durumunda, bir kişi yargılanmaktan tamamen kaçınabilmekte ve kendini savunma iddiasıyla kovuşturma dokunulmazlığına sahip olabilmektedir(Weaver, 2008:396).

Yukarıda da belirtildiği üzere ABD’de meşru savunma bağlı devletler ve eyaletler açısından farklılık göstermekle birlikte, genel olarak bireylerin bir tehdit ile karşı karşıya kalmaları durumunda kovuşturma dokunulmazlığına sahip olabilmelerini sağlamaktadır.

1.4.2. Kıta Avrupasında Meşru Savunma

Kıta Avrupası Hukuk Sistemi Anglo-Sakson Hukuk Sistemi dışında kalan ve Avrupa’da ortaya çıkarak daha sonrasında coğrafi konum veya kullanılan dil fark etmeksizin şu an tüm dünyada geniş uygulama alanı bulan bir hukuk sistemidir. Meşru savunma müessesesi Anglo-Sakson hukuk sisteminde uygulama alanı bulduğu gibi; Kıta Avrupası hukuk sisteminde de uygulanmış olup, çalışma da Almanya, İtalya, Fransa, İsviçre, Hollanda, Finlandiya ve Rusya hukuku incelenerek; meşru savunmanın söz konusu ülkelerde uygulama alanı bulup bulunmadığı yönünde bilgi verilecektir. Ayrıca tüm Avrupa ülkelerini kapsayan ve bağlayan bir sözleşme niteliği taşıyan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nde düzenlenen maddeler incelenerek meşru savunmanın söz konusu sözleşmede uygulanabilirliği sorunu ele alınacaktır.

1.4.2.1. Almanya

Alman hukukunda meşru savunmanın varlığı, bir zaruret hali olarak 13. yüzyılın başlarında kabul edilmiştir. Bu düzenlemeler ile nefse, hayata ve mala yönelik haksız saldırılara karşı yapılan savunmalarda kişinin cezai sorumluluğunun olmayacağı kabul edilmiştir. 1851 tarihli Prusya Ceza Kanununun 41. maddesinde ve 1870 tarihli Alman imparatorluk ceza kanununun 53. maddesinde hayat, ırz, namus şeref, mülkiyet ve diğer medeni haklara yönelik yapılan saldırılarda meşru savunma kabul edilmiştir(Tan, 1939:89).

Meşru savunmaya ilişkin düzenleme, Türk Ceza Kanunu'nun 25/1. maddesinde yer almaktadır. Kanun sistematüğinde Alman Ceza Kanunu'nun izleri görölmektedir. Alman Ceza Kanunu'nda da meşru savunma hukuka uygunluk nedeni olarak kabul edilmiştir. Ancak Alman Ceza Kanunu'nda yer alan meşru savunma hükmünde, “meşru savunma halinde işlenen fiil hukuka aykırı değildir” ifadesine yer verilmiştir(Yenisey/Gottfried Plagemann, 2009:24). TCK'da ise, “cezalandırılmaz” ifadesi kullanılmıştır. Yine Alman Ceza Kanunu'na paralel olarak, hukuka uygunluk nedeninde sınırın korku, heyecan veya telaş ile aşılması yalnızca meşru savunma için kabul edilmiştir. Kanun koyucu, esas olarak eski kanunda hukuka uygunluk nedeni olan halleri, kusurluluğu kaldıran bir neden olarak düzenlemek istemiş ve buna meşru savunma düzenlemesi yönünden istisna tanımıştır.

Günümüz Alman Ceza Kanununda ise ikinci babının dördünü faslının 32. paragrafında meşru savunma şöyle düzenlenmiştir: “Her kim haklı savunma dolayısıyla zorunlu bir eylemi gerçekleştirirse hareketi hukuka aykırı değildir. Gerek kendisi veya gerek bir başkası açısından halen mevcut ve hukuka aykırı olan bir saldırıyı önlemek için yapılması zorunlu olan savunma, haklı savunmadır”. Bu düzenlemede meşru savunma tüm bireysel haklar için kabul edilmiş, mevcut bir saldırıya karşı kendisinden veya başkasından uzaklaştırmak için zorunlu bir tepki olduğu ifade edilmiş ve bir sonraki paragrafta sınırın aşılması savunmada korku, şaşkınlık ve dehşet nedeniyle oluşmuşsa failin cezalandırılmayacağı belirtilmiştir(Akkan, 1965:7). Yine “haklı, haksızın karşısında gerilememelidir.” ana fikrinden hareketle, Alman Ceza Kanunu'nun 32/2. maddesinde, meşru müdafanın tanımına “meşru müdafaa, halen mevcut bulunup hukuka aykırı olan bir saldırıyı, kendisinden veya bir başkasından uzaklaştırmak için yapılması gerekli olan harekettir” şeklinde yer verilmektedir. Maddenin devamında “meşru müdafaa hakkı, herkes tarafından kullanılabilir, hatta saldırıya uğramış olan bir üçüncü şahsın yararına olarak da, uygulanabilir; böyle bir meşru müdafaya, “üçüncü şahıs lehine meşru müdafaa (nothilfe) denilir” hükmü düzenlenmiştir(Çvr .Yenisey, 1989:34).

1.4.2.2. İtalya

Mülga 765 sayılı TCK'nın mehzasını oluşturan İtalya'nın 1889 tarihli Zanardelli Kanunu, meşru savunmayı genel hükümlerde ve tüm suçlar için geçerli bir hukuka uygunluk nedeni kabul etmiştir. 1930 tarihli İtalyan Ceza Kanunu (Rocco Kanunu) ile de bu durum iyice pekiştirilmiş, meşru savunmanın sınırları genişletilmiştir(Özen, 1995:24).

1.4.2.3. Fransa

Fransız hukukunda meşru savunma 15.yüzyılda suçu ortadan kaldıran bir fiil olarak değil; cezalandırılmayan bir fiil olarak kabul edilmiş, 1791 ve 1810 tarihli Fransız ceza kanunları ile meşru savunmanın bir hak olarak tanınması ile birlikte meşru savunmanın niteliği değişse de bu kanunların yürürlüğü sırasında meşru savunmanın kapsamı sadece adam öldürme ve yaralama suçları ile sınırlı olmak üzere dar tutulmuştur(Akkan, 1965:7).

1791 sayılı kanunun 5.maddesinde bu durum açıkça düzenlenerek meşru savunma halinde adam öldüren kişinin eyleminin suç oluşturmayacağı, bu kişiye ceza verilemeyeceği gibi maddi yönden tazminata da mahkûm edilemeyeceği kabul edilmiştir.

1810 tarihli Fransız ceza kanununun 328 ve 329 maddelerinde de meşru savunmaya ilişkin hükümler düzenlenmiş, bu düzenlemelerde ırza yönelik saldırılara karşı meşru savunma kabul edilmemiş olsa da gece vakti bina veya eklentilerine merdiven kurarak, kapı kırarak ya da duvar delerek girilmesi halinde mala karşı meşru savunma kabul edilmiştir.

Önceleri Fransız hukukunda meşru savunmanın kapsamı önceleri adam öldürme ve yaralama suçları ile sınırlı iken 1993 tarihli yeni Fransız Ceza Kanununun 122-5. maddesi bu kapsamı şöyle genişletmiştir: “Bizzat kendisine ya da başkasına yönelik haksız bir saldırı karşısında o anda, kendisinin ya da başkasının savunması için zorunlu olan bir fiili işleyen bir kimse cezaen sorumlu değildir, meğer ki, savunma için kullanılmış olan olanaklar ile saldırının ağırlığı arasında bir orantısızlık bulunsun, bir mala yönelik, cinayetin ya da cünhanın ifasını durdurmak için kasten adam öldürme dışında, bir savunma fiili ifa eden kimse, bu fiil, varılmak istenen amaç için tam anlamıyla zorunlu ve kullanılmış olan imkanlar suçun ağırlığı ile orantılı ise cezaen sorumlu değildir” (Akkan, 1965:836).

1.4.2.4. İsviçre, Hollanda, Finlandiya

Diğer ceza kanunlarından İsviçre, Hollanda, Finlandiya'da tüm hakları kapsayacak şekilde meşru savunmayı düzenlemektedir.

Danimarka CK.13/3; Finlandiya CK. IH Bölüm 8 ; Norveç CK. 48/3 maddelerinde, kanuni hükümlere uyulmasını sağlamak için yapılan eylemlerin, kanuna uygun yasaklamayı sağlamak için yapılan hareketlerin, tutuklanan ya da yetkililerce kapalı bir yerde tutulan kişinin kaçmasını engellemek için yapılan eylemlerin üçüncü şahıslara zarar vermesi halinde meşru savunmaya benzer kuralların uygulanacağı belirtilmiştir(Bayraktar, 1998:71).

1.4.2.5. Rusya

Rus hukukunda meşru savunma kurumu ilk olarak eski Rus hukuk yapıtlarında görülmektedir. 1649 tarihli Kilise Kanunnamesi ile meşru savunmanın kapsamı geniş tutularak hayata ve vücut bütünlüğüne, kadının iffet ve namusuna yönelik saldırılar ile üçüncü kişiler lehine savunmalar da yasal savunma kabul edilmiş ise de Alman öğretisinin etkisi ile meşru savunmanın kapsamı daha sonradan sınırlandırılmıştır.

Sosyalist sistemin çöküşünden sonra Rusya Federasyonu 1996 tarihinde yeni ceza kanunu kabul ederek meşru savunmayı saldırıdan kaçma veya güvenlik güçlerine başvurma şartını aramaksızın her türlü hak için ayrı bir maddede düzenlemiştir(Özen, 1995:24).

1.4.2.6. Osmanlı Hukuku

Osmanlı hukuk sistemi, Hanefi mezhebine göre şekillenmiştir. İslam hukukunda da, meşru savunma ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. “Bir kimsenin haksız bir saldırıyı kendisinden veya başkasından uzaklaştırmak amacıyla zorunlu tepki göstermesi ve bunu uzaklaştıracak ölçü ve oranda kuvvet kullanarak başka şekilde korunamayacak bir hakkı bizzat koruması” anlamındaki meşru savunma ceza hukukunda genellikle hukuka uygunluk sebepleri arasında değerlendirilir(Dönmezer ve Yenisey, 1998:54).

Çağdaş Arap hukuk kitaplarında ed-difâu’s-şer’î diye ifade edilen meşrû savunma fıkıh eserlerinde def’u’s-sâil terkihiyle belirtilir. Bu tamlamayı oluşturan kelimelerden def’ “güç kullanarak ortadan kaldırma, savuşturma”, sâil de “saldırıda bulunan birini alt etmek için sıçrayıp hamle yapan” mânalarına gelir. Def’u’s-sâil tamlaması ile sâil ve bunun masdarı olan sıyâl kelimeleri fıkıh kitaplarında yaygın bir kullanıma sahip olmakla beraber bu terkinin terim anlamını belirleyen tariflere rastlanmaz. Fıkıhta bu tamlamaya yüklenen terim anlamını kısaca “hukuken koruma altında bulunan bir hakka yönelik haksız bir saldırıyı bununla orantılı bir güç kullanıp durdurmak veya ortadan kaldırmak” şeklinde ifade etmek mümkündür.

Fıkıh kitaplarında yer yer soyutlamalar yapılırsa da hukuki konuların suç teorisi vb. teoriler oluşturularak değil daha çok meseleci bir yöntemle incelendiği dikkate alınırsa

meşru savunma konusunda günümüz hukuk incelemelerinde olduğu gibi sistematik bir bölümle karşılaşılmamasını, hatta konuya ilişkin birçok hükmün fıkıh kitaplarının değişik başlıkları altında yer almasını yadırgamamak gerekir. Fıkıh eserlerinde meşru savunma konusunun ele alınışıyla ilgili önemli bir nokta, İslâm âlimlerinin bu konuyla ilk dönemlerden itibaren ilgilenip soyut kurallar çıkarmaya elverişli tahliller yapmış olmalarıdır.

Bir kişi bir başkasının canına, malına veya ırzına saldırıda bulunacak olursa saldırıya uğrayan en hafifinden başlamak üzere saldırıyı defetmeye yetecek miktarda karşılık verme hakkı vardır. İslam hukukunda meşru savunma, kimi zaman bir hak iken kimi zaman dini bir görev sayılmaktadır.

Kur'an, sünnet ve icmaya dayandırılan ve ruhsat adı verilen istisna hükümler arasında yer alan meşru savunma, bu bağlamda üçüncü kişi lehine de uygulanabilir. Yaşam, vücut bütünlüğü, cinsel bütünlük, özel yaşamın gizliliği ve malvarlığı gibi pek çok değer bakımından söz konusu olabilen meşru savunmanın sorumluluğa nasıl etki edeceği, saldırının yöneldiği değere göre farklılaşmaktadır. Örneğin yaşama yönelen saldırılarda kısas, tazir ve diyet sorumluluklarının hepsi ortadan kalkar ancak meşru savunmanın şartları oluşmamış ya da savunmada sınır aşılmışsa kısas sorumluluğu devam eder(Avcı, 2010:77).

Osmanlı devletinde ve özellikle 1840 ve 1851 tarihli Ceza Kanunlarında meşru savunmaya yer verilmezken 1858 tarihli Ceza Kanunname-i Hümayunu'nun özel kısmının 186. maddesi kapsamında, nefis ve ırzla sınırlı bir şekilde, yalnızca insan öldürme ve yaralama fiillerinin işlenebileceği düzenlenmiştir.

Ancak söz konusu hüküm, uygulama alanının darlığı nedeniyle II. Meşrutiyet'in ilanından sonra kaldırılmış ve meşru savunma genel kısımda düzenlenerek kısmi ölçüde mala karşı meşru savunma da kabul edilmiştir. Meşru savunma, 18. yüzyıldan itibaren insan öldürme fiili dışındaki suçlar için de kabul edilmeye başlanmış ve kapsamı genişlemiştir. Ayrıca sistemleştirilerek ceza kanunlarının özel kısmından genel hükümler kısmına geçmeye başlamıştır(Taner, 1953:403).

İslam Hukuku'nda özellikle mal hakkında meşru müdafaa caiz görülmekte ve bu konuda "Bir adam Hz. Peygamber'e gelerek: 'Ey Allah'ın Resulü! Birisi gelip malımı almaya kalkışsa ne yapayım?' dedi. Hz. Peygamber: 'Ona Allah'ı hatırlat' cevabını verdi. Adam: 'Buna rağmen eyleminden vazgeçmezse ne yapayım?' demesi üzerine Hz. Peygamber, 'İnsanlardan yardım iste, etrafında yardım edecek kimse yoksa devlet güçlerinden yardım iste!' buyurdu. Adam: 'Devlet güçleri de benden uzaksa ne yapayım?' diye sorunca

Hz. Peygamber, ‘malını koruyuncaya veya şehit oluncaya kadar mücadele et!’ buyurdu”, “bir kimse malını korumak için başka çare kalmaz ve birini öldürürse kendisine kısas cezası verilmez” hadisi ileri sürülmektedir(Öztürk, 2018:371).

Osmanlı Hukukunda da İslam hukuku ile paralel bir meşru savunma kurumu gelişmiştir. Örneğin Osmanlı’da verilen bazı fetvalar özellikle söz konusu meşru savunma için önemli örneklerdi teşkil etmektedir. İlk olarak “Zeyd, Amr’ın ağzını yırtmak için parmağını Amr’ın ağzına sokup çekerken Amr’a bir tarikla halas mümkün olmamakla Zeyd’in ol parmağını ısırıp mecruh edip bade’l-bür’ parmağı amelmande olsa Amr’a taarruz olunmaz” fetvası ağzını yırtmak üzere elini sokan kişinin elini ısırın kişinin meşru savunma dolayısı ile sorumlu tutulamayacağını ortaya koymaktadır(Avcı, 2014:85).

İkinci olarak “Zeyd, Amr’ın üzerine katl (öldürme) kastıyla alet-i cariha (kesici alet) ile hücum itdikde Amr, tarik-i ahar ile nefsinin tahlis mümkün olmamağla (başka türlü durduramamak ve hayatını kurtarmak imkânı olmamak) Zeyd’i katleylese Amr tazir olunur mu? el-Cevab: Olunmaz” hükmü cana yönelik yapılan haksız saldırı fiiline yönelik durumu ortaya koymaktadır(Demirtaş, 2014:448).

Ömer Hilmi’nin Miyâr-ı Adalet isimli çalışmasında özellikle Osmanlı ceza hukukunda yer alan “cana yönelik saldırıda meşru müdafaa kısas, tazir ve diyet sorumluluklarını düşürür” hükmü bu konudaki hükmü ortaya koymaktadır. “Aynı maddenin 2’inci fıkrasında, meşru savunma şartları oluşmamış veya sınır kasten aşılmışsa, kısas sorumluluğunun devam edeceği ifade edilmektedir. 172/3 nci madde ise, “ırza yönelik saldırıya karşı savunmanın hukuka uygunluk sebebi olduğu belirtilmiş; 172/4’te de, en az 10 dirhem tutarı malın zorla alınmasına yönelik saldırıda malı zorla alınana meşru müdafaa hakkı tanınmıştır”. Bozok Kanunnamesi’nin 9’uncu maddesinde de, gece hırsızlık maksadıyla evine gireni öldüren ev sahibinin suçlu olmayacağı düzenlenmiş olduğu görülmektedir” (Öztürk, 2018:411).

Sonuç olarak İslam ve Osmanlı Hukuku’nda var olan meşru savunma hükümlerinin, günümüz hukuk sistemimizde meşru savunma hükümleri ile benzer nitelikte olduğu söylenebilir.

1.4.2.7. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde

AİHS m. 2 uyarınca; “1. Her insanın yaşama hakkı kanunun koruması altındadır. Kanunun ölüm cezası ile cezalandırdığı bir suçtan dolayı hakkında mahkemece hükmedilen bu cezanın infazı dışında, hiç kimse kasten öldürülemez.

2. Öldürme, mutlaka gerekli olan güç kullanmanın yol açtığı aşağıda belirtilen durumlarda, bu maddenin ihlali olarak değerlendirilmez;

a. bireyin, haksız saldırıya karşı kendisini savunması için,

b. hukuka uygun olarak bir kişiyi yakalamak veya hukuka uygun olarak özgürlüğünden yoksun bırakılan kişinin kaçmasını önlemek için,

c. ayaklanma veya isyanı, hukuka uygun olarak bastırmak için”(Erdem,2007:988).

Söz konusu düzenleme incelendiğinde, kanaatimizce mal varlığına yönelik saldırı eylemine karşı meşru savunmanın uygulanabileceği, saldırganın öldürülmesinin veya saldırı eyleminin ortadan kaldırılması zorunluluğunun bulunduğu hallerde meşru savunma hükümleri ile AİHS'nin 2/2 maddesinin örtüştüğü, fakat yaşam hakkının yukarıda belirtilen üç hal dışında kesinlikle sınırlandırılmayacağı, kişinin kendisini haksız saldırıya karşı savunmasını “*mutlaka gerekli olan güç kullanımının yol açtığı hallerde veya belirtilen durumlarda*” düzenlemesi kapsamında değerlendirerek meşru savunma müessesesinin uygulanabileceğini ve kişinin kendisini savunmasının gerekli olduğu hallerde, kişinin kendisini korumasını güvence altına alınmıştır. Kanaatimizce TCK'nın 27/1 maddesi, AİHS'nin 2/2.a maddesinin uygulanması bakımından bir sınır oluşturmaktadır. Zira sınırsız bir savunma veya saldırı eylemi ile savunma eylemi arasında oran bulunmaması hakkaniyete, kanuna ve meşru savunma müessesesinin ruhuna aykırılık teşkil edecektir. Çünkü haklı bir savunma dahi olsa hiçbir eylem veya güç sınırsız olamaz.

BÖLÜM II

TÜRK HUKUKUNDA MEŞRU SAVUNMA

2.1. TÜRK HUKUKUNDA MEŞRU SAVUNMA

Türk Hukuk sisteminde meşru savunma müessesesi hem İslamiyet öncesi hem de İslamiyet sonrasında uygulama alanı bulmuştur. Çalışmanın ana konusunu oluşturan meşru savunma kavramının 1982 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda ve özel kanun niteliğinde olan 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanununda nasıl düzenlendiği detaylı bir şekilde incelenecektir.

2.1.1. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

1982 Anayasasının yaşama ve vücut dokunulmazlığı hakkını düzenleyen 17. maddenin ilk üç fıkrası şu şekildedir: *“Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tâbi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.”*

2017 tarihinde yapılan anayasa değişikliğiyle değişik 17. maddenin son fıkrasında ise, (7/5/2004-5170/3 md.; 16/4/2017-6771/16 md.) *“Meşrû savunma hali, yakalama ve tutuklama kararlarının yerine getirilmesi, bir tutuklu veya hükümlünün kaçmasının önlenmesi, bir ayaklanma veya isyanın bastırılması veya olağanüstü hallerde yetkili merciin verdiği emirlerin uygulanması sırasında silah kullanılmasına kanunun cevaz verdiği zorunlu durumlarda meydana gelen öldürme fiilleri, birinci fıkra hükmü dışındadır”* denilmektedir.

Bu düzenlemelerle, en değerli iki hakkımız olan yaşama ve vücut dokunulmazlığı haklarımızın ilk istisnası meşru müdafaa(savunma) olarak düzenlenmiştir. Başka bir ifadeyle, yaşama ve vücut dokunulmazlığı hakkımıza yönelik saldırıları meşru savunmaya uygun def edersek -kişiyi yaralacak veya öldürsek bile- hukuka uygun olacaktır. Bir ceza sorumluluğu söz konusu olmayacaktır.

2.1.2. Türk Ceza Kanunu

Türk Ceza Kanununun “genel hükümler”e ilişkin birinci kitabının “ceza sorumluluğu”nu düzenleyen ikinci kısmının “ceza sorumluluğunu azaltan ve kaldıran nedenler” başlıklı ikinci bölümünde kusurluluğu etkileyen haller ile birlikte hukuka uygunluk nedenleri de düzenlenmiştir.

Kanunun bu bölümünde hukuka uygunluk nedenleri olarak görevin ifası (m. 24, f. 1), meşru savunma (m. 25, f. 1), hakkın kullanılması (m. 26, f. 1) ve ilgilinin rızasına (m. 26, f. 2) yer verilmiştir.

Bununla birlikte Kanun hükmü ve amirin emri başlıklı 24. maddesinde ise "

(1) Kanunun hükmünü yerine getiren kimseye ceza verilmez.

(2) Yetkili bir merciden verilip, yerine getirilmesi görev gereği zorunlu olan bir emri uygulayan sorumlu olmaz.

(3) Konusu suç teşkil eden emir hiçbir surette yerine getirilemez. Aksi takdirde yerine getiren ile emri veren sorumlu olur.

(4) Emrin, hukuka uygunluğunun denetlenmesinin kanun tarafından engellendiği hallerde, yerine getirilmesinden emri veren sorumlu olur" denilmektedir.

“Meşru Savunma ve Zorunluluk Hali” başlıklı 25. maddesinde :

(1) Gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anda hâl ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluluğu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez.

(2) Gerek kendisine gerek başkasına ait bir hakka yönelik olup, bilerek neden olmadığı ve başka suretle korunmak olanağı bulunmayan ağır ve muhakkak bir tehlikeden kurtulmak veya başkasını kurtarmak zorunluluğu ile ve tehlikenin ağırlığı ile konu ve kullanılan vasıta arasında orantı bulunmak koşulu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez. şeklindeki düzenlemeyle terör nedeniyle kalınabilecek meşru savunma ve zorunluluk hallerinde ceza muafiyeti düzenlenmiştir.

Her ne kadar meşru savunma ile zorunluluk hali birbirine karıştırılsa da, aralarında farklar bulunmaktadır. Bu farklardan bahsedecek olursak;

1- Meşru savunma saldırı veya tehlikeden korunan kişi açısından hukuka uygunluk nedenidir. Yani meşru savunmada savunma eylemi saldırı düzenleyen saldırgan şahsa karşı

söz konusudur. Zaruret yani zorunluluk halinde bulunan kişi, tehlike durumunu ortaya çıkaran şahsa karşı değil; olayla ya da saldırı eylemi ile bağlantılı olmayan yani kusuru bulunmayan üçüncü şahsa yöneliktir.

2-Meşru savunmada saldırı eylemi ve tehlikenin varlığı söz konusudur. Zorunluluk halinde ise haklı veya haksız olarak nitelendirilmeyen ya da nitelendirilme olanağı bulunmayan bir tehlike söz konusudur.

3-Meşru savunmada bir şahıstan yani bir kişiden; dolayısıyla insan kaynaklı bir saldırı eylemi söz konusudur. Zorunluluk halinde ise saldırı eyleminden ziyade tehlike söz konusu olup; bu tehlike bir insan veya hayvan hareketinden, doğa olayından kaynaklanabilir.

4-Meşru savunmada, savunma eylemini gerçekleştiren kişinin kusursuz olması şart değildir. Zira meşru savunmada hukuka uygunluk sebebi olan ve TCK'da düzenlenen bir hakkın kullanılabilmesi söz konusudur. Yani kişi kusurlu hareket etse dahi meşru savunma hakkına sahiptir. Zorunluluk halinde ise kusurlu hareket eden yani tehlikeye isteyerek neden olan kişi hakkında zorunluluk hali uygulanamaz.

5-Meşru savunmada TCK'da ki ilgili düzenleme göz önüne alındığında kural olarak, savunma eylemi ile saldırı eylemi arasında oran bulunması gerekli değildir. Çünkü TCK'da ki düzenlemenin amacı saldırının şiddeti ve yoğunluğuna göre savunmada bulunmaktır ve heyecan, korku ve stresle bu oran bazı durumlarda mağdur lehine olacak şekilde yorumlanabilmektedir. Zorunluluk halinde ise korunan hukuki değer zarar verilen değere eşit olmalı ya da zarar verilen değerden daha fazla olmalıdır. Yani zorunluluk halinde korunan hukuki değer ile zarar verilen değer arasında bir oran bulunmalıdır.

6-Meşru savunmada, saldırı eylemini gerçekleştiren kişiye karşı bir zarar söz konusu olduğunda; bu zararın tazmini zorunlu olmadığı halde; zorunluluk halinde eylemin sonucunda tehlike ile bağlantısı olmayan; fakat tehlikeye maruz kalan masum kişiler söz konusu olduğunda bu kişilere karşı tazminat zorunluluğu söz konusudur.

7-Meşru savunmada savunma eylemini gerçekleştiren kişinin kaçma yükümlülüğü bulunmamaktadır. Zira kaçma yükümlülüğü yüklemek hukuka uygunluk nedeni olan meşru savunmanın düzenleme amacına aykırılık teşkil eder. Zorunluluk halinde ise kişiden kaçma yükümlülüğü ile söz konusu tehlikeden kurtulma veya korunma olanağı varsa, fail zorunluluk hali hükümlerinden faydalanamaz.

Öğretide istisnai olarak meşru savunmanın hukuki niteliği konusunda ayrıksı düşünceler yer alsa da meşru savunmanın bir hukuka uygunluk sebebi olduğu konusunda şüphe bulunmamaktadır. 765 sayılı TCK'nın 49. maddesinin ikinci fıkrasında, meşru savunma halinde faile ceza verilmeyeceği düzenlenmekle birlikte madde metninde meşru savunmanın hukuki niteliği konusunda bir açıklama yapılmamıştı. Ancak 765 sayılı mülga TCK zamanında da meşru savunma, doktrin ve uygulamada bir hukuka uygunluk sebebi olarak kabul edilmekteydi.

5237 sayılı TCK'nın 25.maddesinin birinci fıkrasında da meşru savunma kurumu düzenlenmekle birlikte meşru savunmanın hukuki niteliği konusunda bir açıklamaya yer verilmemiştir. Bu kurum, “Ceza Sorumluluğunu Kaldıran veya Azaltan Nedenler” başlığı altında düzenlenmiş ise de, 5237 sayılı Kanun’un hazırlık çalışmalarının yürütüldüğü Adalet Komisyonunun Raporu’nda; bu maddelerin hukuki niteliklerinin tartışmalı olması ve öğretide ileri sürülen görüşler açısından bağlayıcı olmamak için bölümdeki hukuki kurumların salt hukuki sonucu göz önünde bulundurulmak suretiyle bir başlıklandırmaya gidildiği belirtilmiş ise de madde gerekçeleri incelendiğinde yasa koyucunun söz konusu maddelerin hukuki nitelikleriyle ilgili olarak yorum yapmaktan kaçınmadığı görülmektedir. Bu açıdan madde gerekçesinde yer alan “ceza verilmez” kavramı ve 5271 sayılı CMK’nın 223. maddesinin üçüncü fıkrasında “kişinin kusurunun bulunmaması dolayısıyla ceza verilmeyecek haller” arasında meşru savunmanın sayılmayıp aynı maddenin ikinci fıkrasının d bendi uyarınca, beraat kararı verilen hukuka uygunluk sebebi olarak kabul edilmesi gerekir. 1982 Anayasasının 17.maddesinde yer alan “*Meşrû savunma hali, yakalama ve tutuklama kararlarının yerine getirilmesi, bir tutuklu veya hükümlünün kaçmasının önlenmesi, bir ayaklanma veya isyanın bastırılması veya olağanüstü hallerde yetkili merciin verdiği emirlerin uygulanması sırasında silah kullanılmasına kanunun cevaz verdiği zorunlu durumlarda meydana gelen öldürme fiilleri, birinci fıkra hükmü dışındadır*” hükmü değerlendirildiğinde; meşru savunma durumunda, öldürme fiiline atf yapılarak hukuka uygunluk sebebi olarak düzenlenmiştir.

2.1.3. Özel Kanunlarda Meşru Savunma

2.1.3.1. Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu

Meşru savunma bir çok kanun kapsamında ele alınmıştır. Bunlardan biri olan Kaçakçılıkla mücadele kanununun meşru savunma hakkı konusunda bazı hükümler getirmiştir. Söz konusu kanunun 22. maddesinin 1. fıkrası çerçevesinde “Gümrük Kanunu gereğince

belirlenen kapı ve yollardan başka yerlerden gümrük bölgesine girmek, çıkmak veya geçmek isteyen kişiye "dur" uyarısında bulunulmasına rağmen bu uyarıya uymaması halinde, havaya ateş edilmek suretiyle uyarı yinelenir. Ancak silâhla karşılığa yeltenilmesi ve sair surette meşru savunma durumuna düşülmesi halinde, yetkili memurlar saldırıyı etkisiz kılacak oranda doğrudan hedefe ateş edebilir.” şeklinde bir hüküm bulunmaktadır.

Görüldüğü gibi bu kanun meşru savunmayı silah kullanma yetkisi içerisinde ele almış. Bu duruma maruz kalan görevlilerin silâh kullanmalarından dolayı haklarında soruşturma ve kovuşturma açılması halinde ise “bağlı bulunduğu kurum tarafından avukat sağlanır ve avukatlık ücreti kurumlarınca karşılanır” denilmektedir.

2.1.3.2. Terörle Mücadele Kanunu

3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 1. maddesinde “terör” tanımı şu şekilde yapılmıştır: “Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir”.

Güvenlikten sorumlu güçler görevlerini yerine getirirken direnişle karşılaşmaları hâlinde veya meşru savunma yapmak zorunda kaldıkları durumlarda zor ve silah (kuvvet) kullanmaya yetkilidir. Bu yetkiler esas itibariyle sadece kolluk görevlileri tarafından kullanılabilir.

Terörle mücadele kanunu çerçevesinde meşru savunma genel olarak silah kullanma yetkisi çerçevesinde değerlendirilmektedir. Bu kapsamda 3713 sayılı Terörle mücadele kanununun ek 2 nci maddesinde “Terör örgütlerine karşı icra edilecek operasyonlarda "teslim ol" emrine itaat edilmemesi veya silah kullanmaya teşebbüs edilmesi halinde kolluk görevlileri, tehlikeyi etkisiz kılacak ölçü ve orantıda, doğrudan ve duraksamadan hedefe karşı silah kullanmaya yetkilidirler” hükmü yer almaktadır.

Bununla birlikte “Terörle Mücadele Kanunu'nun” 20. maddesinin yukarıda sayılanlardan kamu görevlileri, görevlerinden ayrılmış olsalar dahi terör suçluları tarafından

kendilerine veya eş ve çocuklarının canına vuku bulan bir taarruzu savmak için silah kullanmaya yetkilidirler" hükmü meşru savunma içerisinde değerlendirilebilir.

2.1.3.3. Polis Vazife Ve Salâhiyet Kanunu

Polis, kendisine veya başkasına yönelik bir saldırı karşısında, zor kullanmaya ilişkin koşullara bağlı kalmaksızın, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun meşru savunmaya ilişkin hükümleri çerçevesinde savunmada bulunur. Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun yukarıdaki açıklamalarla paralel olan 16. maddesi dışında, mevzuatımızda kolluğun silah kullanma yetkisi düzenlenirken meşru savunma ile diğer haller bakımından ayırım gözetilmemiştir.

2559 Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun 16. maddesinde meşru savunma hakkı şöyle ifade edilmiştir: “Polis, kendisine veya başkasına yönelik bir saldırı karşısında, zor kullanmaya ilişkin koşullara bağlı kalmaksızın, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun meşru savunmaya ilişkin hükümleri çerçevesinde savunmada bulunur.

Polis;

- a) Meşru savunma hakkının kullanılması kapsamında,
- b) Bedenî kuvvet ve maddî güç kullanarak etkisiz hale getiremediği direniş karşısında, bu direnişi kırmak amacıyla ve kıracak ölçüde,
- c) Hakkında tutuklama, gözaltına alma, zorla getirme kararı veya yakalama emri verilmiş olan kişilerin ya da suçüstü halinde şüphelinin yakalanmasını sağlamak amacıyla ve sağlayacak ölçüde,
- d) (Ek: 27/3/2015-6638/4 md.) Kendisine veya başkalarına, işyerlerine, konutlara, kamu binalarına, okullara, yurtlara, ibadethanelere, araçlara ve kişilerin tek tek veya toplu halde bulunduğu açık veya kapalı alanlara molotof, patlayıcı, yanıcı, yakıcı, boğucu, yaralayıcı ve benzeri silahlarla saldıran veya saldırıya teşebbüs edenlere karşı, saldırıyı etkisiz kılmak amacıyla ve etkisiz kılacak ölçüde, silah kullanmaya yetkilidir.”

Bununla birlikte zor kullanan polise, aktif bir şekilde direniş gösteren kişinin bu eylemi, meşru savunma kapsamında değerlendirilemeyeceğinden, bu aktif direniş, Türk Ceza Kanununun 265. maddesi kapsamında ayrıca suç oluşturacaktır.

2.2. 5237 SAYILI TÜRK CEZA KANUNUNDA MEŞRU SAVUNMANIN ŞARTLARI

Meşru savunmanın uygulama alanı bulabilmesi için 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda da açıkça düzenlendiği gibi; öncelikli olarak bir saldırı unsurunun bulunması ve bu saldırıya karşılık kişinin kendisini veya üçüncü bir kişiyi savunması yani savunma unsurunun bulunması gerekir. Çalışma da saldırı ve savunma unsuru detaylı bir şekilde incelenecektir.

2.2.1. Genel Şartlar

Saldırı, kötülük ya da yıpratma amacıyla, bir kimseye karşı doğrudan doğruya silahlı ya da silahsız bir eylemde bulunma, hücum, taarruz, tecavüz anlamına gelmektedir. Savunma ise kelime anlamı olarak uğranılan bir saldırı karşısında kişinin kendisini veya bir başkasını korumasıdır. Hukuki açıdan meşru savunma, bir kimsenin, kendisini veya başkasına yönelik bir saldırıyı defetmek için savunma amacına uygun bir şekilde saldırıyı defedecek ölçüde kuvvet kullanarak yapmış olduğu bu fiilden dolayı cezalandırılmamasını ifade eder(Özgenç, 2006:45).

İncelendiği üzere meşru savunmanın hukuki esasını açıklayan düşünceler çok çeşitlidir. Her düşünce meşru savunma durumunda işlenen bir eylemin neden cezalandırılmadığını farklı noktalardan açıklamaktadır. Şüphesiz her düşüncede doğruluk payı vardır. Bununla birlikte bize göre meşru savunmanın esasını açıklayan en doğru düşünce, hukuk için mücadele düşüncesidir. Hukuk düzeni hakkın zarara uğramasına izin vermez. Haksızlığın saldırılarına karşı mücadele edecektir. Meşru savunmada hukuksuzluk olan saldırıya karşı hukuk için mücadele şeklidir. Bu durumda hukuk için mücadele etmek için meşru savunmada bulunan kişinin cezalandırılması mümkün değildir(Toroslu, 1968:38).

5237 sayılı TCK'nın 25. maddesinin birinci fıkrasında ise "Gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anda hâl ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluluğu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez" şeklinde Meşru savunmanın şartları ortaya konulmuştur. 5237 sayılı mülga 765 sayılı yasadan farklı olarak meşru savunmanın "ölçülülük şartını" açıkça belirtmiştir(Özbek vd., 2001:286).

2.2.2. Saldırıya İlişkin Şartlar

Saldırıya ilişkin koşullar genel olarak bir saldırının var olması, saldırının haksız olması, saldırının kişiliğe ilişkin bir hakka yönelmiş olması ve saldırının halen var olması olmak üzere dört başlık altında incelenmektedir.

2.2.2.1. Bir Saldırı Olması Koşulu

Saldırı, hukuk tarafından korunan haklara karşı zarar ve tehlike yaratacak şekilde icrai ya da ihmali iradi insan davranışını ifade etmektedir. Saldırıdan anlaşılan cebir ve şiddettir ama hemen olabilecek bir saldırıyı gösteren “ tehdit ” de saldırı da sayılabilir. Bütün hukuk dalları tarafından korunan herhangi bir yarar bakımından saldırının zarar veya tehlike oluşturması gerekmektedir(Önder, 1992:245).

Saldırı ihmali veya icrai şekilde olabileceği gibi ihmal suretiyle icrai şeklinde de olabilir. Meşru savunmadan söz edebilmek için ortada gerçek bir saldırının bulunması gerekir. Ortada gerçek bir saldırı olmaksızın, saldırı olduğu varsayılarak hareket edilmesi halinde hukuka uygunluk sebeplerinin koşullarında hata hali söz konusu olmaktadır. Herhangi bir olayda saldırıyı yapanın bilinmesi gerekir. Meşru savunma da o kimseye karşı yapılmalıdır. Saldırıyı gerçekleştiren tespit edilemiyorsa veya birden fazla kişiden saldırıyı kimin başlattığı bilinmiyorsa meşru savunma hükümleri uygulanmaz.

Saldırı bir insan tarafından gerçekleştirilmelidir. Saldırıda bir hayvan veya eşya araç olarak kullanılabilir. Saldırı insan dışındaki bir canlı tarafından gerçekleştirilmişse, meşru savunma hükümleri uygulanmaz. Çünkü insan dışındaki varlıkların saldırısı haksız olamaz. Bunlar hukukun dışında olduklarından, haklarında böyle bir değerlendirme yapılamaz.

Kural olarak saldırı aktif bir davranışı gerektirdiği için hareketsiz kalınması saldırı olarak nitelendirilmese de kişinin ihmali, hukuksal bir yükümlülüğü ihlâl ediyorsa bu takdirde ihmali hareket de saldırı olarak kabul edilmelidir. Hukuksal bir yükümlülüğü ihlal eden bu ihmali davranış, hukuki açıdan bir zarar ya da tehlike doğuracak şekilde karşımıza çıkabilir.

Saldırının iradi bir insan davranışı olarak gerçekleşmesi gerektiğinden insan temeline dayanmayan doğa olayları ya da hayvanlardan gelen eylemleri kural olarak meşru savunma kapsamında bir saldırı olarak nitelendirilemez. Zira hayvanlardan ya da doğa olaylarından gelen saldırıların haklılığı ya da haksızlığı tartışılmayacağından bu eylemler, “tehlike” olarak adlandırılır ve şartlarının varlığı halinde zorunluluk halinin konusunu oluştururlar(Özgenç vd., 2012:37).

Fakat hayvanlar, bu şekilde bağımsız olarak saldırıda bulunmayıp, insanlar tarafından araç olarak kullanılıyorsa bu durumda hayvan hareketi, insan eyleminden kaynaklandığından meşru savunmadaki saldırı niteliğini taşımaktadır(Ayktut, 2013:50).

Saldırının tüzel kişi tarafından yapılması halinde saldırıyı yapan tüzel kişinin gerçek kişi organlarına karşı meşru savunmada bulunulabilir. Ancak tüzel kişinin saldırısı sayılan olayda saldırıda bulunan gerçek kişi belirlenemiyorsa zorda kalıktan bahsedilebilir. Kusur yeteneği olmayanların saldırılarını bir tehlike olarak görüp zorda kalış hukuka uygunluk sebebinden bahsedilebilir(İçel, 2007:61).

Kusur yeteneğine sahip olmayan çocuk ya da akıl hastası olan kişilerin eylemleri de meşru savunmada saldırı niteliğini taşımaktadır. Zira, bu kişilerin kusur yetenekleri olmasa bile gerçekleştirdikleri davranış fiil vasfına haiz olup haksızlık oluşturabileceğinden bu kişilerin eylemlerine karşı da meşru savunma mümkündür. Ayrıca kusur yeteneğine sahip olmayan kişilerin eylemi, bazı görüşler tarafından zorunluluk hali kapsamında değerlendirilse de bu eylemler, objektif olarak haksız saldırı niteliği taşıdığı müddetçe meşru savunma kapsamında saldırı olarak kabul edilmelidir(Hafizoğulları ve Özen, 2010:244).

2.2.2.2. Saldırının Halen Mevcut Olma (Güncelliği) Koşulu

Saldırının belirttiğimiz özellikleri taşımasının yanında ayrıca güncel bir niteliği olması gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle saldırı başlamadan önce ya da saldırı bittikten sonra da meşru savunmada bulunulamayacağından saldırı ve savunma aynı anda gerçekleşmelidir. Bu anlamda, saldırının başlayıp başlamadığının somut olayda ortaya konulması gerekmektedir. Henüz başlamamış fakat başlamasından korkulan saldırı ile başlamayıp bitmesine rağmen tekrarından korkulan saldırılar, doktrin ve yargı kararlarında geniş olarak yorumlanmış ve bu nitelikteki saldırılar da meşru savunma kapsamında güncel bir saldırı olarak kabul edilmiştir(Akyazan, 2006:77).

Mülga 765 sayılı TCK'da doktrin ve yargı kararları olarak kabul edilen söz konusu durum, 5327 sayılı TCK'da meşru savunmanın düzenlendiği 25. maddesinin birinci fıkrasında, “gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anda hâl ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluluğu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez” şeklinde tanımlanmıştır. Söz konusu madde kapsamında açıkça “gerçekleşen”, “gerçekleşmesi muhakkak” ve “tekrarı muhakkak” saldırı şeklinde üç durum esas alınmak suretiyle düzenlenmiştir(Akyazan, 2006:98).

2.2.2.3. Saldırının Haksız Olma Koşulu

Meşru savunmadan temel olarak sadece saldırı yetmemekte ayrıca saldırının haksız olması yani harekete karşı kişinin tahammül yükünün olmaması gerekmektedir. Bu nedenle saldırıya karşı kişinin hukukten tahammül yükünün olduğu bir hukuka uygunluk nedeninin mevcudiyeti halinde meşru savunma mümkün değildir. Meşru savunma bir kimsenin kendisine veya başkasına yöneltilen ağır ve haksız bir saldırıyı uzaklaştırmak için gösterdiği zorunlu tepkidir(Oğuzman ve Nami, 2005:170).

Saldırıda bulunan kimsenin sübjektif bir hakkını kullanma veya bir görevi yerine getirme suretiyle gerçekleştirdiği eyleme karşı meşru savunma sözkonusu değildir. Çünkü hukuku korumak düşüncesi ancak hukuka aykırı bir saldırı olması halinde olabilir(Doğanay, 1947: 391).

Saldırının haksız olması demek hukuka aykırı olması demektir ki ayrıca saldırının bir suç oluşturması gerekmez. Örnek olarak intihar suç olmadığı halde intihara teşebbüs eden bir kişiye engel olmak için kuvvet kullanan kimse, kamusal bir menfaati koruduğundan dolayı meşru savunma halindedir.

Hukuk düzeni tarafından korunan bir hakkın kullanılması haksız olmadığı için buna karşı meşru savunma olmaz. Hakkın kötüye kullanılması halinde ise yapılan saldırılara karşı savunmada bulunmak meşru savunma teşkil eder. Örnek olarak görevini yapmakta olan bir memur görevinin sınırlarını aşarak bir takım keyfi cebir ve şiddet hareketlerinde bulunduğu anda hakkın kötüye kullanımı olduğu için haksız saldırı vardır ve buna karşı savunmada bulunan kişi meşru savunma durumundadır(Doğanay, 1947: 391).

Haksızlık kavramından fiilin hukuka aykırı olması kastedilmekle birlikte haksızlığın suç oluşturması aranmamaktadır. Bazı yazarlar ise, eylemin haksızlığını, teknik anlamda fiilin herhangi bir temel hak ve özgürlük kapsamında kalıp kalmadığı, bir hak ve özgürlüğe dayanıp dayanmadığı noktasında aramakta ilk bakışta haksız görünen eylem, hukuk düzeni içerisinde meşru bir temel hak ve özgürlüğün kullanımını niteliğindeyse haksız olarak kabul edilmemektedir(Özen, 1995:32).

Saldırının haksız olup olmadığı ya da haksızlık derecesi değerlendirilirken hukuk düzeni bir bütün olarak ele alınmalıdır. Hukuka aykırılık, herhangi bir derecelendirmeye tabi tutulamazken; haksızlık ise az ya da çok olacak şekilde bir derecelendirmeye tabi tutulabilir.

Bu değerlendirme sonucu haksız olmadığı sonucuna varılan saldırılara karşı meşru savunmada bulunulamaz. Çünkü bu eylemin muhatabı haklı eyleme katlanmak zorundadır. Bir alacağın talep hakkı vermemesi her zaman o talebin haksız olduğu anlamına gelmese de kumar borcu ya da zamanaşımına uğrayan alacaklar gibi eksik borçların haksızlık oluşturmadığı söylenebilir(Toroslu, 2012:106).

Bu açıdan saldırı olarak adlandırılan fiil, bir hakkın kullanılması ya da yerine getirilmesi niteliğini taşıyorsa diğer bir ifadeyle hukuka uygunsuz eylem haksız olarak nitelendirilemez. Saldırının haksızlığı ya da haklılığı ancak insanlar tarafından gerçekleştirilen eylemler açısından değerlendirilebilir. Zira, hayvanlardan gelen fiiller, insanlar tarafından yönlendirilmediği müddetçe haksız olarak nitelendirilemez. Yukarıda belirtildiği gibi bu tür eylemlerde insanlar için başka bir zorunluluk olan zaruret hali uygulanmalıdır(Toroslu, 2012:161).

İnsan tarafından gerçekleştirilen bu eylemler, kasten ya da taksirle gerçekleştirilmiş olabilir. Hatta eylemi gerçekleştiren kişinin kusurluluğunu etkileyen herhangi bir nedenin bulunması halinde de bu kişinin yaptığı eyleme karşı meşru savunmada bulunulabilir. Zira kusurluluk, kınanabilme yargısını ifade ettiğinden haksızlıkla aynı anlama gelmemekte, kusurluluk haksızlığın değil; haksızlık kusurluğun ön şartını oluşturmaktadır(Hafizoğulları, 2008:337).

2.2.2.4. Saldırının Bir Hakka Yönelmiş Olma Koşulu

Meşru savunma ile ilgili saldırının şartlarından birisi de saldırının, herhangi bir hakka yönelmiş olmasıdır. “Hak” kelimesi Artuk, Gökçen ve Yenidünya tarafından “bir kişinin emeği karşılığında sahip olduğu maddi ve manevi varlık” olarak tanımlanmaktadır(Artuk, 2007:526).

Meşru savunmaya konu olabilecek hakların kapsamı konusunda hukuk düzenleri arasında da birlik yoktur. Roma Hukuku, meşru savunmayı sadece kişilerin doğal hakları ile doğuştan sahip oldukları haklarla tutmuş, bu hukukun etkisinde kalan kanunlar ve kanunumuz meşru savunmaya konu olabilecek hakları nefis veya ırz ile sınırlandırmışlar.

Cermen hukuk sistemi ve onun etkisindeki kanunlarda korunabilecek yararlar geniştir ve bunlara mal için meşru savunma da dahildir. Alman, İsviçre, Brezilya, kanunları meşru savunmayı düzenlerken korunan hak bakımından ayırım yapmazken Avusturya kanunu, hayat sağlığına, vücut bütünlüğüne, hürriyete veya mala karşı saldırılar diye hakları sayma yoluna gitmiştir. Türk hukukunda meşru savunmaya ilişkin saldırının nefse ve ırza

yönelik olması aranmaktadır. Bir kişinin hayata ve vücut bütünlüğüne yönelik saldırılar Nefis terimi olarak ifade etmektedir. İrz ise terimi ise cinsel özgürlüğe yönelik her türlü saldırı olarak anlaşılmalıdır. Doktrinde bazı yazarlar tarafından bu kelimelerin kullanılmasının sadece bu haklar yönünden geçerli ve dar kapsamda olduğunu, diğer haklar yönünden meşru savunmanın genişletilemeyeceği ayrıca manevi cebir görüşünden hareketle malvarlığına karşı yönelen saldırılarda meşru savunmanın olmayacağı kabul edilse de, doktrinde hakim olan ve bizim de katıldığımız görüşe göre, nefis ve ırz kavramlarının meşru savunmanın alanını daraltmak şeklinde değil; tüm haklar için uygulanacak şekilde yorumlanması gerektiği ve devletin vatandaşların malvarlığını koruyamadığı her durumda vatandaşın kendi malvarlığına ya da diğer haklarına yönelik saldırıları, soğukkanlılıkla ve ölçülü bir şekilde koruması halinde kişinin meşru savunmadan yararlandırılması gerekmektedir. Aksi bir durum haklar arasında derecelendirme yapma anlamına gelir ki böyle bir yaklaşım hak ve özgürlükler açısından doğru değildir(Ersan, 2012:24).

Yargıtay Ceza Genel Kurulu konut dokunulmazlığının ihlal suçu bakımından meşru savunmayı değerlendirdiği bir kararında konut dokunulmazlığını gece bozan ve bunda direnen şikayetçi ve yakınındakilere tabanca çekerek evi terk etmelerini sağlayan sanığın eyleminin meşru savunma sınırları içerisinde kaldığına karar vermiştir².

5237 sayılı TCK'nın 25.maddesinde "hakka" ibaresine yer verilerek sadece nefse ve ırza yönelik haklara karşı değil; malvarlığına yönelik haklara karşı da meşru savunma kabul edilmektedir. 5237 sayılı kanun ile meşru savunmanın yöneldiği hakkın kapsamı genişlemekte, bu bağlamda vücut bütünlüğü, sağlık, hayat, cinsel dokunulmazlık, kişisel özgürlük, kişi güvenliği, şeref ve onur duyguları, malvarlığı gibi haklar da savunma hakkı kapsamında değerlendirilmektedir(Özbek vd., 2010:197).

2.2.2.5. Savunmaya İlişkin Şartlar

Savunmaya ilişkin koşullar, savunmanın, saldırıya ve saldırıya karşı yapılması ve orantılı olması şeklinde üç grupta inceleyeceğiz.

Zorunluluk bulunmalıdır: Meşru savunma durumunda işlenen eylemi hukuka uygun hale getiren en önemli unsur savunmada zorunluluk bulunması ve saldırıya uğrayanın başka bir tarzda hareket imkanının olmamasıdır. Savunmada zorunluluk, savunmak için yapılan davranışın ve başvuru aracının saldırıyı bertaraf etmede elverişli ve en ılımlı

² CGK'nun 28.12.1987 tarih ve 524 / 695 sayılı kararı. Erişim Tarihi: 15.09.2019.

yöntem olmasıdır. Diğer bir ifadeyle, failin kendisine veya başkasına ait bir hakkı koruyup saldırıyı sona erdirebilmesi için savunmadan başka daha yumuşak ve etkili bir olanağının bulunmaması, savunmada zorunluluğu ifade etmektedir(Özgenç, 2006:45).

Savunmada zorunluluk bulunması şartının nasıl tespit edileceği önemlidir. Savunmada zorunluluğun bulunup bulunmadığı mutlak ve soyut bir biçimde değil, fakat mevcut olayın bütün özellikleri değerlendirilerek belirlenmelidir.

Saldırganın zarar vermeden saldırıdan kurtulmanın mümkün olmadığı, kişinin saldırıya tepki göstermek ya da ona katlanmak seçenekleri ile karşı karşıya kaldığı bu gibi durumlarda savunma zorunluluğu, içinde bulunulan ortamın, (kapalı oda, çıkmaz sokak, nehir kenarı), saldırganın ve saldırıya uğrayanın kişisel özellikleri (felçli, hasta, yaşlı) ve saldırının vehâmetine (çok ani ve beklenmeyen saldırı) göre her somut olayda ayrı ayrı değerlendirilmelidir.

Yargıtay CGK. 12.12.1983 tarihli, 278 / 395 nolu bir kararında “Kaçakçıların toplu, silahlı saldırılarına maruz kalan ve adeta kurşun yağmuruna tabi tutulan sanık, kendisini selamete çıkarmak için atışının bir mi, yoksa iki mi olduğunu ve nereye ve nasıl ateş edeceğini düşünemez ve kendisinden bu husus beklenemez ve bu durumun yasal savunma hudutlarını aştığı ileri sürülemez.” demiştir³. Saldırıya uğrayanın saldırıya karşı tepki göstermesi veya ona katlanması arasında bir seçenekle karşı karşıya kalması durumunda yani saldırıyı yapana karşı bir zarar vermeden mevcut saldırıdan kurtulmasının imkansız olması halinde savunmada zorunluluk olması şartı vardır.

Yargıtay’a göre zorunluluk sınırının tespitinde failin o anki içinde bulunduğu ruh hali adil biçimde göz önünde tutulmalıdır. Maruz kalınan bir saldırıdan kaçmak suretiyle kurtulmak mümkün iken, kaçmayıp kendini savunması halinde zorunluluk şartının bulunup bulunmadığı tartışmalıdır. Günümüzde hemen hemen bütün yazarlar saldırıya uğrayanın sosyal statüsü ne olursa olsun kaçma imkanı olmasına rağmen, kaçmayıp kendini savunmasının meşru savunma teşkil ettiğini savunmaktadır(Toroslu, 2012:86).

Yargı kararlarında da “hiçbir zaman ve hiçbir ahvalde sanığa kaçma mükellefiyeti yüklenemez ve kişinin kaçarak kurtulması istenemez” şeklinde belirtilerek saldırıya uğrayan herkes açısından saldırıdan kaçma durumu aranmaksızın meşru savunmadan yararlanacağı kabul edilmektedir.

---

³ CGK. , 12.12.1983, 278 / 395. Erişim Tarihi: 16.09.2019.

Yargıtay'ın 2012/1297 Esas, 03/05/2012 tarihli 2012/3510 nolu kararında “Sanığın, maktulden kaynaklanan kendisine yönelmiş, gerçekleşen ve tekrarı muhakkak olan haksız saldırıyı, o andaki hal ve koşullara göre ve orantılı biçimde defetmek amacıyla, eylemini meşru savunma koşulları altında gerçekleştirdiği anlaşıldığı halde, Dairemizce de benimsenen Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 08/04/1997 tarih ve 1-59/83 sayılı kararında ayrıntıları açıklandığı üzere, defetmek zorunluluğu olan haksız saldırı karşısında bulunan kişiden saldırıdan kaçarak kurtulmasının beklenemeyeceği ve kişiye kaçma yükümlülüğü yüklenemeyeceği gözardı edilerek; 5237 sayılı TCK'nın 25 ve CMK'nın 223/2-d maddeleri uyarınca ceza verilmesine yer olmadığına ve beraate hükmedilmesi gerekirken aynı Yasa'nın 27/2 madde ve fıkrası uyarınca ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmesi... nedeniyle hükmü bozmuştur.” denilmekte ve böylece kaçma imkânı varken kaçmayıp saldırana karşı savunmada bulunan kişinin meşru savunma halinde olduğunu kabul etmektedir(Ersan, 2012:37).

Savunma Saldırıya ve Saldırana Karşı Yapılmalıdır: Savunma saldırana karşı yapılmalı, saldırının bir sonucu oluşunu göstermelidir ve ayrıca saldırının kimden geldiğinin bilinmesi gerekmektedir. Bu kişi bizzat saldırıyı gerçekleştiren kişi olabileceği gibi saldırı eylemine iştirak eden kişi de olabilmektedir. Ancak Ersan'ında ifade ettiği gibi bu kişiler dışındakilere savunma amacıyla da olsa yapılan eylem, meşru savunma kapsamında kabul edilmemektedir(Ersan, 2012:36).

Doktrinde bu durum, bazı yazarlar tarafından saldırı ve savunma arasındaki nedensellik bağı olarak adlandırılrsa da kabul edilen genel görüşe göre, saldırı fiili bir savunmaya yol açtığından nedensellik, saldırı ve savunma fiilleri arasında geçerli olup, fiiller arasındaki bu nedenselliğin sonucu olarak savunma, saldırıyı gerçekleştirene karşı yapılmalıdır.

Savunmada bulunan fail, saldırıda bulunanın şahsında yanılmış veya sapma dolayısıyla savunma, saldırgandan başka bir kişiye yöneltilmişse, bu durumda şahısta hata ve sapmaya ilişkin kurallar uygulanır. Savunmanın saldırıda bulunan kişi dışında başka bir şahsa yöneltilmesi halinde meşru savunmadan değil, tehlikenin bertaraf edilmesinden söz edilebilir.

Saldırgana karşı meşru savunma yapılırken durumla ilgisi olmayan üçüncü kişilere ait araç veya eşyalar kullanılabilir ya da üçüncü kişiye ait başka eşyalara zarar verilebilir. Örneğin Restora'nda yemek yiyen saldırgan bir müşteriye karşı kullanılan bardağın zarar görmesi veya savunma sırasında sanığın saldırganı itmesi sırasında masadaki tabağı düşe-

rek kırılmasında fail saldırganı karşı yasal savunma halindeyken; zarar verdiği üçüncü kişiye karşı koşulları oluştuğu takdirde ancak zorunluluk halinden yararlanabilir. Ancak bu durumda dahi oluşan zararın tazmini gerekmektedir.

Meşru savunma durumunda savunmada bulunan kişinin hareketlerinden sadece saldırgan değil, olayda bağlantısı bulunmayan üçüncü kişiler de zarar görebilir. Bu durumda dahi meşru savunma durumu söz konusudur.

Yargıtay bir kararında, “sanığın maktulden borcunu ödemesini istediği, ancak maktulün “Benim size borcum yok” demesi üzerine aralarında tartışma çıktığı, maktulün sanığa bir yumruk attığı, sanığın da maktulü engellemek için kendisine sarıldığı, bunun üzerine birlikte yere düştükleri, maktulün yaşlı olması nedeniyle kaburga kemiklerinin kırıldığı ve akciğerlerinden yaralandığı...yolda hayatını kaybettiği... olayda Sanığın, maktulün yaralanması sonucu ölümüne neden olacak herhangi bir kusuru veya taksiri bulunmadığı anlaşılmalı; CMK'nın 223/2-c maddesi uyarınca beraatine karar verilmesi yerine, TCK'nın 25. ve CMK'nın 223/3-c maddesi uyarınca ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmesi yasaya aykırı olmakla...” hükmü düzelterek onamıştır” kararı ile meşru savunma oluşturacak nitelikte bir savunma eyleminin söz konusu olmayıp, sarılan kişinin ölümüne neden olacak bir kusurunun bulunmadığını vurgulamıştır.

Savunma ve Saldırı Arasında Oran Bulunmalıdır: Meşru savunmanın kabul edilmesi için aranan diğer şartlardan birisi de savunmanın saldırı ile orantılı olmasıdır. Savunma saldırıyı yapan kişiye karşı yapılmalıdır. Savunma saldırıyı yapan kişiye karşı yapılmadığında artık meşru savunma olmayacaktır. Fail eğer saldırıda bulunan kişinin şahsında yanılmış veya bir sapma sonucu savunma saldırganın dışında birine yöneldiği takdirde buna ait kurallar uygulanacaktır. Bu kural “savunma ile saldırı arasında nedensellik bağının bulunması ” gerektiği biçiminde ortaya konmaktadır(Ersan, 2012:219).

5237 sayılı TCK'nın 25/1 maddesinde bu durum, “gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anda hal ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluluğu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez” olarak açıkça düzenlenmektedir.

Savunma ve saldırı arasındaki oranın hangi bakımdan uygulanacağı tartışmalıdır. Doktrinde bazı yazarlar, saldırı ve savunma arasındaki orantılılık saldırıya uğrayan hak (konu), araç ve aracın kullanılması açısından tüm yönleriyle değerlendirileceğini savunmaktadırlar. Bazı yazarlar ise, İtalyan Ceza Kanunu bakanlık gerekçesi ve İtalyan Yargı-

tayı'nın kararlarına dayanarak tehdit edilen kötülük ile zarar verilen kötülük arasında bir karşılaştırmanın yapılamayacağını; oranın, sadece saldırıda kullanılan araçlar ve araçların kullanım şekli arasında yapılacağını belirtmektedirler(Özen, 1995:120).

Göreceli bir kavram olan orantılılık, takdir edilirken saldırının objektif vehâmetinin yanında saldırıya maruz kalan kişinin kişisel durumu da dikkate alınmalıdır(Parlar ve Hatipoğlu, 2007:448).

Saldırıya uğrayan hak ile zarar verilen hak arasında bir oran bulunmalıdır. Saldırının ihlal ettiği hukuki menfaat ve savunanın kendisini korumak için zarar verdiği hukuki menfaatin aynı hakka yönelik olması halinde haklar arasında oran vardır. Ancak her durumda saldırı ve savunmadaki hakkın mutlak surette aynı olması beklenemez. Saldırı ile ihlal edilen hak ile savunma ile zarar verilen hakkın, farklı haklara yönelik olması halinde de somut olayın özelliklerine göre savunmada orantılılığın değerlendirilmesi gerekir(Erdem, 2006:987).

Savunma saldırıyı yapan kişiye karşı yapılmalıdır. Savunma saldırıyı yapan kişiye karşı yapılmadığında artık meşru savunma olmayacaktır. Fail eğer saldırıda bulunan kişinin şahsında yanılmış veya bir sapma sonucu savunma saldırganın dışında birine yöneldiği takdirde buna ait kurallar uygulanacaktır. Bu kural Öztürk, Erdem ve Özbek'e göre "savunma ile saldırı arasında nedensellik bağının bulunması" gerektiği biçiminde ortaya konmaktadır.

Saldırı ile savunma arasındaki orantılılıkta, saldırı ile savunmada kullanılan araçlar arasında bir denge bulunması ve bu araçların dengeli şekilde kullanılması gerekmektedir. Ancak kullanılan araçların mutlak bir şekilde eşit olmaları gerekmez. Savunmada kullanılan aracın saldırıyı uzaklaştırmaya yetecek ölçüde ve en az zarar verecek şekilde kullanılması gerekmektedir.

Araçlar arasındaki oranı belirlemede ölçü saldırıya uğrayanın, sahip olduğu silahı ölçülü bir şekilde kullanarak saldırıyı uzaklaştırma imkanı varken, bunun yapılıp yapılmadığı olacaktır. Yargıtay da bu ölçüyü kararlarında gözetmektedir.

Yargıtay bir kararında (1.Ceza Dairesi 02.04.1998 tarihli 1019/1029 sayılı)“Mağdurun horozunu kaldırarak atışa hazırladığı tabancasıyla kendisine yaklaştığını gören sanığın, husumeti oluşları nedeniyle kuşkuyla kapılacağı ve saldırıyı defetmedikçe nefesine hatta canına yönelik bir zarara uğratılabileceği kuşkusuyla savunma gereğini duyacağı kabulü gerekeceği, bu itibarla silahını kullanmasının TCY. nin 49. maddesinde

tanımı yapılan “hukuka uygunluk” olacağı, boşa attığı mermiyle saldırıyı durduramayınca bir mermiyi de mağdurun boynuna yönlendirmesinin savunmada aşırılık sayılmayacağını...” hükme bağlamıştır(Önder, 1992:245).

Ayrıca Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun 10.03.1998 tarih ve 75 sayılı kararında “sanık elinde bulunan bıçak ile müştekinin kalçasına tek darbe vurmuştur. Saldıran kişinin güçlü bir erkek, sanığın ise kadın olduğu gözetildiğinde saldırı ile savunma arasında oran vardır. Çünkü bıçak darbesinin hayati önem taşıyan organlara yönelik olmaması nedeni ile savunmada aşırılığa kaçılmadığı açıktır” denilmektedir.

Yine Yargıtay Ceza Genel kurulunun 04.01.1997 ve 215 sayılı kararında; “sanık, kız kardeşinin ırzına yönelik bir saldırının mevcut olduğu düşüncesi ile hayati öneme haiz bölgelerini hedef alıp silahı ile önce bir el sonrada 3 el ateş etmek sureti ile, sırtından ve ensesinden S’yi öldürmüştür. Maktulün üzerinden bir adet kasatura elde edilmiş ise de maktulün bu bıçağı çekmek için herhangi bir davranışta bulunduğu belirlenememiştir. Sanık ise, daha etkin nitelikteki av tüfeği ile maktulün öldürücü olmayan bölgelerine ateş ederek saldırganı etkisiz duruma getirmek imkânına sahip olduğu ve saldırının bundan sonraki boyutunun ne olabileceğini, diğer bir deyişle ilk atıştan sonra maktulün saldırısına devam edip edemeyeceğini öngörebilecek durumda bulunduğu halde atışlarına devam etmek sureti ile yasal savunmada zaruret sınırını aşmıştır.” denilmektedir(Önder,1992:245).

2.3. HUKUKA AYKIRILIK KAVRAMI

Failin fiili ile hukuk düzeni arasındaki karşıtlık ve çatışma ilişkisini ifade eden hukuka aykırılık bir fiilin suç oluşturabilmesi açısından sadece kanuni tanıma uyması yani tipiklik yetmemekte bununla birlikte söz konusu fiilin hukuk düzeni ile de çatışma halinde olması gerekmektedir(Katoğlu, 2003:19). Doktrinde tipiklik ilk olarak bir fiilin görünümünü, adeta resmini ifade etmektedir. Kavram bu anlamı ile, hukuki düşünce içinde model işlevini yerine getirmekte, tasavvur edilen bir fiili anlatmaktadır. Bununla birlikte, tipikliğin, ceza muhakemesi hukuku içinde doğup geliştiği, oranda da hukukun diğer dallarına aktarıldığı gözlemlenmektedir(Toroslu, 2012:106).

Doktrinde ağırlıklı olarak hukuka aykırılığın suçun unsuru olduğu konusunda bir görüş birliği olmasına rağmen bazı yazarlar hukuka aykırılık ve tipikliği, suçun bir unsuru olarak kabul etmeyip maddi ve manevi unsur ile ortaya çıkan durum hakkında, dışarıdan verilen değer hükmü ve suçun bir özelliği olarak kabul etmektedirler. Bu görüşlerin temelinde ise failin bilinci dışında meydana gelen bir fiilin hukuka aykırılığından söz edileme-

yeceğinden hukuka aykırılığın, manevi unsur içerisinde eriyeceği bu durumun kusurluluk başlığı altında değerlendirileceği görüşü yatmaktadır(Koparan, 2006:337).

Öğretideki bu tartışmalar, hukuka aykırılığın kaynağı yani fiilin çatıştığı hukukun ne olduğu açısından da önem arz etmektedir. Hukuka aykırılık değerlendirmesinin soyut kanuni tipe göre mi yoksa normun amacına bakılarak gerektiğinde örfi ve içtihadi hukuk da dikkate alınarak mı yapılacağı konusu maddi ve şekli hukuka aykırılık ayrımını karşımıza çıkarmaktadır. Bu anlamda beşerî bir fiil, kanunu ihlal ettiğinde şekli anlamda hukuka aykırılığı; hükmün koruduğu değeri, toplum çıkarlarını ihlal ettiğinde ise maddi anlamda hukuka aykırılığı oluşturmaktadır.

2.4. HUKUKA UYGUNLUK SEBEPLERİ

Hukuka uygunluk nedenleri, suç sayılan bir fiilin işlenmesindeki koşullar başka bir deyişle işlenmesine neden olan olaylar göz önünde tutularak faile ceza verilmesini önleyen ve eylemin hukuka aykırılığını ortadan kaldıran nedenlerdir.

Toplum içindeki çıkar çatışmaları ve irade uyumsuzlukları birçok defa yasaklanmış ve emredilmiş davranışlara belli koşullarda izin verilmesi ile sağlanmaktadır(Gözler, 1999:25). Toplumsal hayatın karmaşıklığından kaynaklanan bu durumlarda fiilin hukuka uygun olarak kabul edilmesi ve suç oluşturmaması, “hukuki menfaatin” yokluğu, hukuki menfaatin üstünlüğü ya da hukuki menfaatin eşitliği” ile açıklanmaktadır(Keçelioğlu, 2010:3).

Doktrinde “mazeret nedenleri, haksızlığı kaldıran sebepler ve suçu ortadan kaldıran objektif nedenler olarak da adlandırılan hukuka uygunluk sebepleri, suçun bir unsuru olan ve genel olarak bir hakkın ihlali anlamına gelen hukuka aykırılık unsurunu ortadan kaldırıp eylemi hukuken meşru hale getiren sebeplerdir.

Hukuka uygunluk sebepleri 5237 sayılı TCK'nın genel hükümler ile ilgili birinci kitabın, ikinci kısmının, ikinci bölümünde “Ceza Sorumluluğunu Kaldıran ve Azaltan Nedenler” başlığı altında yer almaktadır. Kanunda dogmatik ve hukuki nitelikleri açısından birbirinden son derece farklı olan hukuka uygunluk sebepleri ile kusurluluğu ortadan kaldıran ve kusurluluğa etki eden sebepler, aynı başlık altında toplanmıştır. Yasa koyucunun suç teorisine bakışını yansıtan bu durumun Alman hukukunun bir etkisinin olduğu söylenebilir. Ancak Alman hukukunda, hukuka aykırılık ve kusurluluğun kesin bir şekilde ayrılması gerektiğini savunan görüşlerin de bulunduğunu söylemekte fayda vardır. Ayrıca Yasa ko-

yucu düzenlediği maddelerin gerekçelerinde hukuki nitelik ve ayrımlara yer vererek bir tasnife gittiği görülmektedir(Aykut, 2013:50).

Hukuka uygunluk sebepleri genel ve özel hukuka uygunluk sebepleri olarak ikiye ayrılmaktadır. Genel hukuk açısından uygunluk sebepleri, 5237 sayılı TCK'nın 24, 25 ve 26. maddelerinde “Kanunun Hükmünü Yerine Getirme”, “Yetkili Merciiin Emrinin Yerine Getirilmesi”, “Meşru Savunma”, “Hakkın Kullanılması” ve “İlgilinin Rızası” olarak düzenlenmiştir. Özel hukuka uygunluk sebepleri ise TCK'nın 128. maddesinde düzenlenmiş olan “savunma dokunulmazlığı” ve “Anayasamızın 83. maddesinde düzenlenen milletvekili sorumsuzluğu” olarak nitelendirilebilir.

Sonuç olarak 5237 Sayılı TCK'daki hukuka uygunluk sebebi, TCK'nın 24. maddesinin 1. fıkrasında “Kanunun Emrini Yerine Getirme”, 24. maddesinin ikinci fıkrasında “Yetkili Merciiin Emrinin Yerine Getirilmesi”, 25. maddesinin 1. fıkrasında “Meşru Savunma”, 26. maddesinin 1. fıkrasında “Hakkın Kullanılması”, 26. maddesinin 2. fıkrasında “İlgilinin Rızası” olarak sınıflandırılmaktadır.

TCK'nın 24. maddesi 1. fıkrası kapsamında düzenlenen “Kanunun hükmünü yerine getiren kimseye ceza verilmez” hükmünün yerine getirilmesinin hukuka uygun olarak kabul edilebilmesi için hükmün muhatabı olan ve kamu yetkisini yerine getiren kamu görevlisinin kanun hükmünün isteğini yerine getirmesi gerekmektedir. Örneğin, haciz işlemi yapan icra memurlarının gerçekleştirmiş olduğu eylemler hukuka uygundur(Keçelioğlu, 2010:7).

TCK'nın 24. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen “Yetkili bir merciden verilip, yerine getirilmesi görev gereği zorunlu olan bir emri uygulayan sorumlu olmaz” hükmü kapsamında yetkili merciiin emrinin yerine getirilmesinin hukuka uygun olarak kabul edilmesi için ortada bir emrin olması, bu emrin zaman, görev ve yer yönünden yetkili olan merci tarafından verilmesi, emri veren ile alan arasında bir hiyerarşi ilişkisinin bulunması ve emrin kanunun aradığı şekle uygun olması” gerekmektedir.

TCK'nın 26. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen “Hakkını kullanan kimseye ceza verilmez” hükmünün hukuka uygun olarak kabul edilebilmesi için, ortada korumadan yararlanmanın hak sahibinin iradesine bırakıldığı subjektif bir hakkın bulunması, hakkın fail tarafından araya bir mercii girmeksizin doğrudan doğruya kullanılabilmesi, hakkın kendisini doğuran nedenlerin belirttiği sınırlar içinde kullanılması ve hakkın kullanılması

ile işlenen suç arasında düşünsel bir bağlantının bulunması gerekmektedir(Soyaslan, 2005: 69).

5237 sayılı TCK'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen “Kişinin üzerinde mutlak surette tasarruf edebileceği bir hakkına ilişkin olmak üzere, açıkladığı rızası çerçevesinde işlenen fiilden dolayı kimseye ceza verilmez” hükmünün hukuka uygunluk sebebi olarak kabul edilebilmesi için ise rıza gösterme yeteneğine sahip olan kişinin, üzerine serbestçe tasarruf edebileceği konusu elverişli olan (kanuna ve ahlaka uygun olması) bir hakka yönelik rızasını yazılı, sözlü, zımni ya da açık olarak açıklaması gerekmektedir. Bu kapsamda yaş ve akıl hastalığı nedeniyle ayırt etme gücünden yoksun kişilerin rıza açıklama yetkileri yoktur(Demirbaş, 2011:269).

2.5. HUKUKİ ESASI KONUSUNDA ORTAYA ATILAN DÜŞÜNCELER

Meşru savunmanın hukuki niteliği ve suça etkisi konusunda ortaya atılan bu görüşlerin yanında faili cezalandırmamanın hukuki temeli konusunda da çeşitli teoriler bulunmaktadır. Bu teoriler ya failin fiilinden ya da niyetinden hareket edilerek oluşturulmuştur. Failin niyetinden hareket eden teorilere sübjektif teoriler, failin fiilinden hareket eden teoriler ise objektif teoriler denilmektedir(Soyaslan, 2005:69). Sübjektif düşünceler, failin niyetinden hareket ederek meşru savunmanın cezalandırılmama nedenini manevi cebir, saikte meşruluk, kusurlu fakat cezalandırılmayan hareket, kendini koruma içgüdüğü başlığı altında tabii hak olarak açıklamaktadır(Demirbaş, 2011:269). Objektif düşünceye göre ise, failin fiilinden hareketle meşru savunmanın hukuki esasını hakkın doğrulanması, hakların çatışması, tali kamu savunması, kötülüğün kötülükle karşılanması, yetki devri, hukuk için mücadele, toplumsal zararın yokluğu düşüncelerine dayandırılmaktadır(Dönmezer ve Erman, 1998:54).

Sübjektif düşünce Pufendorf tarafından savunulan manevi cebir düşüncesi, meşru savunmayı, kendisine yönelen haksız saldırıya karşı kendisini savunma olarak tanımlayan bu görüş, kişinin bu eylemindeki niyetinin meşru olduğunu, topluma karşı olma gibi bir durumunun olmadığını bu nedenle meşru savunma halinde bulunan kişinin tehlikeli olmayıp tam tersine topluma yararlı olduğundan cezalandırılmayacağını savunan “Saihte Meşruluk Düşüncesi”, Kant tarafından savunulan “Kusurlu Fakat Cezalandırılmayan Hareket Düşüncesi”, insanda var olan bu karşı koyma içgüdüğü kişiyi savunmaya itmekte, kişi bu etkiyle söz konusu fiili işlemektedir ve bu sebeple insanın içindeki bu içgüdüye hukuki

değer tanınarak meşru savunmada bulunan kişi cezalandırılmamalarını savunan “Kendini Koruma İç Güdüsü Düşüncesi” yer almaktadır(Özen, 1995:269).

Objektif düşünceler çerçevesinde ise Hegel tarafından savunulan ve tez olarak hak- kî, antitez olarak hakkın inkârını, sentez olarak hakkın doğrulanmasını savunan “Hakkın Doğrulanması Düşüncesi”, Von Buri ve Mezger tarafından “iki hakkın çatışması halinde bunlardan üstün olana öncelik tanınması ve üstün hak niteliğinde olan saldırıya uğrayanın hakkına üstünlük tanınarak saldırganın hakkı feda edilmemesini savunan “Hakların Çatışması” görüşü, Carrara tarafından “asli savunma kamusal savunma olup, ferdi savunma tali niteliktedir” düşüncesine dayanan “ Tali Kamu Savunması” düşüncesi, Geyer tarafından “adaleti sağlamak devlete ait olduğundan bireyin kendini korumak için bile olsa yasak bir fiil işleyerek savunmada bulunması bir haksızlıktır” olarak öne sürülen “Kötülüğün Kötülükle Karşılanması (Kefalet)” düşüncesi bulunmaktadır

Ayrıca Manzini tarafından savunulan ve devlet tarafından saldırıya uğrayana ulaşı- larak korumanın sağlanamadığı durumda, saldırıya uğrayan kişiye devletin koruma (polis) yetkisi, farazi ve şartlı olarak vekâleten devredilmekte ve bu yönüyle saldırıya uğrayan meşru savunmada bulunurken kamusal bir görev ifa etmektedir mantığına dayanan “Yetki Devri Görüşü”, Jhering tarafından “hukukun hayatı savaştır hukuk, varlığını sürdürebilme- si için haksızlıklarla, saldırılarla mücadele etmelidir, Meşru savunma hali de hukuk için bu mücadele araçlarından birisidir ve bu nedenle hukukun yaşaması için haksız saldırılara karşı kendisi ve başkası için savunmada bulunan kişinin" cezalandırılması mümkün değıl- dir” düşüncesine dayanan “Hukuk İçin Mücadele” görüşü, Antolisei tarafından savunulan “saldırıya uğrayan kişi hakkını korumak için saldırgana zarar vermek zorunda olduğundan savunmada bulunmasına hukuk düzeni tarafından izin verilmektedir. Devletin toplumsal zarar nedeniyle cezai yaptırım getirmesi, saldırganın hakkına göre daha üstün konumda olan saldırıya uğrayanın hakkı bakımından herhangi bir toplumsal zarar bulunmayıp toplumun çıkarları ile çatışmadığından fiil hukuka uygundur” düşüncesine dayanan “Toplumsal Za- rarın Yokluğu” görüşü Objektif düşünceler içerisinde yer alan teorilerdir(Özen, 1995:269).

2.6. MEŞRU SAVUNMANIN TÜRLERİ

5237 sayılı Türk Ceza Kanununda düzenlenen meşru savunma müessesesi; her ne kadar tür olarak bölümlere ayrılmamış ise de; doktrin ve Kıta Avrupası hukuk sistemi ile Anglo- Sakson hukuk sistemlerinde belirli haklar yönünden (mal varlığına yönelik, kişisel varlığa

yönelik, yaşam hakkına yönelik, cinsel bütünlüğe yönelik) ve yönelen saldırı ile korunan hukuki menfaatin kendisi mi veya 3. kişi mi olduğuna dair bir ayrıma gittiği görülmüştür.

2.6.1. Genel Türleri

Meşru savunma, saldırıdan zarar gören kişi tarafından saldırıyı gerçekleştiren kişiye karşı yöneltilebileceği gibi saldırının tarafı olmayan üçüncü kişi tarafından saldırıdan zarar gören kişi lehine olarak da gerçekleştirilebilmektedir.

5237 sayılı TCK'da her türlü hak yönünden kabul edilmiş olsa da mülga 765 sayılı TCK dönemindeki düzenleme ile bugünkü düzenleme karşılaştırıldığında, malvarlığına yönelik saldırıların diğer haklara yönelik saldırılardan ayrı tutulup sanki meşru savunmanın bir türü olarak karşımıza çıktığı görülmektedir(Özen, 1995:269).

Bu yönüyle meşru savunmayı yöneldiği hak açısından, kişilik haklarına ve malvarlığına yönelik haklara ilişkin meşru savunma; yöneldiği kişi açısından ise bizzat saldırgan ya da üçüncü kişi tarafından meşru savunma olarak sınıflandırabilir. Bu çalışmamızda böyle bir ayrıma gidilmeksizin meşru savunma tüm yönüyle incelenmekle birlikte bu başlık altında kişilik haklarına yönelik meşru savunmada tür yönünden bir özellik bulunmadığından sadece üçüncü kişi lehine meşru savunma ve mala yönelik saldırılara karşı meşru savunma geçmiştaki durumları da dikkate alınarak incelenecektir.

2.6.2. Üçüncü Kişi Lehine Meşru Savunma

Meşru savunma ile kabul edilen hak, savunanın kendisine ilişkin olabileceği gibi, başkasına ait de olabilir. Üçüncü kişilere yönelik yapılan savunmaların meşru savunma kapsamında kabul edilmesinin hukuki niteliği, toplumsal dayanışma duygusu olarak ifade edilmektedir.

TCK, üçüncü kişinin savunulmasını, savunmada bulunan ile saldırıya maruz kalan arasındaki akrabalık ilişkisini aramadan, saldırıya uğrayan her kim olursa yapılan savunmayı meşru savunma olarak değerlendirmektedir. Yargıtay da pek çok kararında başkasının nefesine ve ırzına yönelik saldırılara karşı savunmada bulunan kişilerin meşru savunmada bulunabileceğini belirtmektedir

Saldırıya uğrayan kişinin saldırıya rıza göstermiş olması halinde üçüncü kişi lehine meşru savunmanın mümkün olması için saldırıya uğrayanın bu hak üzerinde esasen tasarrufta bulunabilme yetki ve imkanına sahip olmaması gerekir. Aksine saldırıya uğrayan hak üzerinde tasarrufta bulunabilme yetki ve imkanına sahipse hakkın saldırıya uğramasına razı

olma hakkı vardır. Örneğin bahçesindeki meyveleri alınmasına razı olan kişinin bu rıza beyanı hukuken geçerli olduğu için ona yönelik hareketi önlemek isteyen şahsın bu davranışı meşru savunma sayılmayacaktır. Buna karşılık kendisinin dövülmesini kabullenen kişinin rızası hukuken geçerli olmadığından onu koruyan şahsın meşru savunmada bulunduğu kabul edilecektir. Şayet fail hak sahibinin hakkının korunmasından vazgeçtiğini bilmiyorsa meşru savunmadan faydalandırılması gerekir.

2.6.3. Malın Korunmasına Yönelik Meşru Savunma

Mal için meşru savunma, çeşitli yabancı kanunlarda kabul edilmiş olup İngiliz Hukukunda meşru savunma, hal ve şartlara uygun kuvvet kullanılması kaydıyla taşınır ve taşınmazlar için kabul edilmiş, Hollanda Ceza Kanunu 41 inci maddesinde de, kendisinin veya başkasının hayatına, şerefine veya mallarına yönelen haksız ve ani bir saldırıyı defetmek zaruretiyle işlenen fiil nedeniyle kişilerin cezalandırılmayacağı düzenlenmiştir.

Mala karşı meşru savunma, 767 sayılı TCK ve 5237 sayılı TCK'da farklı şartlarda kabul edilmiştir. Mülga 765 sayılı TCK'nın 49. maddesinde meşru savunmaya ilişkin genel prensipler "Gerek kendisinin gerek başkasının nefesine veya ırzına vukubulan haksız bir taarruzu filihal defî zaruretinin bais olduğu mecburiyetle" saldırı olarak düzenlenmiş, ancak mal için meşru savunmaya ilişkin herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Bu konu, mala karşı meşru savunmanın özel bir şekli olarak aynı kanunun 461. maddesinde düzenlenmiştir. Ancak bu hükümde malvarlığına karşı her türlü saldırı meşru savunma kapsamına alınmamış, mala karşı meşru savunma, belli şartların varlığı halinde kabul edilmiştir(Güral, 1949:133).

Mülga 765 sayılı TCK'nın 461. maddesinde bir menkul malın malikine malını cebir ve şiddet istinaliyle gasbı yani yağması halinde tanınan malını zor kullanarak savunma hakkı yani C. K. 495 vd. maddelerinde gösterilen tecavüzlere karşı tanınmış bir savunma hakkıdır. Her ne kadar 461 inci madde "kendi malını" tabirini kullanıyorsa da bu madde başkasına ait malın savunmasında dahi tatbik olunur. Şu halde bu madde ile zilyede de savunma hakkının tanınmış olmasını kabul yerinde olsa gerektir. İçindekilerin şahsi emniyetlerine aklen varit bir endişe veya havfı ciddi, verecek surette bir meskene tecavüz halinde 461/2 deki savunma hakkı, fikradan da anlaşılacağı üzere şahısların emniyeti için bir tehlike mevcut olduğu hallerde istimal olunabilir.

Buna göre "gasp", "maddi bir menfaatin temini amacıyla adam kaldırma" gibi suçların işlenmesi sırasında, kişinin malını korumak için, saldırganı öldürmüş ya da yara-

lamış olması halinde sınırı aşmamış olmak kaydıyla kişi, meşru savunmadan yararlanacaktır. Bu maddede düzenlenen ikinci durum, kişilerin ücra bir yerde olan konutuna (bina ve eklentilerine) gündüzleyin ya da ücra bir yerde bulunmasa bile geceleyin merdiven kurup çıkarak, duvarını delerek, kapısını kırarak veya bu yere ateş koyarak girilmesi ve bu durumun evdeki şahısların emniyetleri açısından ciddi bir endişe ve korku yaratması, diğer bir ifadeyle evde bulunan şahısların kendilerinin güvende hissetmeyecek şekilde işlenmesi halinde, malını saldırganın hayat veya sağlığına zarar vererek savunan kişi, meşru savunmadan yararlanacaktır. Bu hükümde, mala yönelik tecavüzlere karşı sadece öldürme ve yaralama eylemleri öngörülmüş, saldırının başka türlü def edilip edilmeyeceği aranmamıştır(Özgenç, 2006:327).

Savunmada ifrata gidilmişse ya da yukarıda belirtilen şartlar olmaksızın bina ve eklentilerine merdiven kurmak, kapı kırmak ya da duvar delmek suretiyle saldırıda bulunan şahsa karşı savunmada bulunulmuşsa faile verilecek cezada indirimine gidilmektedir.

Bu saldırılar dışında kalan durumlarda, malına yönelik saldırılara karşı kendisini savunan şahısla ilgili ceza sisteminde savunmada bulunan şahsı koruyan herhangi bir hüküm bulunmadığından TCK'nın 461. maddesi dışındaki mala karşı savunmalarda Medeni Kanun ve Borçlar Kanununda yer alan zilyetliğin korunmasına ilişkin hükümlerin uygulanacağı kabul edilmektedir. Bu durumun doktrinde pek çok yazar tarafından eleştirilmesi sonucu 5237 sayılı TCK'nın 25.maddesinde “ hakka” ibaresine yer verilerek sadece nefse ve ırza yönelik haklara karşı değil; malvarlığına yönelik haklara karşı da meşru savunma kabul edilmiştir. 5237 sayılı yasa ile meşru savunmanın yöneldiği hakkın kapsamı genişlemiştir. Bu bağlamda mülga 765 sayılı TCK'daki şartlar aranmaksızın vücut bütünlüğü, sağlık, hayat, cinsel dokunulmazlık, kişisel özgürlük, kişi güvenliği, şeref ve onur duyguları, malvarlığı gibi tüm haklar 5237 sayılı kanun kapsamında korunmuştur(Demirbaş, 2012:269).

2.7. MEŞRU SAVUNMADA SINIRIN AŞILMASI VE HATA

2.7.1. Meşru Savunmada Hata

Meşru savunma hem objektif olarak hem de sübjektif olarak bulunduğu yani, bir kişinin işlediği eylemde meşru savunmanın tüm şartları var olduğu gibi fail de eylemi meşru savunma halinde işlediğini bildiği takdirde kişi meşru savunma halindedir(Toroslu, 2012:106).

Meşru savunma objektif olarak mevcut olup fail onun bulunduğunu bilmemekte ve hukuka aykırı davrandığını sanmakta ise hukuka uygunluk nedeni objektif niteliktedir ve bu etkisini göstermesi için yeterlidir, failin onun var olduğunu bilip bilmemesi önemli değildir. Yani böyle bir durumda da meşru savunmanın varlığı kabul edilecektir.

Meşru savunmadaki hata hukuki hata olduğunda meşru savunma hem objektif olarak hem de subjektif olarak bulunmamaktadır ve eylem hukuka aykırıdır ve fail işlediği suçtan sorumludur. Bir kişinin eylemi meşru savunma halinde işlediği şüpheli kaldığı takdirde buradaki şüphenin lehe yorumlanması gerekmektedir.

2.7.2. Meşru Savunmada Sınırın Aşılması

Meşru savunmada, savunma ile işlenen eylem arasındaki oran ihlal edildiğinde, artık eylem hukuka uygun değildir, sınırın aşıldığı oranda hukuka aykırıdır. Diğer bir ifadeyle, her hukuka uygunluk sebebi, hukuken tanınan izin sınırlarında kalmak kaydıyla kişiye başka bir kişinin hukuksal değerlerine müdahale yetkisi verir. Bu sınır aşılmadığı müddetçe müdahale hukuka uygundur. Bu açıdan hukuka uygun bir fiilde sınır aşılmadığında buna katlanmak zorunda olan kişinin sınırın aşılması halinde buna ne ölçüde katlanması gerektiğinin ya da sınırı aşan failin hukuki durumunun ne olduğunun ortaya konulması gerekmektedir.

Gerekli dikkat ve özen gösterilmiş olsa idi, hukuka uygunluk nedeninin sınırı aşamayacağı denilebilirse, sınırın taksirle aşılması halinden söz edilir(Özgenç, 2013:403-404) ve sadece bu durumda TCK m.27/1 hükmü uygulama alanı bulacaktır. Burada somut olayın özelliklerine göre iki değerlendirme yapmak isabetli olacaktır. İlki; gerekli olmadığı halde fail, silahıyla ateş etmek suretiyle saldırıda bulunanı öldürebilir. Bu durumda TCK m.27/2'nin tatbiki tartışılabilir, fakat savunmanın şartları TCK m.25/1'e uygunluk taşımadığı müddetçe TCK m.27/1 hükmü uygulama alanı bulamayacaktır. Yani fail, ya meşru savunmadan faydalanacak veya meşru savunmanın sınırını kasten aşmış sayılacaktır. İkinci olarak fail; saldırıya tabancasını çekmekle birlikte, gerçekte onu korkutmak istemiş veya sadece yaralamayı hedeflemiş olabilir. Özellikle birkaç kişinin katılımı ile meydana gelen ve boğuşma niteliğini alan kavgalarda, fail ile maktul arasında yakın temas ve tabancaya her iki tarafın da müdahalesi gündeme gelebilir. Fail, kavga sırasında istemediği halde yanlış ve hayati nitelik taşıyan bölgeye ateş edebilir. Failin eline çarpmak, fail elinde silah tutarken almaya çalışmak, maktul tarafından tetiğe dokunulmak veya hareketli hedefte yanlış bölgeye atış yapmak suretiyle fiil icra edilebilir. Bu gibi hadiselerde, ortada tedbir-

sizlik ve dikkatsizlik söz konusu olduğunda TCK m.27/1 ve meşru savunmada sınırın aşılması mazur görülebilecek bir heyecan, korku ve telaştan ileri gelmiş olduğunda da TCK m.27/2 uygulama alanı bulacaktır(Şen, 2006:75-76).

2.8. YÜKSEK YARGI KARARLARINDA MEŞRU SAVUNMA

Türk Ceza Kanununda hukuka uygunluk sebebi olarak düzenlenen “meşru savunma”, Yüksek yargı kararlarında özellikle adli yargı kolunda mahkeme kararlarına konu olmaktadır. İncelediğimiz ve metin olarak verdiğimiz yargı kararları şunlardan ibarettir:

KARAR 1:

14/8/2013 tarihinde Antalya 4. Asliye Hukuk Mahkemesi aracılığıyla Anayasa Mahkemesine yapılan bir başvuruda başvuru, oğlunun güvenlik güçlerinin yaptığı operasyonda gereksiz bir şekilde silah kullanılması sonucu öldüğünü, yaralı olarak ele geçirildiği sırada polisler tarafından darp edildiğini, bu olayla ilgili yürütülen adli soruşturmanın etkili olmadığını, bu nedenle kovuşturmayla yer olmadığına karar verildiğini belirterek yaşam hakkının, işkence ve eziyet yasağının ve etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Anayasa mahkemesi “..silah kullanma olayının irdelendiği, bu irdeleme sonucunda güvenlik güçlerinin silah kullanma yetkilerini gerek Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu, gerek Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 2. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin içtihatları gerekse Yargıtayımızın yerleşik içtihatları göz önüne alındığında kanunun kendilerine tanıdığı yetki çerçevesinde kullanmış oldukları, yukarıda TCK 24.-25. ve TCK 28. maddeleri konuya ışık tutması açısından irdelenmiş ise de, kovuşturmayla yer olmadığına dair kararımızın gerekçesinin esasen bu olmadığı, bu maddelerde belirtilen meşru savunma, zorunluluk hali olayımızda mevcut olmakla birlikte güvenlik güçlerinin hangi hallerde silah kullanabileceği, silah kullanma sınırı, şartlar göz önüne alındığında kanuni yetkileri dahilinde karşı saldırıyı defetmeye ve durdurmaya yönelik daha vahim sonuçlar meydana çıkmasını önlemeye yönelik orantılı ve gereklilik ilkelerine uygun silah kullanmış olmalarının esas gerekçe olduğu, bunun da Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 2. maddesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin konuya benzer içtihatları ve Yargılayın konuya benzer içtihatları dikkate alındığında olayımızda da güvenlik güçlerinin silah kullanma yetkilerinin bu kriterler dikkat alındığında kanun hükmüne uygun olduğu kanaat ve sonucuna varıldığından; Maktul şüpheli Ç. D.'nin polis memuru olan maktuller M. Ç., M. K. ve A. B.'ye yönelik silahlı saldırı sonucu insan öldürme eyleminden, nitelikli yağma ve

6136 Sayılı Yasaya Muhalefet suçlarından dolayı TCK 64. maddesi uyarınca maktul şüpheli Ç. D.'nin olayda yaşamını yitirmiş olduğu anlaşıldığından; Müşteki şüpheli polis memurları olup Ç. D.'nin ele geçirilmesi amacıyla silah kullanan ve kendilerine yönelik Ç. D.'nin ateş etmesi sebebiyle de kendilerine müşteki şüpheli sıfatı verilen S. Y., İ. Ç., Ö. Ş., Y. K., A. İ., M. Ö, M. Z. H., M. E. ve B. D. hakkında yukarıda ayrıntılı bir şekilde belirtildiği şekilde yasal çerçevede kanun hükümlerinin kendilerine tanıdığı yetki ve sınır çerçevesinde silah kullanmış oldukları ve bu silah kullanma eylemleri sebebiyle Ç. D. yaşamını yitirmiş ise de, eylemlerinin tüm boyutlarıyla TCK hükmüne, Polis Vazife ve Salahiyetleri Yasası hükmüne, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 2/2 hükmüne, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Yargıtayın yerleşik içtihatlarına uygun olduğundan CMK 172 ve devam eden maddeleri uyarınca kamu adına kovuşturmaya yer olmadığına” karar vermiştir.

Bununla birlikte mahkeme başvuru konusu olayda polisin gereksiz yere silah kullanması suretiyle Anayasa'nın 17. maddesinin ihlal edildiğine dair iddiaların 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesi uyarınca açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve başka bir kabul edilemezlik nedeni de görülmediğinden başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar vermiştir⁴.

Yargıtay da vermiş olduğu kararlarda somut olayda meşru savunma şartlarının bulunmasını aramakta meşru savunma şartlarının bulunmadığı olayda ise sınırın aşılması kurumunun uygulanamayacağını kabul etmektedir. Bu kapsamda görülen bir davada “...kendisi ve arkadaşını korumak amacıyla üzerlerine doğru gelen ve içlerinden sanığın da bulunduğu grubu doğrudan hedef olarak ateş etmesi imkan dahilinde iken yere doğru ateş eden maktulü, savunmayı gerektirecek bir saldırı olmaksızın kasten öldüren sanık hakkında meşru savunma şartları oluşmadığı gibi, meşru savunma kapsamında değerlendirilebilecek bir savunmanın varlığından söz edilemeyeceğinden, TCK'nun 27/2. maddesi kapsamında meşru savunmada sınırın aşılması hali de söz konusu edilemez...” demiştir⁵.

Yargıtay kararında, sınır kasten aşıldığında meşru savunmada bulunan kişi vaki saldırıyı defetmek için saldırganı öldürmenin şart olmadığını bile bile ve sırf tecavüze uğramış olması fırsatından yararlanarak saldırganı öldürdüğü takdirde hukuka aykırılığın

⁴ AYM, 2013/6319 NOLU VE 16/10/2014-29147 Tarih-Sayılı KARARI. Erişim Tarihi: 18.09.2019.

⁵ Y.C.G.K'nın 2013/1-295 E, 2013/295 K, 11/06/2013 Tarihli kararı, Erişim Tarihi: 19.09.2019

kalkmayacağı ve failin bu maddedeki herhangi bir ceza indiriminden yararlanamayacağı vurgulamaktadır. Bu kapsamda Yargıtay 1. Ceza Dairesi'nin 06.04.2004 tarihli ve 4170/1163 sayılı kararına göre “sanığın, silahlı olan R.'nin yanında silahsız olarak gelen M. ve M.'e 2,5 metreden ateş edip vurarak savunmada aşırılığa kaçtığı anlaşıldığından, sanığın 450/5, 49. maddeler delaletiyle 50. madde uyarınca cezalandırılması gerekir” demiştir.

Yine Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 06.11.2001 tarihli ve 2001/1-224 E., 2001/236 K. sayılı kararında; “Kendisine dargın olan ve bir süredir yolda önüne çıkıp laf atarak huzursuz edici ve ürkütücü davranışlarda bulunan maktulün bu kez olay günü çarşı içinde karşılaştıklarında küfür edip aralarında 3-4 metre mesafe kalmışken bıçak çekerek üzerine saldırması sonrasında yasal savunma koşulları altında tabancasını çeken, ancak silahını maktulün saldırısını önlemeye yetecek biçimde ve hayati olmayan bölgelerine yönelme olanağı bulunduğu halde göğüs ve karın bölgesine iki el ateş ederek vurup öldüren sanığın yasal savunmada sınırın aşılması suretiyle adam öldürmek suçundan cezalandırılmasına ilişkin Yerel Mahkeme direnme hükmü isabetli bulunmuştur” denilmiştir.

Meşru savunmada sınırın aşılması halinde, haksız bir saldırının oluşturduğu korku, telaş ve heyecan altında suçun işlenmesi bulunmakta ve bu müessese yönünden haksız saldırının bu etkisi dolayısıyla ceza azaltılmakta veya ceza verilmemektedir. Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 26.03.1990 tarihli ve 1990/1-36 E., 1990/87 K. sayılı kararına göre; “Zaruret (zorunluluk) sınırını aşma ile tahrik bir arada kabul edilemez (...) Maktulün eşinin evi terk etmesi nedeniyle aralarında husumet bulunan sanığa telefon edip silahlı olduğunu ve kendisini mutlak suretle öldüreceğini söylediği, kısa bir süre sonra önlerine çıkıp aniden karşılaştıklarında ölenin elini beline attığı ve silahlı olduğu anlaşılmasına göre, sanık yasal savunma koşulları içindedir. Fakat bir iki el hayati olmayan nahiyeye veya çevresine ateş etmekle yetinmesi gerekirken, arabadan ininceye kadar kendisine ateş etmeyen maktule 8 el ateş etmesi savunmada zaruret sınırını aştığını gösterdiğinden hakkında TCK m.49 delaletiyle 50. maddeyle uygulama yapılması gerekir” demiştir.

Meşru savunma ve meşru savunmada sınırın aşılması konusu ile ilgili açıklayıcı ifadeleri içeren, Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 28.05.2013 tarihli, 2012/1-1286 E., 2013/264 K. sayılı kararına göre; “Aynı yaşta olup, aynı köyde yaşamakta olan mağdur ve sanık arasında olaydan bir yıl kadar öncesine dayanan husumetin olduğu, olay günü hayvanlarını sulamak amacıyla yoldan geçmekte olan sanığa köy kahvehanesinde oturan mağdurun ters ters baktığı, sanığın hayvanlarını suladıktan sonra dönüşü sırasında mağdurun

bu kez önüne geçerek; ‘geçen sene yediğin dayaktan akıllanmadın herhalde’ dediği, sanığın üzerine saldırarak onu yere yatırdığı ve yerde üzerine çıkararak vurmaya ve boğazını sıkmaya başladığı, bu sırada mağdurun kardeşi B.'nin de mağdura yardım ederek sanığın ayaklarını tuttuğu, sanığın tüm çabasına rağmen saldırıdan kurtulmayı başaramadığı, sanığın üzerinde bulunan mağdurun, boğazını sıkarak ve vurmaya suretiyle saldırısını devam ettirdiği, sanığın devam eden saldırıdan kurtulmak amacıyla köy hayatında yanında bulundurmasının mutlak olduğu 8 cm. uzunluğundaki çakı bıçağını sağ cebinden tek eliyle çıkarıp açtığı ve üzerinde bulunan mağdura rastgele sallaması sonucunda mağdur B.'nin sol koltukaltı bölgesinden yaralandığı, mağdurun üzerinden kalkmasını sağlamak için sanığın çakı bıçağını bu kez mağdurun bacağına doğru salladığı, mağdurun dizinde çizik oluşturacak şekilde yaralanma meydana geldiği, sanığın bu şekilde yaralanan mağdur B.'nin altından kurtulduğu, yaralanması nedeniyle saldırısını sona erdiren mağdur B.'ye karşı sanığın engel bir neden olmamasına rağmen eylemini devam ettirmediği ve olay yerinden uzaklaştığı, mağdurun sol arka taraftaki göğüs boşluğuna nafiz ve akciğer yaralanması nedeniyle hayati tehlike geçirecek, sol diz bölgesindeki çizik şeklindeki yaralanması nedeniyle de basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek şekilde yaralandığı, sanığın olaydan beş gün sonra kendiliğinden gelerek teslim olmasından sonra alınan adli raporunda; boyun bölgesinde yaygın iyileşmiş sıyrık izleri, sağ kulak arkasında şişlik, sol omuzda ekomotik alanlar, bel bölgesinde iyileşmeye başlamış ekimozlar, başın arka kısmında ağrı ve hassasiyet tespit edildiği anlaşılmaktadır.

Bu şekilde meydana gelen olayda, sanığın hukuka uygunluk nedenlerinde sınırı aşmadığının belirlenebilmesi için öncelikle meşru savunma şartlarının oluşup oluşmadığının belirlenmesi gereklidir. Mağdur B.'nin sanığı yere yatırdıktan sonra ona vurması, boğazını sıkmaya başlaması ve mağdurun kardeşi B.'nin sanığın mukavemet etmesini engelleyecek şekilde ayaklarından tutması karşısında, sanığın bu haksız saldırı nedeniyle kendisini savunma hakkı doğmuştur. Ancak sanığın cebinden çıkardığı çakı bıçağı ile kendisine saldıran mağduru yaralamaya yönelik olarak hayati bölgeleri dışında, örneğin bacaklarına doğru vurarak saldırıyı defetmesi mümkün iken mağdurun göğüs bölgesine doğru rastgele çakı bıçağını sallaması sonucu mağduru göğüs boşluğuna nafiz ve akciğer yaralanması oluşturacak şekilde yaralaması eyleminde, saldırı ve savunmaya ilişkin diğer şartların bulunduğu şüphe bulunmamakta ise de, ‘gerçekleştirilen savunmanın, maruz kalınan tecavüzü defedecek ölçüde olması’, yani ‘saldırı ile savunma arasında oran bulunması’ şartı gerçekleşmediğinden, meşru savunmanın şartlarının oluştuğundan söz edilemez. Başka bir

anlatımla, savunma ile saldırı arasındaki denge savunma lehine bozulmuş, dolayısıyla da ölçülülük ya da orantılılık ilkesi ihlal edilmiştir.

Savunmanın, meşru savunma şartlarında başladığı, ancak orantılılık ilkesinin ihlal edilmesi nedeniyle meşru savunmanın gerçekleştiğinin kabul edilemeyeceğine göre bu durumda, TCK'nın 27. maddesinde düzenlenen 'sınırın aşılması' halinin sözkonusu olup olmayacağına değerlendirilmesi gerekmektedir. Sanığın, mağdurun göğüs bölgesine doğru çakı bıçağını rastgele salladığı ve sınırın kastla aşıldığı sabit olduğuna göre, maddenin 1. fıkrasının olayda uygulanma şartlarının bulunmadığı açıktır.

Kanun koyucu tarafından sadece meşru savunmaya ilişkin olarak kabul edilen ve anılan maddenin 2. fıkrasında düzenlenen mazur görülebilecek bir heyecan, korku veya telaştan ileri gelen nedenlerle sınırın aşılmasının olayda uygulanmasının sözkonusu olup olmayacağına gelince; sanığın aralarında geçmişe dayalı husumet bulunan mağdurun kendisine saldırarak yere yatırması, vurmaya ve boğazını sıkmaya başlaması, mağdurun kardeşi B.'nin de ayaklarından tutması nedeniyle tüm çabasına rağmen ellerinden kurtulamaması gözönüne alındığında, meşru savunmada sınırın mazur görülebilecek bir heyecan, korku ve telaş ile aşıldığının kabulü zorunludur. Sanığın, maruz kaldığı saldırının etkisiyle içine düştüğü psikolojik hal nedeniyle heyecanlanması, paniğe kapılması ve hatta korkması, bunun sonucunda da meşru savunma sınırını aşması hayatın olağan akışında beklenebilecek bir durum olup, somut olayda TCK'nın 27. maddesinin 2. fıkrasının uygulanma şartları gerçekleşmiştir”.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararına konu olayda; öncelikle meşru savunma şartlarının oluşup oluşmadığına bakılmış, meşru savunmada sınırın aşıldığı kanaatine varıldığı durumda sınırın kasten mi taksirle mi aşıldığı değerlendirilmiş, sınırın kasten aşıldığı anlaşıldığında ise bu kez, sınırın heyecan, korku ve telaş ile aşılmış olmadığı değerlendirilmiştir.

Yargıtay, “...maktulün akşam üzeri sarhoş vaziyette sanığın bulunduğu evin dışında bulunan tuvalet penceresinden tuvalete, oradan da içeri açılan tuvalet kapısından gece saat 24.00 sıralarında eve girdiği, sanığa, annesine ve yengesine cinsel ilişkiye girmek istediğini de açıkça ortaya koyan saldırgan hareketlerde bulunduğu, sanık ile sanığın annesi ve yengesinin tüm çaba ve yalvarmalarına rağmen maktulün evden çıkmamakta ısrar etmesi, bunun üzerine de sanık tarafından bir el av tüfeği ile ateş edilmek suretiyle maktulün öldürülmesi...ırza yönelik muhtemel saldırıdan kurtulma gayesine matuf biçimde, eline aldığı

tüfeğe bir fişek koyup, maktule rastgele ateş ederek ölümüne neden olan sanığın, meşru savunmanın sınırını olay sırasında kapıldığı mazur görülebilir korku, panik ve şaşkınlıkla aştığı...” şeklinde meşru savunmada sınırın heyecan, korku ve telaşla aşıldığını kabul etmiştir.

Yargıtay “...maktulün sanığı zorla kolundan tutup ara sokağa götürerek orada önce sanığa tokat vurup onu yere düşürdükten sonra ona bıçakla saldırıp boynundan yaralaması ve maktulün sanığın üzerinde bulunup yani onu altına almış olup eylemine devam etme ihtimalinin de sanık tarafından bilinmesi nedeniyle sanığın maktulü bıçakladığı, sanığın maktule yönelik saldırmaması halinde maktulün sanığı öldüreceği, sanığın kendini korumak maksadıyla maktule bıçak salladığı, olayın meşru savunma hudutları dahilinde gerçekleştiği, ancak sanığın maktul tarafından kendisine yönelmiş bulunan haksız saldırıyı o andaki hal ve koşullara göre saldırıyla orantılı biçimde defetmek zorunluluğu bulunmasına ve tehlikeyi bir iki bıçak darbesiyle savuşturma imkanı bulunmasına rağmen maktulü müstakilen öldürücü nitelikte 4 kez ve sıyrık oluşturacak şekilde bir kez bıçaklamak suretiyle meşru savunmada sınırı aştığı, ancak sanığın bu sınırı aşmasının kendisinde bulunan mazur görülebilecek heyecan, korku veya telaştan kaynaklandığı...” meşru savunmada sınırın heyecan, korku ve telaşla aşıldığını kabul etmiştir.

Öte yandan, Yargıtay, kişiye yönelik bir eylem bulunmadığında eylem vahim olarak algılansa da sınırın korku, heyecan, telaş nedeniyle aşılmasının söz konusu olmadığını kabul etmektedir. Gece saat 04.00 sıralarında, hırsızlık veya çocuk kaçırmak amacıyla sanığın evine giren maktulün, sanığın iki aylık bebeğini kucağına aldığı, sanığın eşinin bağırmasıyla kucağındaki bebeği koltuğun üzerine bırakarak evin yatak odasına kaçtığı, içeriye girdiği ve açık alan pencereden kaçmayıp elbise dolabının içerisine saklanan, sonrasında kaçmak için pencereye yöneldiğinde sanık tarafından bıçaklanıp maktulün camdan yere düşerek hayatını kaybettiği olayda meşru savunmada sınırın korku, heyecan, telaş nedeniyle aşılması hükümlerinin uygulanamayacağını belirtmiştir.

Yargıtay da aşağıdaki kararlarında meşru savunmanın koşullarının gerçekleştiği konusundaki hata halini değerlendirmiştir: “Elinde kurusıkı silahla banka soygunu gerçekleştiren maktulün kurusıkı silahı gerçek silah zanneden banka güvenlik görevlisi tarafından silahla ateş edilerek öldürülmesi olayını meşru savunmanın koşullarında hata kurumundan yararlanarak meşru savunma kapsamında kabul etmiştir. Hırsızlık olayı nedeniyle aranan maktulü ve arkadaşlarını yakalamak isteyen polis memuru sanıkların kontrol noktasında dur ihtarına uymayan ve sanıkların üzerlerine aracı sürüp araçtan kurusıkı silahla ateş eden

sanıkların maktulü öldürdüğü olayda, sanıkların gece vakti oluşan kargaşa ortamında maktulün içerisinde bulunduğu araçtan ateşlenen tabancanın kuru sıkı mı, yoksa gerçek mi olduğunu ayırt edebilecek durumda olmadıklarını, eylemin, meşru savunmanın koşullarında kaçınılmaz bir hataya düşülerek gerçekleştiğini kabul etmiştir.

Yargıtay “...maktulün yüzünde maske, elinde tabanca olduğu halde şube içerisine girdiği, bir el havaya ateş ettiği, silahı doğrultarak banka görevlisi Yıldız’a çanta atarak paraları koymasını istediği, paraları aldıktan sonra banka şubesinden çıkarak elinde para çantası, maskesi ve tabanca olduğu halde koşarak kaçmaya başladığı, banka güvenlik görevlisi olan sanığın tanıklar ile birlikte maktulü kovaladığı, yetiştiğinde ise silahını doğrultarak teslim olmasını istediği, maktulün “üzerime gelme seni vururum“ diye bağırarak tabancanın tetiğine dokunduğu, bunu gören sanığın maktule bir el ateş ettiği, dizlerinin üzerine çöken ve hareketsiz kalan maktulün tabancası ile elindeki para çantasının tanık Hüseyin tarafından alındığı, maktulün almış olduğu yara nedeniyle öldüğü, maktulden elde edilen iki adet ses ve gaz fişegi istimal eden tabancanın 6136 sayılı Yasa kapsamında bulunmadığının, ancak, görünüm ve mekanik yapısı ile ateşli bir silah görünümünde olduğunun, silahı tanıyan birinin dahi eline alıp incelemeyen ilk bakışta ateşli bir silahtan ayırt edemeyeceğinin tespit edildiği anlaşılmakla; elinde kurusıkı tabanca bulunan kişiye tabanca ile ateş etmek suretiyle öldürmek biçiminde gelişen eylemde, meşru savunmanın “orantı” koşulunun oluştuğu söylenemezse de, 5237 sayılı TCK'nın 30/3.maddesi uyarınca, ceza sorumluluğunu kaldıran nedenlerden olan “hukuka uygunluk nedenlerinden olan meşru savunma koşullarının varlığı” hususunda kaçınılmaz bir hataya düştüğü anlaşılan sanığın...” diyerek elinde kurusıkı silahla banka soygunu gerçekleştiren maktulün kurusıkı silahı gerçek silah zanneden banka güvenlik görevlisi tarafından silahla ateş edilerek öldürülmesi olayını meşru savunmanın koşullarında hata kurumundan yararlanarak meşru savunma kapsamında kabul etmişti⁶.

Hırsızlık olayı nedeniyle aranan maktulü ve arkadaşlarını yakalamak isteyen polis memuru sanıkların kontrol noktasında dur ihtarına uymayan ve sanıkların üzerlerine aracı sürüp araçtan kurusıkı silahla ateş eden sanıkların maktulü öldürdüğü olayda, sanıkların gece vakti oluşan kargaşa ortamında maktulün içerisinde bulunduğu araçtan ateşlenen tabancanın kuru sıkı mı, yoksa gerçek mi olduğunu ayırt edebilecek durumda olmadıklarını,

---

⁶ Yargıtay 1. CD'nin 2009/1358 Karar, 2012/3050 Karar, 18/04/2012, Erişim Tarihi: 21.08.2019.

eylemin, meşru savunmanın koşullarında kaçınılmaz bir hataya düşülerek gerçekleştiğini kabul etmiştir⁷.

KARAR 2:

MAHKEMESİ :Yargıtay 1. Ceza Dairesi

SUÇ : Tasarlayarak kangütme saikiyle öldürme ve bu suça yardım, tasarlayarak kangütme saikiyle öldürmeye teşebbüs ve bu suça yardım, kasten öldürmeye teşebbüs, 6136 sayılı Kanuna muhalefet

HÜKÜM : GRUP (NARMAN AİLESİ)

Sanıklar ...., ..., ..., ... ve ... hakkında;

Maktul ...'ı tasarlayarak öldürme suçundan, TCK'nin 37/1, 82/1-a, 29, 62 ve 53. maddeleri uyarınca 17 yıl 6 ay hapis cezasınana ilişkin karar yönünden yapılan istinaf başvurularının esastan reddi,

TÜRK MİLLETİ ADINA

Sanıklar ..... ve ... hakkında mağdurlar ...., ... ve ...'a yönelik nitelikli kasten öldürmeye teşebbüs suçlarından kurulan beraat hükümlerinden kurulan esastan red kararlarına karşı herhangi bir temyiz istemi bulunmadığı anlaşılmakla, anılan hükümler temyiz incelemesinin dışında tutulmuştur.

Katılan sanık ... müdafinin istinaf talebinin CMK'nin 279/1-b maddesi uyarınca reddine ilişkin karar, CMK'nin 279/1-son maddesi uyarınca temyizi kabil olmayıp, itiraza tabi olduğundan, merciince incelenmek üzere inceleme dışı bırakılmıştır.

İlk derece ve Bölge Adliye Mahkemelerince ortaya konulan kabul ve gerekçeler, olay tarihinde ...'ın öldürülmesine ilişkin soruşturmanın sürmesi, maktul ile mağdur ...'ın bu soruşturmada şüpheli konumunda bulunmaları, sanıkların maktul ... ile çeşitli derecede akrabalıkları bulunması, olayın verdiği elem ve acının etkisi ile grup halinde birlikte hareket etmeleri nazara alınarak, sanıklar ..... ve ... hakkında haksız tahrikin varlığı ve aynı oranda haksız tahrik indirimleri uygulanmasında isabetsizlik görülmemiş, tebliğnamedeki bozma düşüncesine iştirak edilmemiştir.

Sanıklar ...., ..., ..., ... ve ... hakkında ... ve ...'a yönelik eylemlerden kurulan, Bölge Adliye Mahkemesi Dairesi kararının "IV-E " bendinde, ilk derece mahkemesi kararı düzeltildi-

⁷ Yargıtay 1. CD'nin 2009/8489 Karar, 2012/6462 Karar, 13/09/2012 Erişim Tarihi: 21.08.2019.

ği halde, kararın "düzelterek esastan red" şeklinde yazılmamış olması sonuca etkili görülmemiştir.

Sanık ... müdafinin vekalet ücretine yönelik talebinin, sanıklar ..., ..., ..., ... ve ... hakkında ..... ve ...'a yönelik kasten öldürmeye teşebbüs suçlarından kurulan esastan red ve düzelterek esastan red hükümlerinin, Sanıklar .....ve ... hakkında maktul ...'a yönelik nitelikli kasten öldürme, mağdur ...'a yönelik nitelikli kasten öldürmeye teşebbüs, sanıklar ... ve ... hakkında nitelikli kasten öldürmeye yardım suçundan kurulan esastan red hükümlerinin, sanık ... hakkında 6136 sayılı Yasaya aykırılık, sanıklar ... ve ... hakkında kasten öldürmeye teşebbüs'e yardımdan kurulan temyiz reddi hükümlerinin incelenmesinde; Sanıklar hakkında ilk derece mahkemesince verilen anılan beraat ve mahkumiyet kararlarıyla ilgili, Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi 1. Ceza Dairesi tarafından verilen esastan red ve düzelterek esastan red kararlarının, yapılan yargılamaya, dosya kapsamına, usul ve yasaya uygun olduğu, sanıklar ..... ve ... hakkında maktul ...'a yönelik nitelikli kasten öldürme, mağdur ...'a yönelik nitelikli kasten öldürmeye teşebbüs, sanıklar ... ve ... hakkında nitelikli kasten öldürmeye yardım suçlarından kurulan hükümler yönünden suçların sübutuna, vasfına ilişkin belirlemeler ile uygulanan kanun maddelerinde, sanıklar hakkında uygulanan haksız tahrikin varlığında ve derecesinde, sanık ... hakkında maktul ...'e yönelik kasten nitelikli adam öldürme, ...'a yönelik kasten nitelikli adam öldürmeye teşebbüs, ..., ... ve ...'e yönelik ayrı ayrı nitelikli adam öldürmeye teşebbüs, sanıklar ... ve ... haklarında, ..., ..., ..., ... ve ...'a yönelik ayrı ayrı altışar kez açılan kasten adam öldürmeye teşebbüs suçlarından açılan kamu davalarında elde edilen delillerin hükümlülüğe yeter nitelik ve derecede bulunmadığının sanıklar ..., ... ve ...'ın haklarında ..., ..., ..., ... ve ...'a yönelik ayrı ayrı 5'er kez kasten adam öldürmeye teşebbüs, yine ..., ... ve ...'ın ... ve ...'a karşı ayrı ayrı 2'şer kez kasten adam öldürmeye teşebbüs suçlarından eylemlerini meşru müdafaa koşulları altında gerçekleştirdiklerinin kabulünde, sanıklar ..., ... ve ...'ın haklarında ...'a yönelik kasten adam öldürmeye teşebbüs suçlarından açılan kamu davalarında elde edilen delillerin hükümlülüğe yeter nitelik ve derecede bulunmadığının kabulünde, sanık ... hakkında 6136 sayılı Yasaya aykırılık, sanıklar ... ve ... hakkında kasten öldürmeye teşebbüs suçlarından kurulan hükümlere yönelik temyiz talebinin reddine karar verilmesinde, sanık ... yönünden vekalet ücretinin tahakkuk etmesi için tefrikli dosyaların sonucunun beklenmesi gerekçeyle talebin reddine karar verilmesinde isabetsizlik bulunmadığı anlaşılmakla; katılanlar vekilinin sanıklar ..., ... yönünden sübuta, meşru müdafaa koşullarının bulunmadığına, yetersiz gerekçeye, eksik incelemeye, karşı tarafın beyanlarına göre hüküm verildiğine,

katılanlar ..., ... vekilinin mahkumiyet hükümleriyle sınırlı olarak haksız tahrik bulunmadığına, sanıklar..... müdafinin temyiz reddi kararlarının yerinde olmadığına, sanıklar ..... müdafinin temyiz dilekçesi ve duruşmalı incelemedeki sübuta, vasfa eksik gerekçeye, delillerin hatalı takdir edildiğine, karşı tarafın beyanlarına üstünlük tanındığına, yeterli delil bulunmadığına, meşru savunmaya, savunma haklarının kısıtlandığına yönelik ve yerinde görülmeyen sair temyiz itirazlarının reddiyle temyiz başvurularının tebliğnamedeki düşünceye kısmen aykırı olarak ESASTAN REDDİNE, dosyanın ilk derece mahkemesine, karar örneğinin Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine, sanık ...'ın dosyaya sunulan raporuna göre, infazın ertelenmesi talebinin infaz aşamasında değerlendirilmesine, cezaların miktarı ve temyiz incelemesi dışındaki tutukluluk süresine göre tutuklu sanıkların tahliye taleplerinin reddine, 12/11/2019 gününde oy birliği ile karar verildi.

12/11/2019 gününde verilen işbu karar Yargıtay Cumhuriyet savcısı .....ın huzurunda ve duruşmada savunmasını yapmış bulunan sanıklar ..., ..., ..., ..., ... müdafii Avukatlar ...'in yokluğunda, Yüksel Kaya'nın yüzüne karşı 14/11/2019 gününde usulen ve açık olarak anlatıldı.

KANAATİMİZ: Karara konu olan olayda meşru savunmanın söz konusu olmadığı kanaatindeyiz. Gerek o anda haksız fiile karşılığın verilmemesi ve bir orantının da bulunmaması bir hukuka uygunluk sebebi olarak meşru savunmanın şartlarının gerçekleşmediği anlamına gelir ki, Yargıtayın kararına katılmaktayız.

KARAR 3:

MAHKEMESİ : Ağır Ceza Mahkemesi

SUÇ : Kasten öldürmeye teşebbüs, kasten yaralama

HÜKÜM : Sanık ... hakkında;

- ...'ya yönelik kasten yaralama suçundan beraat,

- ...'ya yönelik kasten yaralama suçundan TCK'nin 25/1 maddesi uyarınca ceza verilmesine yer olmadığına.

Sanık ... hakkında;

- ...'a yönelik kasten öldürmeye teşebbüs suçundan TCK'nin 81, 35, 29, 53. maddeleri uyarınca 8 yıl hapis cezası,

- ...'e yönelik kasten yaralama suçundan TCK'nin 86/2, 86/3-e, 52. maddeleri uyarınca 3.600 TL adli para cezası,

- ...'a yönelik kasten yaralama suçundan TCK'nin 86/2, 86/3-e, 52. maddeleri uyarınca 3.600 TL adli para cezası.

Sanık ... hakkında;

- ...'a yönelik kasten yaralama suçundan TCK'nin 86/2, 86/3-e, 53, 58. maddeleri uyarınca 6 ay hapis cezası.

Sanık ... hakkında;

- ...'ya yönelik kasten yaralama suçundan TCK'nin 86/2, 86/3-e, 62, 52. maddeleri uyarınca 3.000 TL adli para cezası ile mahkumiyete ilişkin hükme yönelik temyiz talebinin reddi.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Sanık ...'ın, katılan ...'u silahla kasten yaralama suçundan verilen ve doğrudan adli para cezası ile cezalandırılmasına dair mahkumiyet hükmü, 5320 sayılı Kanunun geçici 2. maddesi uyarınca miktar itibariyle kesin nitelikte olup temyiz kabiliyeti bulunmadığından, bu karara karşı katılan ... vekili tarafından vekalet ücreti yönünden yapılan temyiz isteminin kararın kesin nitelikte bulunduğundan reddine dair Bursa 5. Ağır Ceza Mahkemesinin 17.12.2015 tarih, 2014/423 esas ve 2015/348 karar sayılı ek kararının katılan vekilince temyiz edildiği anlaşılmakla, ek kararda isabetsizlik görülmediğinden, katılan vekilinin temyiz talebinin kabulü gerektiğine yönelen temyiz itirazının REDDİNE karar verilmiştir.

Katılan sanık ... müdafii ile sanık ...'ın temyiz istemleri ile sınırlı olarak yapılan incelemede;

Toplanan deliller karar yerinde incelenip, katılan sanık ...'ün, mağdur ...'i kasten öldürme-ye teşebbüs, mağdur ... ile katılan sanık ...'ı silahla kasten yaralama, sanık ...'ın, mağdur ...'i silahla kasten yaralama suçlarının sübutları kabul, oluşa ve soruşturma sonuçlarına uygun şekilde suçların nitelikleri tayin, takdire ve tahrike ilişkin cezayı azaltıcı sebebin nitelik ve derecesi takdir kılınmış, savunmaları değerlendirilip inandırıcı gerekçelerle reddedilmiş, katılan sanık ...'ın, katılan ...'u silahla kasten yaralama suçundan ise elde edilen delillerin mahkumiyetine yeter nitelik ve derecede bulunmadığı gerekçe gösterilerek beraatine, katılan sanık ...'e yönelik eyleminin ise meşru savunma sınırları içerisinde gerçekleştiği gerekçe gösterilerek mahkemece kabul ve takdir kılınıp ceza verilmesine yer olmadığına hükmedilmiş, incelenen dosyaya göre verilen hükümlerde düzeltme nedenleri dışında isabetsizlik görülmediğinden, katılan sanık ... müdafiiin; eksik incelemeye, cezadan takdi-

re bağılı indirim yapılmasına, katılan sanık ... yönünden meşru savunma şartlarının oluşmadığına, sanık ...'ın sübuta yönelen ve yerinde görülmeyen temyiz itirazlarının reddiyle, 24.11.2015 günlü Resmi Gazete'de yayımlanan Anayasa Mahkemesinin 08.10.2015 tarih ve 2015/85 sayılı kararı ile 5237 sayılı TCK'nin 53. maddesinin iptal edilen bölümleri dikkate alındığında, mahkemenin bu madde ile yaptığı uygulamalar ve katılan sanık ...'ın, katılan sanık ...'e yönelik eylemi TCK'nin 25/1. Maddesi kapsamında meşru savunma sınırları içinde gerçekleştirdikleri kabul edildiği halde, CMK'nin 223/2-d maddesi uyarınca beraatine hükmedilmesi gerektiği gözetilmeden yazılı şekilde sadece ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmesi Yasaya aykırı ise de bu hususlar yeniden yargılamayı gerektirmediğinden, CMUK'un 322. maddesinin verdiği yetkiye dayanılarak, hükmün 5237 sayılı TCK'nin 53. maddesinin uygulanmasına ilişkin bölümlerinin "Anayasa Mahkemesinin iptal kararındaki hususlar gözetilerek, 5237 sayılı TCK'nin 53/1-2-3. maddelerinin tatbikine" şeklinde değiştirilmesine ve katılan sanık ...'ın, katılan sanık ...'e yönelik eylemi ile ilgili hükümdeki "ceza verilmesine yer olmadığına" ibaresinin kaldırılarak "CMK'nin 223/2-d maddesi uyarınca beraatine" ibaresinin eklenmesine karar verilmesi suretiyle DÜZELTİLEN, katılan sanık ... ve sanık ... hakkında kurulan mahkumiyet hükümleri ile 17.12.2015 tarih, 2014/423 esas ve 2015/348 karar sayılı temyiz isteminin reddine ilişkin hükmün tebliğnamedeki düşünceye uygun olarak ONANMASINA, 14/10/2019 gününde oy birliği ile karar verildi.

KANAATİMİZ: Olayımızda karara konu meşru savunmanın şartlarının gerçekleşmediği kanaatindeyiz. Çünkü söz konusu haksız fiile orantılı karşılık verilmemiştir.

KARAR 4:

MAHKEMESİ : Ağır Ceza Mahkemesi

SUÇ : Kasten öldürme

HÜKÜM : TCK'nin 81, 29, 53, 58. maddeleri uyarınca 15 yıl hapis cezası.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Toplanan deliller karar yerinde incelenip, sanık ...'ın maktul ...'a yönelik eyleminin sübutu kabul, savunması inandırıcı gerekçelerle değerlendirilip reddedilmiş, incelenen dosyaya göre verilen hükümde bozma nedeni dışında bir isabetsizlik görülmemiş olduğundan sanık müdafinin yerinde görülmeyen sair temyiz itirazının reddine,

Ancak;

Oluşa ve dosya içeriğine ve özellikle dosyada mevcut kamera kayıtları ile çözüm tutanak-

larına göre; sanık ile maktul arasında motorsiklet alım satımından kaynaklı bir uyuşmazlık olduğu, bu nedenden ötürü olay tarihinden önce bir çok kez tartışma yaşadıkları, olay günü sanık ...'in arkadaşı tanık ... ile aracına bineceği esnada, maktulün yanlarına gelerek, elinde bulundurduğu av tüfeğini sanığa doğrulttuğu ve koluna girmek suretiyle orada bulunan ... öğrenci yurdunun arka tarafına doğru götürdüğü, aralarında tartışma başladığı ve maktulün tüfeği tekrar sanığa doğrultması üzerine sanığın maktulün elinde bulundurduğu tüfeğe doğru hamle yaparak tuttuğu, bu esnada diğer eliyle belinde bulundurduğu silahı çekerek önce maktulün omuz bölgesine sonra göğüs bölgesine doğru ateşlediği, bu esnada yere çöken maktulün elinde bulundurduğu av tüfeğini ateşlediği ancak sanığa isabet etmediği, bunun üzerine sanığın maktulün elinde bulundurduğu tüfeği alarak maktulden uzağa doğru attığı ve olayın hemen akabinde 155 polis imdat hattını arayarak durumu bildirdiği anlaşılan olayda; sanık ...'in kendisine yönelen ve gerçekleşmesi muhtemel olan silahlı saldırıyı defetmek amacıyla, saldırı ile orantılı bir şekilde tabancayla ateş etmek suretiyle gerçekleştirdiği eylemin, meşru savunmaya ilişkin "gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anda hâl ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluluğu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez" şeklindeki düzenlemeye uygun olduğu, maktul ...'a yönelik kasten öldürme suçundan TCK'nin 25/1 ve CMK'nin 223/2-d maddeleri uyarınca sanık hakkında beraat kararı verilmesi gerektiği gözetilmeden, yanılığılı değerlendirme sonucu yazılı şekilde haksız tahrik altında kasten öldürme suçundan mahkumiyetine karar verilmesi,

Yasaya aykırı olup, sanık müdafinin temyiz itirazları bu nedenlerle yerinde görülmeyle, hükmün tebliğnamedeki düşünce gibi BOZULMASINA, bozma sebebi gözetilerek sanık ...'in bu suçtan TAHLİYESİNE, başka suçtan tutuklu ya da hükümlü değil ise derhal salıverilmesi için Cumhuriyet Başsavcılığına müzekkere yazılmasına, 09/10/2019 gününde oy birliği ile karar verildi.

09/10/2019 gününde verilen işbu karar Yargıtay Cumhuriyet savcısı ...'in huzurunda ve duruşmada savunmasını yapmış bulunan sanık ... .. müdafii Avukat ...'nun yüzüne karşı 10/10/2019 gününde usulen ve açık olarak anlatıldı.

KANAATİMİZ: Karara konu olan olayda meşru savunmanın söz konusu olmadığı kanaatindeyiz. Gerek o anda haksız fiile karşılığın verilmemesi ve bir orantının da bulunmaması bir hukuka uygunluk sebebi olarak meşru savunmanın şartlarının gerçekleşmediği anlamına gelir ki, Yargıtayın kararına katılmaktayız.

KARAR 5 :

Y A R G I T A Y İ L A M I

Esas No : 2019/3357

Karar No : 2020/192

Tebliğname No : 1 - 2019/65983

İNCELENEN KARAR:

MAHKEMESİ : İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 4. Ceza Dairesi

TARİHİ VE NO : 11/04/2019, 2019/867 (E) ve 2019/1194 (K)

SUÇ : Kasten öldürme, olası kastla öldürme

SUÇ TARİHİ : 20/11/2016

HÜKÜM : Karşıyaka 1.Ağır Ceza Mahkemesinin 09/11/2018 tarih, 22017/206 (E) ve 2018/593 (K) sayılı ilamı ile;

1-Sanık C. E. hakkında;

H. K.'yı kasten öldürmekten TCK'nin 81, 29, 62, 53. maddeleri uyarınca 12 yıl 6 ay hapis;

2-Sanık İ. K. hakkında;

a)H. K.'yı kasten öldürmekten TCK'nin 81, 62, 53. maddeleri uyarınca 25 yıl hapis;

b)M. İ.'yi olası kastla öldürmekten TCK'nin 81, 21/2, 62, 53. maddeleri uyarınca 16 yıl 8 ay hapis;

cezasına yönelik istinaf isteminin esastan reddi

3-Sanık E. H. hakkında;

H. K.'yı kasten öldürmeye iştirakten CMK.nin 223/2-e maddesi uyarınca beraatine yönelik istinaf isteminin esastan reddi

TÜRK MİLLETİ ADINA

Katılan S. K.'nin sanık E. H. hakkında, maktul H. K.'ya yönelik kasten öldürmeye iştirakten açılan kamu davasına katılma, kurulan hükmü temyize hak ve yetkisi olmadığından, katılan S. K. vekilinin bu suç yönünden temyiz isteminin CMK'nin 298/1. maddesi uyarınca reddine karar verilmiştir.

Sanık İ. K. hakkında 6136 sayılı Yasaya aykırılık suçundan yerel mahkemece hükmolunan cezanın miktarı gözetildiğinde, istinaf başvurusunun esastan reddine dair Bölge Adliye Mahkemesi kararının, 5271 sayılı CMK'nin 286/2-a maddesi uyarınca temyizinin mümkün olmaması nedeniyle, 5271 sayılı CMK'nin 298. maddesi gereğince sanık İ. K. müdafinin bu suça ilişkin temyiz isteminin reddine karar verilmiştir.

Sanık C. E. müdafii duruşmalı inceleme isteminde bulunmuş ise de, 5271 sayılı Kanunun 299. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "sanığın veya katılanın temyiz başvurusundaki istemi üzerine veya re'sen duruşma yoluyla yapar" ibaresi 24.12.2017 tarih 696 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 100. maddesi ile "uygun görmesi halinde duruşma yoluyla yapabilir" şeklinde değiştirildiğinden, incelemenin dosya üzerinden yapılması uygun görülmüştür.

Maktul M. İ.'ın vücudundan otopsi işlemi sırasında çıkartılan bir adet mermi çekirdeği üzerinde yapılan inceleme neticesinde tanzim edilen uzmanlık raporunda, söz konusu mermi çekirdeğinin, olay yerinde bulunan ve sanık İbrahim Kırcı tarafından kullanıldığı tespit edilen silahtan atıldığı belirtilmiştir, maktul Mustafa İnal'ın vücuduna toplam üç adet mermi isabet ettiği ve bunlardan öldürücü nitelikte olanın, vücudundan çıkartılan mermi çekirdeğinin yol açtığı yaralanma olduğunun otopsi raporu ile sabit olduğu, hakkında yakalama kararı bulunan ve bu nedenle dosyası tefrik edilen sanık A. E. hakkında maktul Mustafa İnal'a yönelik kasten öldürmeye teşebbüs etme suçundan kamu davası açıldığı, Ali Ergün'ün olayda kullandığı ve ele geçirelemeyen silahtan çıkan mermilerin maktul M. İ.'nin hayati tehlike geçirmesine sebep olmadıkları, bu bağlamda maktul M. İ.'nin hayatını kaybetmesine sebep olan merminin sanık İ. K.'nın kullandığı silahtan ateşlendiği anlaşıl- makla, sanık A. E. hakkındaki yakalama kararının makul bir müddet daha beklenmesi ve yakalanması durumunda ifadesinin alınarak, sanık İ. K.'nın maktul M. İ.'ye yönelen eyleminin hukuki durumunun tayin ve tespit edilmesi gerektiği yönünde tebliğnamedeki bozma isteyen düşünceye iştirak edilmemiştir.

Sanık C. E. hakkında, maktul H. K.'ya yönelik kasten öldürme suçundan, sanık İ. K. hakkında maktul H. K.'ya yönelik kasten öldürme ve maktul M. İ.'ye yönelik olası kast ile öldürme suçlarından kurulan mahkumiyet hükümlerine karşı istinaf kanun yoluna başvurulması üzerine, İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 4. Ceza Dairesinin 11.04.2018 gün, 2019/867 E. ve 2019/1194 K. sayılı istinaf başvurularının esastan reddi kararına ilişkin; sanık C. E. ile müdafii, sanık İ. K. müdafii, katılan A. K. vekili, katılan M. İ. vekili ve katı-

lan S. K. vekilinin yasal süresi içerisinde yapmış oldukları temyiz talepleri üzerine yapılan incelemede,

1) Sanık C. E. hakkında maktul H. K.'ya yönelik kasten öldürme suçuna ilişkin verilen karar yönünden;

Sanık C. E. ile müdafinin; meşru müdafaa olduğuna, hata hükümlerinin uygulanması gerektiğine, suç vasfına, tahrik indiriminin eksik yapıldığına ve sair sebeplere yönelen, katılan Ayşegül vekilinin ise; haksız tahrik indirimi uygulanmaması gerektiğine yönelen temyiz başvurularının tebliğnamedeki düşünceye uygun olarak, 5271 sayılı CMK'nin 302/1 maddesi uyarınca ESASTAN REDDİNE,

2) Sanık İ. K. hakkında maktul M. İ.'ye yönelik olası kast ile öldürme suçundan verilen karar yönünden;

Sanık İ. K. müdafinin; suçun sübutuna ve bu kapsamda sair sebeplere yönelen, katılan M. İ. vekili ile katılan S. K. vekilinin; sanık hakkında doğrudan kast ile öldürme suçundan hüküm kurulması gerektiğine, ceza tayininde alt sınırdan uzaklaşılması gerektiğine ve sair sebeplere yönelen temyiz itirazlarının tebliğnamedeki düşünceden farklı olarak, 5271 sayılı CMK'nin 302/1. maddesi uyarınca ESASTAN REDDİNE,

3) Sanık İ. K. hakkında maktul H. K.'ya yönelik kasten öldürme suçundan verilen karar yönünden;

Sanık İ. K. müdafinin; suçun sübutuna ve bu kapsamda sair sebeplere yönelen temyiz itirazlarının reddine,

Ancak, oluşa ve dosya kapasamına göre, olayın yaşandığı barda eğlenen maktul H.'nin alkollü şekilde etrafına rahatsızlık verdiği, kendi masasından kalkarak sanıklar C. ile İ.'nin masasına oturduğu ve ısrarla kadeh tokuşturmaya çalıştığı, C'nin ise bu talebe karşılık vermeyerek maktul H.'den kalkmasını istediği, maktul H.'nin ise kalkmadığı ve C.'ye hakaret etmesi üzerine silahlı kavganın başladığı olayda, maktul H.'den kaynaklı ilk haksız hareket nedeniyle, sanık İ. K. hakkında TCK'nin 29. maddesinde düzenlenen haksız tahrik uyarınca asgari oranda indirim yapılarak cezanın tayin edilmesi gerekirken, haksız tahrik indirimi uygulanmamak suretiyle fazla ceza tayin edilmesi,

Kanuna aykırı olup, sanık İbrahim Kırca müdafinin temyiz itirazı bu itibarla yerinde görüldüğünden, bu hükmün 5271 sayılı CMK'nin 302/2 maddesi uyarınca tebliğnamedeki düşünceye uygun olarak BOZULMASINA, aynı Kanununun 304/1 maddesi uyarınca dosya-

nın Karşıyaka 1. Ağır Ceza Mahkemesine, Yargıtay ilamının bir örneğinin ise İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 4. Ceza Dairesine gönderilmek üzere Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına TEVDİİNE ve hükmolunan ceza miktarına ve tutuklulukta geçen süreye göre tahliye taleplerinin REDDİNE, 21.01.2020 gününde oy birliği ile karar verildi.

OLAY ve YEREL MAHKEME KARARI

Sanık C. E.'in savunmasında; maktul H. K.'nın mekana girdiği andan itibaren etrafa huzursuzluk verdiğini, gelen güvenlik görevlisinin maktul H. K.'yı masalarından kaldırmak istediğini ancak kalkmadığını, kendisine sinkaflı küfürler ederek elini beline atıp silah çektiğini, kendisinin de belinden silahını çekip belayı savmak amacı ile maktul H. K.'nın ayağına doğru bir el ateş ettiğini, bunun üzerine H.'nin kendisinin üzerine atıldığını ve kendisine ateş ettiğini, kendisinin de 4 el uzaklaştırmak için ateş ettiğini beyan etmiş ise de; tanıklar S. S., N. Ü., M. C., tanık G. E., S. K. ve M. A.'ün sanık C.'in elinde silah gördüklerini ve maktul H.'ye ateş ettiğini doğruladıkları, sanık C. E.'in de maktul H. K.'ya ateş ettiğini kabul ettiği, bir an için sanık C. E.'in iddiası gibi, maktul H. K.'nın üzerinde silah var olma ihtimali düşünülürse, sanık H. K.'nın sanık C. kendisine bir el ateş etmeden önce silahını çekip ateş etmesi gerektiği, ayrıca bu durumda maktul H. K. öldüğü için belinde silahın ele geçirilmesi gerektiği, ya da olay yerinde bulunan silahta H. K.'nın parmak izinin bulunması gerektiği, oysa olay yerinde bulunan silahta maktul H. K.'ya ait parmak izi bulunmadığı gibi H. K.'nın üzerinde silaha da rastlanmadığı, kaldı ki, maktulün üzerinde silah olduğu kabul edilse dahi, H. K.'nın C. E.'in ilk ateşi sonrası silahını çekip kurma kolunu ve emniyetini açıp silahı ateşe hazır hale getirmek için belli bir süreye ihtiyaç bulunduğu, bu süre içerisinde zaten C. E.'in silahı ateşe devam edeceği için C. E. bu süre içerisinde en az 3-4 el daha ateş etme fırsatı bulacağı için silahı çekmek yerine kendisine yönelik silahlı saldırıyı defetmek için doğrudan C. E.'nin silahına yönelmesinin yada saklanacak bir yer bulup silahını ateşlemesinin hayatın olağan akışına uygun olacağı, dolayısıyla bu yöndeki savunmaya itibar edilemeyeceği, H. K.'nın vurulduğu yerde hayatını kaybettiği, yukarıda izah olunduğu gibi şayet üzerinde silah olsa idi bunun ortaya çıkmış olması gerekeceği, kaldı ki yanında bulunan silahta maktul H. K.'nın parmak izinin bulunmadığı, H. K.'nın ölmüş olması nedeni ile silahta bulunan parmak izini silme fırsatının da olamayacağı dikkate alınmakla sanığın maktul H. K.'da silah olduğu ve silahı ilk ateşleyen maktul olduğu yönündeki savunmasına itibar edilmemiş, H. K.'da silah olmadığı hususunda mahkememizde tam bir vicdani kanaat oluşmuştur.

Yukarıda ayrıntılı açıklandığı üzere maktul H. K.'nın mekana girişinden olayın gerçekleştiği ana kadar geçen zaman diliminin tamamında sanık C. E. ve masasına yönelik olumsuz tutum ve davranışları, maktul H. K.'nın fevri hareketleri ve gerek bar sahibi maktul G. K. ve gerekse de bar güvenlik sorumlusu tarafından ayrı ayrı uyarılmasına rağmen kalkmayıp, C.'ye sinkaflı sözler ile hakaret etmesi sonrası C'nin H'ye yönelik tahrik altında adam öldürme suçunu işlediği mahkememizce sabit görülmüştür.

Her ne kadar sanık C. E. ve vekillerince eylemin meşru savunma sınırları içerisinde kaldığı savunulmuş ise de; Yargıtay Ceza Genel Kurulu 10/12/2013 tarih 2013/1-60 E. 2013/603 K. Sayılı kararına göre; 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 27/2. maddesinin uygulanabilmesi için;

- 1- Meşru müdafaa ile korunabilecek bir hakkın bulunması,
  - 2- Saldırıya ilişkin şartların var olması,
  - 3- Savunmaya ilişkin şartlardan "ölçülülük" şartının, savunma lehine ihlal edilmek suretiyle sınırın aşılması,
  - 4- "Sınırın aşılması"nın mazur görülebilecek bir heyecan, korku veya telaştan ileri gelmesi,
- Gerekmekte olup, tüm bu şartların birlikte gerçekleşmesi halinde, meşru müdafaa sınırını aşan faile ceza verilmeyecektir.

Bu durumda; kişinin maruz kaldığı saldırı nedeniyle içerisine düştüğü korku, telaş ve şaşkınlık dolayısıyla davranışlarını yönlendirme yeteneğinin ortadan kalkması söz konusu olacağından, meşru müdafaa sınırını aşılmasından dolayı kusurlu sayılamayacağı kabul edilir. Dolayısıyla burada belirleyici olan, maruz kalınan saldırının kişiyi içerisine düşürdüğü psikolojik durumdur. Zira kişi, sırf maruz kaldığı saldırının etkisi altında, "heyecan, korku ve paniğe" kapılarak meşru müdafaa sınırlarını aştığında bu maddeden yararlanabilecek, buna karşın; sırf saldırının etkisiyle değil de, saldırıdan kaynaklanmış olsa dahi öfke ve gazap gibi nedenlerle sınırı aştığında ise aynı korumadan faydalanamayacaktır. Başka bir deyişle, sınırın aşılması konusunda failin o anda içerisinde bulunduğu ruh halini adil bir tarzda göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Yani failin niyeti, fiilin icra tarzına ve ruh haline göre ciddi bir saldırının defedilmesinden ziyade, kin duygusunu tatmine yönelik ise meşru müdafaa sınırını aşma değil, ancak haksız tahrik söz konusu olabilecektir..." şeklindedir.

Bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde; meşru savunma şartlarının oluşabilmesi için sanık C. E'ye yönelik bir saldırının varlığının bulunması gerektiği, oysa ilk haksız hareket maktul H. K.'dan gelmiş olsa da, silahla ateş etme eyleminin sanık C. E. tarafından başlatıldığı, bunun üzerine H. K.'nın kendisine yönelik saldırıyı defetmek için C. E.'in üzerine saldırdığı, bu nedenle meşru savunmanın maktul H. K. yönünden gerçekleştiği, olayda meşru savunmanın korku ve panikle aşılmasından da söz edilemeyeceği zira, maktulün elinde tabanca olmadığı mahkememizce kabul edildiği, dolayısıyla sanık C. E.'de korku yaratabilecek maktul H.'den kaynaklanan bir hareket olmadığından sanık lehinde TCK'nun 25. Maddesinin her iki fıkrasının da uygulanma şartlarının bulunmadığı hususunda mahkememizde tam bir vicdani kanaat oluşmuştur.

Sanık C. E.'nin eyleminin haksız tahrik açısından değerlendirildiğinde; Yargıtay Ceza Genel Kurulu 19/04/2011 tarih 2011/1-47 E. 2011/56 K. Sayılı kararına göre; "...Haksız tahrik, failin haksız bir fiilin yarattığı hiddet veya şiddetli elemin etkisi altında hareket ederek bir suç işlemini ifade eder ki, bu durumda fail suç işleme yönünde önceden bir karar vermeksizin, dışarıdan gelen etkinin ruhsal yapısında yarattığı karışıklığın sonucu olarak suç işlemeye yönelmektedir.

Haksız tahrik hükümlerinin uygulanabilmesi için;

- a) Tahriki oluşturan bir fiil olmalı,
- b) Bu fiil haksız bulunmalı,
- c) Fail öfke veya şiddetli elemin etkisi altında kalmalı,
- d) Failin işlediği suç bu ruhi durumun tepkisi olmalı,
- f) Haksız tahrik teşkil eden eylem, mağdurdan sadır olmalıdır.

5237 sayılı Yasada, 765 sayılı TCY'nda yer alan ağır tahrik-hafif tahrik ayırımına son verilmiş ve tahriki oluşturan fiilin, somut olayın özelliklerine göre hakim tarafından değerlendirilmesi yapıp, sanığın iradesine olan etkisi göz önüne alınarak maddede gösterilen iki sınır arasında belirlenen oranda indirim yapılması şeklinde bir düzenlemeye yer verilmiştir.

Yerleşmiş yargısal kararlarda kabul edildiği üzere, gerek fail gerekse maktulün karşılıklı haksız davranışlarda bulunması halinde, tahrik uygulamasında kural olarak, haksız bir eylem ile maktulü tahrik eden fail, karşılaştığı tepkiden dolayı tahrik altında kaldığını ileri süremez. Ancak maruz kaldığı tepki, kendi gerçekleştirdiği eylemle karşılaştırıldığında

aşırı bir hal almışsa, başka bir deyişle tepkide açık bir oransızlık varsa, bu tepkinin artık başlı başına haksız bir nitelik alması nedeniyle fail bakımından haksız tahrik oluşturduğu kabul edilmelidir.

Karşılıklı tahrik oluşturan eylemlerin varlığı halinde, fail ve maktulün tahrik oluşturan haksız davranışları birbirlerine oranla değerlendirilmeli, öncelik-sonralık durumları ile birbirlerine etki-tepki biçiminde gelişip gelişmedikleri göz önünde tutulmalı, ulaştıkları boyutlar, vahamet düzeyleri, etkileri ve dereceleri gibi hususlar dikkate alınmalı, buna göre; etki-tepki arasında denge bulunup bulunmadığı gözetilerek, failin başlangıçtaki haksız davranışına gösterilen tepkide aşırılık ve açık bir oransızlık saptanması halinde, failin haksız tahrik hükümlerinden yararlandırılması yoluna gidilmelidir.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu ile Ceza Dairelerinin duraksamasız uygulamalarına göre; failin, ilk haksız hareketin mağdurdan veya maktulden kaynaklandığına ilişkin savunmasının aksinin ispatlanamaması durumunda, “kuşkudan sanık yararlanır” ilkesi uyarınca sanık yararına haksız tahrik hükümleri uygulanmaktadır.

Tahrik nedeniyle yapılacak indirim oranı belirlenirken haksız hareketin işleniş şekli, niteliği, yeri, zamanı, yöresel koşullar ve tahrik eden ile edilenin durumları göz önüne alınıp değerlendirilmeli, eğer haksız hareket bu özellikleri itibariyle yoğun ve önemli boyutlara ulaşmışsa ancak bu takdirde haksız tahrikin ağır ve şiddetli olduğu kabul edilmelidir." şeklindedir.

Somut olayımız değerlendirildiğinde; Sanık C. E.'nin maktul H. K.'yı öldürme eylemi ile ilgili olarak maktulün bara geldikten sonra müşterilere sataştığı, sahnedekilere ortamı gerecek sözler sarfettiği, sanıklar C. E. ve İ. K.'nın bulunduğu masaya gelip izin almadan oturduğu ve masadakileri kadeh tokuşturmaya zorladığı, masadan kalkması için gelen garsonu azarladığı, sanık C.'nin kulağına eğilip hakaret içeren sözler söylediği, tüm bu haksız hareketler sonucunda sanık C. E.'nin eylemi gerçekleştirdiği için sanık lehinde haksız tahrik hükümlerinin uygulanması gerektiği, birden fazla haksız tahrik oluşturacak eylemi bulunduğu için sanığın cezasının TCK'nun 29. Maddesi gereğince 15 yıl olarak belirlenmesinin ceza adaletine uygun olacağı anlaşılmıştır.

KANAATİMİZ: Karara konu olan olayda meşru savunmanın söz konusu olmadığı kanaatindeyiz. Gerek ilk haksız saldırının sanık tarafından gerçekleşmesi gerek o anda haksız fiil niteliği olan hakaret eylemine karşı yapılan savunmada orantının da bulunmaması bir hu-

kuka uygunluk sebebi olarak meşru savunmanın şartlarının gerçekleşmediği anlamına gelir ki, Yargıtayın kararına katılmaktayız.

KARAR 6:

YARGITAY CEZA GENEL KURULU KARARI

ESAS/KARAR NUMARASI : 2013/1-26 - 2013/150

Kasten öldürme suçundan sanık M... un 5237 sayılı TCK'nun 81/1, 29, 62, 53, 63 ve 54. maddeleri gereğince 10 yıl hapis cezasıyla cezalandırılmasına, hak yoksunluğuna, mahsuba ve zoralıma ilişkin, ...4. Ağır Ceza Mahkemesince verilen 22.04.2010 gün ve 394-161 sayılı hükmün, o yer Cumhuriyet savcısı ve sanık müdafii tarafından temyiz edilmesi üzerine dosyayı inceleyen **Yargıtay 1. Ceza Dairesince 11.10.2012 gün ve 6804-7453 sayı ile;**

"...Sanığın, evine hırsızlık amacıyla girdiği ve fark edilmesi üzerine yakalanmamak için yatak odasında bulunan dolaba saklandığı anlaşılan maktulün kaçmasını önlemek amacıyla önce eşi aracılığıyla kolluk kuvvetine haber verdiği, ancak kolluk kuvvetleri olay yerine gelmeden kaçma girişiminde bulunan maktulü, öldürme kastı bulunmaksızın ve kaçmasını engellemek amacıyla elinde bulunan bıçakla sağ glueta bölgesinden yaraladığı anlaşılmakla;

Maktulde bulunan ve kesici aletle gerçekleştirilen yara yeri ve niteliği, olayın aniden gelişmesi, hedef alınan vücut bölgesi dikkate alındığında sanığın kastının yaralama olduğu anlaşıldığı halde, TCK'nun 87/4-son cümlesi uyarınca kasten yaralama sonucu ölüm suçundan cezalandırılması yerine, suçun niteliğinde yanılığa düşülerek yazılı şekilde kasten öldürme suçundan cezalandırılması suretiyle fazla ceza tayini" isabetsizliğinden bozulmasına karar verilmiştir.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı ise 18.11.2012 gün ve 240224 sayı ile;

"...Sanığın eylemi 5237 sayılı Yasanın 27/1. maddesi kapsamında değerlendirilemez ise de, bu eylemin aynı maddenin 2. fıkrası kapsamında değerlendirilebilmesine engel teşkil eden bir durum değildir. O nedenle, 2. fıkranın uygulanabilme koşullarının ortaya konulması gerekir.

5237 sayılı Yasanın 27/2. maddesinin uygulanabilmesi için;

1-Meşru savunma ile korunabilecek bir hakkın bulunması,

2-Saldırıya ilişkin koşulların var olması,

3-Savunmaya ilişkin koşullardan 'ölçülülük' şartının, savunma lehine ihlal edilmesi suretiyle sınırın aşılması,

4- 'Sınırın aşılmasının' mazur görülebilecek bir heyecan, korku veya telaştan ileri gelmesi, Gerekte olup, tüm bu şartların birlikte gerçekleşmesi halinde, meşru savunmada sınırı aşan faile ceza verilmeyecektir.

Bu durumda; kişinin, maruz kaldığı saldırı karşısında içine düştüğü korku, telaş ve şaşkınlık dolayısıyla davranışlarını yönlendirme yeteneğinin ortadan kalkması söz konusu olacağından, meşru müdafaada sınırın aşılmasından dolayı kusurlu sayılmayacağı kabul edilir. Dolayısıyla, belirleyici olan maruz kalınan saldırının kişiyi içine düşürdüğü psikolojik durumdur. Zira, kişi sırf maruz kaldığı saldırının tesiriyle, heyecan, korku ve paniğe kapılarak meşru müdafaanın sınırlarını aştığında bu maddeden yararlanabilecek, buna karşılık; sırf saldırının etkisiyle değil de, (velev ki saldırıdan kaynaklanmış olsa dahi) öfke ve gazap gibi nedenlerle sınırı aştığında ise aynı korumadan faydalanamayacaktır. Başka bir deyişle, sınırın aşılması konusunda failin o anda içinde bulunduğu ruh halini adil bir tarzda göz önünde tutmak lazımdır. Yani, failin niyeti, failin icra tarzına ve ruh haline göre ciddi bir saldırının def'inden ziyade, kin duygusunu tatmine yönelik ise meşru savunmanın sınırlarını aşma değil, ancak haksız tahrik söz konusu olabilecektir.

Gerek öğretide gerekse yerleşmiş yargısal kararlarda vurgulandığı üzere, yasal savunma bir kimsenin kendisine veya başkasına yöneltilen haksız bir saldırıyı uzaklaştırmak için gösterdiği zorunlu tepkidir. Ancak, saldırının var olmasını geniş manada anlamak, başlayacağı muhakkak olan ve başladığı takdirde savunmayı olanaksız kılacak veya güç hale getirecek bir saldırıyı başlamış, keza bitmiş olmasına rağmen tekrarından korkulan bir saldırıyı da henüz sona ermemiş saymak zorunludur.

Yasal savunmada hiçbir zaman ve hiçbir durumda sanığa kaçma mükellefiyeti yüklenemez ve sanıktan kaçarak kurtulması istenemez. Bu nedenle failin kaçma olanağının bulunup bulunmadığı da dikkate alınamaz. Ancak, savunmada zorunluluk bulunup bulunmadığı her olayın özelliğine göre saptanmalıdır.

Somut olay değerlendirildiğinde;

Gece saat 04.00 sıralarında, hırsızlık veya çocuk kaçırmak amacıyla sanığın evine giren maktulün, sanığın iki aylık bebeğini kucağına aldığı, sanığın eşi Y... 'in bağırmasıyla kuca-

ğındaki bebeği koltuğun üzerine bırakarak evin yatak odasına kaçtığı, ancak içeriye girdiği ve açık alan pencereden kaçmayıp elbise dolabının içerisine saklanan, hırsızlık veya çocuk kaçırmak için gelen saldırganın, nasıl bir gelişim göstereceği ve ne yapacağı belirsiz olay karşısında, sanığın, maruz kaldığı saldırı karşısında içine düştüğü korku, telaş ve şaşkınlık dolayısıyla davranışlarını yönlendirme yeteneğinin ortadan kalkması söz konusu olacağından, yasal savunmada sınırın aşılmasından dolayı kusurlu sayılmayacağı kabul edilmelidir. Burada belirleyici olan, maruz kalınan saldırının kişiyi içine düşürdüğü psikolojik durumdur. Zira, kişi sırf maruz kaldığı saldırının tesiriyle, heyecan, korku ve paniğe kapılarak yasal savunmanın sınırlarını aştığında bu maddeden yararlanabilecektir.

Maktûl öncelikle iki aylık çocuğunu vücut bütünlüğüne yönelik bir saldırıda bulunmuş, sanık Y...’in maktulü görmesi ve eşinden yardım istemesi üzerine, sanık M...’in, iki aylık bebeğini kucağına alarak bebeğe yönelmiş, gerçekleşen, gerek kendisine ve gerekse eşine ve çocuklarına tekrarı muhakkak, nasıl bir gelişim göstereceği ve maktulün ne yapacağı belirsiz olan haksız bir saldırıyı o anki hal ve şartlara göre, saldırıyla orantılı bir şekilde defetme zorunluluğunda bulunduğu, bu sınırı mazur görülebilecek bir heyecan, korku ve telaşla aştığı, hakkında TCK’nun 27/2 ve CMK’nun 223/3-c maddeleri uyarınca, gerçekleşen eylemi nedeniyle kusursuz sayılmalı ve kendisine ceza verilmemelidir” görüşüyle itiraz kanun yoluna başvurarak, Özel Daire bozma kararının kaldırılmasına ve yerel mahkeme hükmünün TCK’nun 27/2. maddesinin gözetilmemesi isabetsizliğinden bozulmasına karar verilmesini talep etmiştir.

CMK’nun 308. maddesi uyarınca inceleme yapan Yargıtay 1. Ceza Dairesince 11.12.2012 gün ve 5758-9286 sayı ile, itiraz nedenlerinin yerinde görülmediğinden bahisle Yargıtay Birinci Başkanlığına gönderilen dosya, Ceza Genel Kurulunca değerlendirilmiş ve açıklanan gerekçelerle karara bağlanmıştır.

TÜRK MİLLETİ ADINA CEZA GENEL KURULU KARARI

Suçun sübutuna ilişkin bir uyuşmazlık bulunmayan olayda, Özel Daire ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı arasında oluşan ve Ceza Genel Kurulunca çözümlenmesi gereken uyuşmazlık, sanığın eyleminin kasten öldürme suçunu mu, kasten yaralama sonucu ölüme neden olma suçunu mu oluşturduğu ya da olayda TCK’nun 27/2. maddesi uyarınca meşru müdafaa sınırının heyecan, korku ve telaş nedeniyle aşılması halinin mi mevcut olduğunun belirlenmesine ilişkindir.

İncelenen dosya içeriğinden;

Sanık M... ile hakkındaki beraat hükmü temyiz edilmeksizin kesinleşen Y...'in evli ve suç tarihinde iki yaşında bir kızları, bir aylık ikiz oğulları olmak üzere üç çocuklarının olduğu, yaz mevsimi olması nedeniyle evin balkonunda uydukları, gece saat 04.00 sıralarında Y...'in bebeklerden birinin ağlaması üzerine uyandığı, bebeğin altını değiştirdikten sonra koltukta mama yedirdiği sırada, salon kapısının yanında diğer bebek R... bir şahsın kucağında gördüğü, Y...'e doğru yaklaşan ve bir eliyle sus işareti yapan bu kişinin, Y...'in bağırması üzerine, elindeki bebeği koltuğun üzerine atarak yatak odasına kaçtığı, gürültüye balkonda uyumakta olan sanığın da uyandığı, eşinden olanları öğrendikten sonra bıçak getirmesini ve polise haber vermesini söyleyerek yatak odasına yöneldiği, bu arada elbise dolabı içine giren ve bir eli dışarıda kalan maktûlü fark ettiği, eşi bıçağı getirdikten sonra maktûlden dışarı çıkmasını istediği, çocukların yanına giden eşine de "polisi aradın mı" diye seslendiği, kısa bir süre sonra maktûlün aniden dolap kapağını açıp dışarı çıktığı, yüzünü sanığın görmemesi için aksi yöne çevirip hızla odanın açık olan penceresine doğru koştuğu, pencereden atlayıp kaçmak isterken sanığın elindeki bıçakla maktûlü bir kez sağ glüeta bölgesinden yaraladığı, maktûlün pencereden sokağa atlayarak evin önündeki kaldırımın üzerine düştüğü, aşağı inen sanığın komşularına haber vererek ambulans çağırmasını sağladığı ve tekrar polisi aradığı, olay yerine gelen görevliler tarafından hastaneye kaldırılan şahsın tıbbi müdahaleye rağmen bir saat sonra hayatını kaybettiği,

Adli Tıp Kurumu otopsi raporunda, maktûlün kalçasındaki 3,5 cm uzunluğunda bir adet kesici delici alet yarasının tek başına öldürücü nitelikte olduğu, ölümün künt kafa travmasına bağlı kafatası kırıklarıyla birlikte beyin kanaması ve kesici-delici alet yaralanmasına bağlı iç organ kesilmesinden gelişen iç kanama sonucu meydana geldiğinin tespit edildiği,

Olay yeri inceleme ekiplerince düzenlenen raporda, maktûlün atladığı pencere genişliğinin 40 cm, uzunluğunun 94 cm, oda içinden yerden yüksekliğinin 87 cm, yol zeminine göre yerden yüksekliğinin ise 450 cm olduğunun belirlendiği,

Sanık M...'in kullandığı bıçağın namlu uzunluğunun 19,7 cm olup, 6136 sayılı Kanun kapsamında olmadığı,

Beraat eden sanık Y...'in aşamalarda; bebeklerinden birine mama yedirirken birden karşısında diğer bebeği kucağında sıkıca tutan bir kişi gördüğünü, kendisine sus işareti yapan bu şahsı görünce çığlık atarak eşine seslendiğini, şahsın koşarak yatak odasına girdiğini uyanan eşine anlattığını, eşinin isteği ile polisi arayıp mutfaktan bir bıçak götürdüğünü, çocukları ile diğer odaya geçtikten sonra aniden bir cam kırılması sesi duyduğunu, oda içinde olanları görmediğini ifade ettiği,

Sanık M...in savunmasında; balkonda uyurken ıgık sesi ile kendisini uyandıran eşinin eve gelen bir şahsın bebeklerinden birini kucağına aldığı ve bağırmaları üzerine koltuğa atarak yatak odasına kaçığını anlattığını, "polise haber ver, bana da bir bıçak getir" diye söyleyerek yatak odasına gittiğinde elbise dolabının içine saklanmış ve bir kolu dışarıda kalmış maktûlü farkedip dolaptan çıkması için uyardığını, eşine polisi aradın mı diye sorduğunda maktûlün dolaptan aniden çıkıp, yüzünü aksi tarafa dönerek pencereye doğru kaçığını, bu sırada heyecanla bıçağı ona bir kez vurduğunu, yaralama ya da öldürme kastı olmaksızın rastgele hamle yaptığını, kaçmaya çalışan maktûlün dizini pencere camına çarptığını, pencereden atladıktan sonra reklam panosuna çarparak yere düştüğünü, aşağıya inip komşulara haber vererek ambulans çağrılmasını sağladığını beyan ettiği anlaşılmaktadır.

Meşru müdafaa, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 25/1. maddesinde; "Gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anda hal ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluluğu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez" şeklinde düzenlenmiştir. 765 sayılı Türk Ceza Kanunu sadece "nefs ve ırz"ı savunmaya değecek nitelikte değerler olarak kabul ederken, 5237 sayılı TCK, kişinin kendisinin veya başkasının meşru müdafaa ile korunabilecek her türlü hakkını bu kapsama dahil etmiştir.

Gerek öğretilerde, gerekse yerleşmiş yargısal kararlarda vurgulandığı üzere; 765 sayılı TCK'nun 49/2 ve 5237 sayılı TCK'nun 25/1. maddelerinde düzenlenen ve hukuka uygunluk nedenlerinden birini oluşturan meşru müdafaa, hukuka aykırılığı ortadan kaldırmakta ve bu nedenle de eylemi suç olmaktan çıkarmaktadır. Bir olayda meşru müdafaa'nın oluştuğunun kabul edilebilmesi için saldırıya ve savunmaya ilişkin şartların birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir.

1- Saldırıya ilişkin şartlar: a) Bir saldırı bulunmalıdır. b) Bu saldırı haksız olmalıdır.c) Saldırı meşru müdafaa ile korunabilecek bir hakka yönelik olmalıdır. Bu hakkın, kişinin kendisine veya bir başkasına ait olması arasında fark yoktur.d) Saldırı ile savunma eşzamanlı bulunmalıdır. 2- Savunmaya ilişkin şartlar:a) Savunma zorunlu olmalıdır. Zorunluluk ile kastedilen husus, failin kendisine veya başkasına ait bir hakkı koruyabilmesi için savunmadan başka imkanının bulunmamasıdır.b) Savunma saldırıya karşı olmalıdır.c) Saldırı ile savunma arasında oran bulunmalıdır. Savunmanın, meşru müdafaa şartlarının bulunduğu sırada başladığı, ancak orantılılık ilkesinin ihlal edilmesi nedeniyle meşru müdafaa'nın gerçekleştiğinin kabul edilmediği durumlarda, "sınırın aşılması" söz konusu olabilmektedir.

Sınırın aşılmasını 765 sayılı TCK'ya göre oldukça farklı şekilde düzenleyen 5237 sayılı TCK'nun 27. maddesinde; "(1)Ceza sorumluluğunu kaldıran nedenlerde sınırın kast olmaksızın aşılması halinde, fiil taksirle işlendiğinde de cezalandırılıyorsa, taksirli suç için kanunda yer alan cezanın altıda birinden üçte birine kadarı indirilerek hükmolunur.

(2) Meşru savunmada sınırın aşılması mazur görülebilecek bir heyecan, korku veya telaştan ileri gelmiş ise faile ceza verilmez" denilmektedir. Kanun maddesi ve gerekçedeki anlatımın aksine öğretide kabul edilen görüşe göre, "Ceza sorumluluğunu kaldıran nedenlerde sınırın kast olmaksızın aşılması" ibaresini "Hukuka uygunluk hallerinde sınırın aşılması" olarak anlamak gerekir. (İzzet Özgenç, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayınevi, 3. bası, Ankara, 2008, s. 386-395; Ersan Şen, Yeni TCK Yorumu, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2006, C.1, s.74-77; Mahmut Koca, Yeni TCK'nda Hukuka Uygunluk Nedenleri, Ceza Hukuku Dergisi, S.1, Ekim 2006, s.111 vd.; Sedat Bakıcı, Ceza Hukuku Genel Hükümleri, 2. bası, s.615 vd.; Haydar Metiner- Ahsen Koç, TCK Genel Hükümleri, Ankara, 2008, C.1, s. 692 vd.) Nitekim 5271 sayılı CMK'nın hüküm çeşitlerini düzenleyen 223. maddesinin sistematığı de bu anlayışı desteklemektedir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanununda dört hukuka uygunluk nedeni düzenlenmiş olup, bunlar; meşru müdafaa, hakkın kullanılması, kanunun emrini ifa ve ilgilinin rızasıdır. Hukuka uygunluk nedeninin bulunması, eylemin suç olmasını engelleyeceğinden, fail hakkında 5271 sayılı CMK'nun 223. maddesinin 2. fıkrasının (d) bendi uyarınca beraat kararı verilecektir. Buna karşın, "sınırın aşılması" bir hukuka uygunluk nedeni olmayıp, TCK'nun 27. maddenin 1. fıkrasındaki durum itibarıyla kusurluluğu azaltan, 27. maddenin 2. fıkrasındaki durum itibarıyla da kusurluluğu ortadan kaldıran nedenlerden bir tanesidir. Başka bir deyişle, hukuka uygunluk nedenlerinde sınırın kast olmaksızın aşılması halinde "beraat" kararı değil, anılan maddenin 1. fıkrasına göre indirimli ceza veya 2. fıkrasına göre CMK'nın 223. maddesinin 3. fıkrasının (c) bendi gözetilerek "ceza verilmesine yer olmadığı" kararı verilecektir.

TCK'nun 27. maddesinin 1. fıkrasında, fail bir hukuka uygunluk nedeninin sınırını aşmakta ise de, bunu bilerek ve isteyerek yani kasten yapmamaktadır. Ancak, fiil taksirle işlendiğinde de cezalandırılabiliriyorsa, fail sınırı kast olmaksızın aşmış olması dolayısıyla taksirinden sorumlu tutulmaktadır.

5237 sayılı TCK'nun 27. maddesinin 2. fıkrasında, hukuka uygunluk nedenlerinden sadece meşru müdafaa için sınırın aşılmasına ilişkin özel bir düzenleme öngörülmüştür.

Buna göre bu hükmün uygulanabilmesi için; 1- Meşru müdafaa ile korunabilecek bir hakkın bulunması,2- Saldırıya ilişkin şartların var olması,3-Savunmaya ilişkin şartlardan “ölçülülük ya da orantılılık” şartının, savunma lehine ihlal edilmesi suretiyle sınırın aşılması,4- Sınırın aşılmasının mazur görülebilecek bir heyecan, korku veya telaştan ileri gelmesi gerekmektedir.

Tüm bu şartların birlikte gerçekleşmesi halinde, meşru müdafaada sınırı aşan faile CMK'nun 223/3-c maddesi uyarınca ceza verilmeyecektir. Bu durumda, kişinin, maruz kaldığı saldırı karşısında içine düştüğü heyecan, korku veya telaş dolayısıyla davranışlarını yönlendirme yeteneğinin ortadan kalkması söz konusu olacağından, meşru müdafaada sınırın aşılmasından dolayı kusurlu sayılmayacağı kabul edilir. Dolayısıyla, belirleyici olan maruz kalınan saldırının kişiyi içine düşürdüğü psikolojik durumdur. Zira kişi sırf maruz kaldığı saldırının etkisiyle, “heyecan, korku veya telaşa” kapılarak meşru müdafaada sınırlarını aştığında bu maddeden yararlanabilecek, buna karşılık saldırının etkisinin yanında, saldırıdan kaynaklanmış olsa bile, öfke gibi nedenlerle sınır aşıldığında ise aynı korumadan faydalanılması söz konusu olmayacaktır. Başka bir deyişle, failin amacı, saldırının defedilmesinden çok kin duygusunu tatmine yönelik ise meşru müdafaada sınırın aşılması değil, ancak haksız tahrik söz konusu olabilecektir. Diğer taraftan, 5237 sayılı TCK'nun “Kasten Öldürme” başlığı altında düzenlenen 81. maddesi; "Bir insanı kasten öldüren kişi, müebbet hapis cezası ile cezalandırılır”, “Neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama” başlıklı 87. maddesinin 4. fıkrası; “Kasten yaralama sonucunda ölüm meydana gelmişse, yukarıdaki maddenin birinci fıkrasına giren hâllerde sekiz yıldan oniki yıla kadar, üçüncü fıkrasına giren hâllerde ise oniki yıldan onaltı yıla kadar hapis cezasına hükmolunur”, şeklinde hükümler içermektedir.

Konuya ilişkin TCK'nun 87. maddesinin gerekçesinde ise; “Dördüncü fıkra, kasten yaralama sonucunda ölüm meydana gelmiş olması hâline ilişkin hükme yer verilmiştir. Neticesi sebebiyle ağırlaşmış bu kasten yaralama hâllerinde, failin bu ağır neticeden sorumlu tutulabilmesi için, ‘Genel Hükümler Kitabı’nda yer alan netice sebebiyle ağırlaşmış suçlara ilişkin hükümler, burada da geçerlidir” açıklamasına yer verilmiştir.

765 sayılı TCK'nda objektif sorumluluk esasına dayanan düzenlemelere yer verilmiş iken, 5237 sayılı TCK'nda objektif sorumluluk esasını benimsenmemiştir. Suçu, “kanunda tanımlanmış bir haksızlık” olarak öngören yeni suç teorisinde, bir hareketi yapan kişi, bu hareketin tüm sonuçlarından her şartta sorumlu tutulmamakta, bir başka anlatımla “kusursuz sorumluluk” terkedilmiş olmaktadır. (İzzet Özgenç, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 8.

bası, s.161 vd.). 765 sayılı TCK'ndaki objektif sorumluluk esasının yerine 5237 sayılı TCK'nda haksızlığın bir gerçekleştirilme şekli olarak kast-taksir kombinasyonuna, yani netice sebebiyle ağırlaşmış suçlara yer verilmiştir. Bu nedenle uyuşmazlığın çözümü için, 5237 sayılı TCK'nun hazırlanmasında esas alınan suç teorisinde, suçun manevi unsurları arasında gösterilen kast-taksir kombinasyonu, yani netice sebebiyle ağırlaşmış suç üzerinde durulmalıdır.

5237 sayılı TCK'nun "Netice sebebiyle ağırlaşmış suç" başlıklı 23. maddesi; "(1) Bir fiilin, kastedilenden daha ağır veya başka bir neticenin oluşumuna sebebiyet vermesi halinde, kişinin bundan dolayı sorumlu tutulabilmesi için bu netice bakımından en azından taksirle hareket etmesi gerekir" şeklindedir. Buna göre; failin gerçekleştirdiği bir eylemde, kastettiğinden daha ağır veya başka bir sonucun meydana gelmesi halinde, sorumlu tutulabilmesi için, netice bakımından en azından taksirle hareket etmiş olmasının kabulü gerekmektedir. Fail, bu sonucun meydana gelmesinden taksirle bile sorumlu tutulamıyorsa, objektif sorumluluğun kaldırılmasının doğal bir sonucu olarak, sadece nedensellik bağının bulunuyor olması, neticeden sorumlu tutulması için yeterli olmayacaktır.

Öğretide, neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçun, gerçek neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç ve görünüşte ya da gerçek olmayan neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç olarak iki farklı şeklinin bulunduğu kabul edilmektedir. Gerçek neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçlarda, failin hareketi sonucunda kastettiğinden daha ağır bir netice ortaya çıkmakta olup, gerçekleşen aşırı netice dolayısıyla bağımsız bir suç tipi ortaya çıkmaktadır. Örneğin, yaralama suçunda mağdurun ölmesi, gerçek neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç halidir. Görünüşte neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçlarda ise, failin hareketi sonucunda suçun oluşması için aranan neticeden başka, niteliği de farklı olan daha ağır bir netice ortaya çıkmakta olup, gerçekleşen aşırı netice dolayısıyla temel suç niteliği aynı kalmakla beraber yalnızca ceza ağırlaştırılmaktadır. Örneğin, cinsel istismar suçunda mağdurun ruh veya beden sağlığının bozulması, görünüşte neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç halidir. (Nur Centel, Hamide Zafer, Dr. Özlem Çakmut, Türk Ceza Hukukuna Giriş, 3. Bası, s. 415 vd.; Mehmet Emin Artuk, Ahmet Gökçen, A.Caner Yenidünya, TCK Şerhi, c.I, s.495 vd.)

5237 sayılı TCK'nun 23. maddesinde düzenlenmiş bulunan neticesi sebebiyle ağırlaşmış suça ilişkin genel kuralın, özel hükümler arasında kendisine yer bulduğu maddelerin başında gelen TCK'nun 87. maddenin 4. fıkrasına göre, gerçekleştirilen kasten yaralama eylemi TCK'nun 86. maddesinin 1. veya 3. fıkraları kapsamında bulunur ve bunun sonucunda da

ölüm meydana gelirse, en azından taksirle hareket etmiş olmak şartıyla faile belirtilen cezaların verileceği öngörülmektedir.

Kasten yaralama sonucu mağdurun ölmesine ilişkin TCK'nun 87/4. maddesinin uygulanması için; a- Failin yaralama kastı ile hareket etmesi, b- Mağdurun TCK'nun 86. maddesinin birinci veya üçüncü fıkrasında düzenlenen şekilde yaralanmış olması, c- Failin eylemi ile arasında illiyet bağı bulunacak şekilde mağdurun ölmesi, d- Failin meydana gelen ölüm sonucuna ilişkin en az taksir derecesinde bir kusurunun bulunması, Şartlarının birlikte gerçekleşmesi gerekir. Buna göre, fail mağduru yaralamak amacıyla hareket etmeli, mağdurun yaralanacağını bilmeli ve bu sonucu istemelidir. Bununla birlikte fail mağdurun yaralanmasını değil de, ölmesini istemiş ve ölüm meydana gelmiş ise bu durumda kasten öldürmeden sorumlu tutulacaktır.

Madde metnine göre faile verilecek ceza belirlenirken kasten yaralama suçunun düzenlendiği TCK'nun 86. maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarına yollama yapılmıştır. O halde, mağdurun basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek dereceden daha ağır şekilde yaralanması gerekmektedir. Anılan maddenin 2. fıkrasında karşılığını bulan basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek şekilde meydana gelen yaralamalarda 87. maddenin 4. fıkrası uygulanamayacaktır. Üçüncü şart olarak mağdurun ölmesi ve failin eylemi ile mağdurun ölümü arasında uygun nedensellik bağının bulunması gerekir. Son olarak, failin meydana gelen bu ölüm sonucundan, en az taksir derecesinde bir kusurunun bulunması gerekir.

Diğer yandan, 5237 sayılı TCK'nun "Kasten öldürme" başlığı altında 81. maddesinde düzenlenen suçun manevi unsuru öldürme kastı iken, 87. maddesinin 4. fıkrasına düzenlenen yaralama sonucunda ölüme neden olma suçunun manevi unsuru yaralama kastıdır. O halde, kasten öldürme suçu ile kasten yaralama sonucu ölüme neden olma suçu arasındaki ayırıcı kriterlerden en önemlisi manevi unsur farklılığı olacaktır. Dolayısıyla suçun vasıflandırılmasından önce çözülmesi gereken konu, failin kastının öldürmeye mi, yoksa yaralamaya mı yönelik olduğuna ilişkindir.

TCK'nun 21/1. maddesine göre, suçun yasal tanımındaki unsurlarının bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesi olan ve failin iç dünyasını ilgilendiren kast, dış dünyaya yansıyan davranışlara bakılarak, daha açık bir ifadeyle failin olay öncesi, olay sırası ve olay sonrası davranışları ölçü alınarak belirlenmelidir.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 08.07.2003 gün ve 196-212; 30.09.2003 gün ve 226-229; 08.07.2008 gün ve 88-184 ile 31.03.2009 gün ve 248-82 sayılı kararları ile de; suç nedeni,

kullanılan aletin cinsi, kullanılış şekli, isabet alınan bölge, darbe adedi ve şiddeti, failin suçtan önceki ve sonraki davranışları, aradaki husumet, hedef seçme imkanının bulunup bulunmadığı, mağdurdaki yaraların yerleri ve nitelikleri, failin fiiline kendiliğinden mi, yoksa engel bir nedenden dolayı mı son verdiği gibi ölçütler esas alınmak suretiyle kastın saptanması gerektiği belirtilmiştir.

Kastın belirlenmesi açısından her bir olayda kullanılması gereken ölçütler farklılık gösterebileceğinden, tüm bu olguların olaysal olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde;

Maktûlün gece saat 04.00 sıralarında sanığın eşi ve üç çocuğu ile birlikte yaşadığı eve girmesi ve Ramazan isimli bebeklerini kucağına almış olması şeklindeki eylemi sanığa ve ailesine yönelik haksız bir saldırı niteliğinde ise de; sanığın eşinden bıçak istemesi ve polise haber verilmesinin ardından, bebeği bırakıp elbise dolabında saklanan ve kaçma dışında başka bir amaç gütmeyen maktûlün saldırısı sona ermiş, fakat sanık maktûlün kaçmasını engellemek amacıyla onu sağ kalçasından bir bıçak darbesi ile yaralayarak Adli Tıp Kurumu raporuna göre ölüm nedenlerinden biri olan eylemini gerçekleştirmiştir. Elbise dolabında saklanan, daha sonra doğrudan kaçmak için pencereye yönelen maktûlün sanığa yönelik herhangi bir hamlesinin de olmadığı olayda mazur görülebilecek bir korku, panik ya da heyecanın tesiri ile meşru müdafaa sınırın aşılmasından söz edilemeyeceğinden, 5237 sayılı TCK'nun 27. maddesinin 2. fıkrasının uygulanma şartlarının oluştuğu söylenemeyecektir. Diğer taraftan sanığın, gece bir sebeple evine giren ve olay sırasında kaçmaya çalışan daha önceden tanımadığı, maktûlü bir bıçak darbesi ile kalçasından yaralaması, hayati tehlike oluşturan isabetin bir adetle sınırlı kalması, pencereden atladıktan sonra kaldırırma düşen maktûlün hastaneye kaldırılması için ambulans çağrılmak üzere komşularına haber vermesi karşısında, eylemini gerçekleştirirken öldürme kastıyla hareket etmediği kabul edilmelidir. Buna göre, maktûlün künt kafa travmasına bağlı kafatası kırıklarıyla birlikte beyin kanaması ve kesici-delici alet yaralanmasına bağlı iç organ kesilmesinden gelişen iç kanama sonucu ölmesi ile sonuçlanan olayda, yaralama kastıyla gerçekleştirilen eylemle ölüm sonucu arasında nedensellik bağı bulunduğundan, sanık hakkında 5237 sayılı TCK'nun 87/4. maddesi uyarınca hüküm kurulması gerekmektedir.

Bu nedenle, suçun kasten öldürme olarak nitelendirilmesine ilişkin yerel mahkeme hükmü kanuna aykırı olup, Özel Dairenin eylemin kasten yaralama sonucu ölüme neden olma suçunu oluşturduğuna yönelik bozma kararı isabetlidir. Bu itibarla, olayda TCK'nun 27/2.

maddesindeki şartların bulunmadığı anlaşıldığından, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı itirazının reddine karar verilmelidir.

Çoğunluk görüşüne katılmayan yedi Genel Kurul Üyesi; "olayda TCK'nun 27/2. maddesi uyarınca meşru müdafaa sınırlarını aşılması halinde mevcut olması nedeniyle itirazın kabulüne karar verilmesi gerektiği" düşüncesiyle karşı oy kullanmışlardır.

SONUÇ: Açıklanan nedenlerle;

1- Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı itirazının REDDİNE,

2- Dosyanın, mahalline gönderilmek üzere Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına TEVDİNE,

16.04.2013 günü yapılan müzakerede oy çokluğuyla karar verildi.

KARAR 7:

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ'NİN KARARI

Aydan / Türkiye - 16281/10 Karar 12.3.2013 [II. Daire]

Olaylar – Başvuranlar; 6 Eylül 2005 tarihinde bir gösteri yakınında otobüs beklediği sırada, bir askerî jipten açılan ateşle yaralanarak ölen A. Aydan'ın annesi ve dul eşidir. Temmuz 2006'da Ağır Ceza Mahkemesi, meşru müdafaa sınırlarını, mazur görülebilir duygu, korku veya panik halinde aşmış olduğunu tespit ederek, ateş eden kişiye ceza vermemeye karar vermiştir. Yargıtay ve ardından Yargıtay Genel Kurulu, bu kararı onamıştır. Hukuk – 2. Madde (maddî yönü)

(a) Ölümcül güç kullanımının “mutlak biçimde gerekli” olup olmadığı hakkında – Ölümcül atışı yapan ve gösteri çevresindeki güvenlik operasyonuna dâhil olmayan jandarma görevlisi G.Y., göstericilerin saldırısına uğradığında, iki iş arkadaşının eşliğinde söz konusu jipi sürmekteydi. G.Y., sözlü uyarıda bulunduktan sonra aracın sol camından ateş ettiğini ifade etmiştir; ancak silâhı otomatik ayarda olduğundan, yedi el seri atış olmuştur. Ağır Ceza Mahkemesi ve Yargıtay, meşru müdafaa sınırlarını, Ceza Kanunu'nun 27 § 2 maddesi anlamında mazur görülebilecek duygu, korku veya panik hali içerisinde aşmış olduğundan, G.Y.'ye ceza verilmemesi gerektiğine kanaat getirmiştir. Söz konusu durum, bir görevlinin, olay sırasında geçerli olduğuna kanaat getirilen, ancak sonradan yanlış olduğu ortaya çıkan samimî bir inanca dayanarak ölümcül güç kullandığı bir durumdan tamamen farklıydı. Göstericilerin saldırısının yarattığı tehlikenin aşırı derecede şiddetli olduğu yeterince

tespit edilememiştir; dolayısıyla, G.Y.'nin kendi hayatı ve beden bütünlüğü ile iş arkadaşlarının hayatlarının tehlikede olduğu şeklinde samimî bir inançla hareket etmiş olduğu sonucuna varılamamıştır. Bu sonuca, özellikle, dava dosyasında kalabalığa rastgele ateş etmek gibi öldürme potansiyeli olan bir savunma aracının kullanımını haklı çıkaracak hiçbir delil bulunmadığı için varılamamıştır. Ayrıca, G.Y.'nin, hiç kimseyi yaralamamak için havaya uyarı atışı yaptığını iddia etmesine karşın, dosyadaki deliller, hususî bir araç üzerinde üç adet kurşun izi olduğunu göstermiştir. Dördüncü kurşun, A. Aydan'ı vurmuştur. G.Y.'nin havaya uyarı atışı yaptığı hiçbir şekilde tespit edilememiştir. Kurşun izleri göz önünde bulundurulduğunda, seri ateşin çok daha büyük çapta bir trajediye yol açmasının mümkün olduğuna şüphe yoktu. Dolayısıyla, göstericileri dağıtmak üzere kullanılan ve A. Aydan'ın ölümüyle sonuçlanan güç, 2. madde anlamında mutlak biçimde gerekli değildi.

Sonuç: ihlâl (oybirliğiyle).

(b) Davalı Devlet'in, güç kullanımının olumsuz sonuçlarını mümkün olduğunca azaltmak üzere, gerekli tedbirleri alıp almadığı hakkında – G.Y.'nin, duygu, korku veya panik halindeyken kalabalığa rastgele ateş ederek, meşru müdafaa sınırlarını bilerek aşmış olduğu teslim edilmesine karşın; ulusal mahkemeler, ne suçluluk hükmü ne de beraat anlamına gelen bir kararla, ceza vermemeye hükmetmiştir. Her ne kadar Mahkeme meşru müdafaa sınırlarının aşılması şeklindeki böyle bir kavramın Avrupa Ceza Hukuku'na uzak olmadığını kabul etmişse de; duygu, korku veya panik halindeyken Devlet görevlilerinin ölümcül güç kullanmasına izin verdiği için, bu tür bir yaklaşımın oldukça tehlikeli ve zarar verici sonuçları olması muhtemeldi. Yasa uygulayıcı görevliler, meşru müdafaa sınırlarını aşmaktan yasayla men edilmemişse de; statüleri ve görevleri, davanın incelenmesinde dikkate alınabilecek etkenlerdi.

Mahkeme; Yargıtay Genel Kurulu'nun, gösterinin yer aldığı bölgede gerçekleştirilen terörist eylemlerin yarattığı yaygın tehlikenin, “sanığa ve iki iş arkadaşına yapılan saldırının şiddeti” ve “bunun beraberindeki ölüm tehditleri” ile birleştiğinde, ölümcül atışı yapan kişiyi mahkûm etmeme yönündeki kararını haklı çıkardığı sonucuna katılmamaktadır. Bölgedeki yaygın tehlike ile ilgili olarak, yasa uygulayıcı görevlilerin, görevlerinin etkin ifası için uygun ahlâkî, fiziksel ve psikolojik niteliklere haiz olması gerekmektedir (1990 yılında kabul edilen, Yasa Uygulayıcıları tarafından Güç ve Ateşli Silâh Kullanımına ilişkin Birleşmiş Milletler Temel İlkeleri, 18 no.lu ilke). Bu, söz konusu zamanda aşırı gerginlikle öne çıkan ve bu tür karışıklıkların beklendiği bir bölgede faaliyet gösteren kolluk kuvveti mensupları için evleviyetle geçerliydi. Ayrıca, haksız yere ateşli silâhını kullanan jandar-

maya ceza verilmemesi kararı, bölgede faaliyet gösteren ve görevi bu tür Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi / Bilgi Notu no. 161 – Mart 2013 silâhların yalnızca uygun koşullarda ve gereksiz hasar riskini indirgeyebilecek biçimde kullanılmasını temin etmek olan kolluk kuvveti mensuplarına sınırsız yetki verilmesi şeklinde yorumlanabilirdi (11 (b) ilkesi). Benzer şekilde, Ceza Kanunu'nun uygulanış biçimi, Sözleşme'nin, güç kullanımının mutlak biçimde gerekli ve katı biçimde içerisinde anılan amaçlarla orantılı olması gerektiğini öngören 2. maddesine uygun değildi. Bazı durumlarda, Devlet görevlilerinin, gayri resmi dokunulmazlıkla, kontrolleri altındaki insanların haklarını suistimal etmesi mümkün olabilir. Sonuç olarak, davalı Devlet, yaşam hakkını koruma yükümlülüğünü yerine getirmede başarısız olmuştur.

Sonuç: ihlâl (oybirliğiyle).

Mahkeme, ayrıca, etkili bir soruşturma olmaması nedeniyle 2. maddenin usul yönünden ihlâl edildiğine ve yargılamaların uzunluğu nedeniyle 6 § 1 maddesinin ihlâl edildiğine karar vermiştir. 41. Madde: Birinci başvurana maddî tazminat olarak 15.000 avro ve manevî tazminat olarak 50.000 avro ve ikinci başvurana manevî tazminat olarak 15.000 avro ödenmesine hükmetmiştir.

SONUÇ

Meşru savunma müessesesi, Türk Ceza Kanununda bir hukuka uygunluk nedeni olarak düzenlenmiştir. Meşru savunmanın oluşması için saldırıya ve savunmaya ilişkin koşulların varlığı gerekmektedir. Saldırıya ilişkin koşullar bir saldırının varlığı, saldırının haksız olması, saldırının kişiliğe ilişkin bir hakka yönelmiş olması ve saldırının halen var olmasıdır. Saldırı somut olmalı ve saldırı ile savunma aynı anda olmalıdır.

Muhtemel bir saldırıya karşı meşru savunma olamayacağı gibi sona ermiş bir saldırıya karşı da meşru savunma olmaz. Ancak; başlamamış ama başlaması muhakkak olan ve tekrarı beklenen durumlarda saldırı bitmemiş sayılır. Saldırının suç olması gerekmez, hukuk düzenine aykırı olması yeterlidir. Kanunda saldırının nefis ya da ırza yönelmesi şeklinde ifade edilmesine rağmen doktrin ve uygulama bunu geniş yorumlayarak kişiliğe ilişkin tüm haklar açısından meşru savunma kabul edilmiştir.

Kanaatimizce bireyin kendisini koruma içgüdüğü ile savunmada bulunmasının ahlaki yönden ayıplanması gereken herhangi bir durum olmadığı gibi ortada herhangi bir toplumsal zarar da bulunmadığından eylemi hukuka uygundur.

Meşru savunmanın sınırı açısından TCK'da detaylı bir düzenleme yapılmıştır. Kanaatimizce haksız bir saldırı karşısında kişinin kendisi maddi ve manevi bütünlüğünü koruması amacıyla karşısında bulunan kişiye tehdit ve hakaret etmesi de meşru savunma kapsamı altında olmalıdır. Her ne kadar meşru savunma TCK'da kişinin vücut bütünlüğü veya yaşam hakkını ihlal etmesi durumunda düzenlenmiş ise de kanaatimizce kişilik haklarına yönelmiş olan saldırılara karşı da meşru savunma düzenlemesi yerinde olacaktır.

Örneğin; toplumumuzda ahlaki açıdan hoş görülmeyen bir zina olayında aldatılan bireyin; eşini olay yerinde tehdit etmesi veya eşine hakaret etmesi durumunda bu bireye sadece haksız tahrik indirimi uygulayarak yine de bir cezaya hükmedilmesi toplumumuzun ahlaki değerleri ile örtüşmemektedir. Başka bir örnek verecek olursak; bir kişinin hayatıyla ve ailesiyle tehdit edilmesi karşısında bu kişiye karşı uygulanabilecek yaralama eyleminin niteliği de göz önünde bulundurulmak şartıyla yani haksız saldırıya karşı orantılı olmak kaydıyla gerçekleştirilen yaralama eyleminin cezalandırılması yani bu eylemin müeyyideye bağlanarak hukuka uygunluk nedeni olan meşru savunma müessesesinden yararlanmaması çok da adilane olmayan bir durumdur. Çünkü kendisine hakaret eden veya kendisini tehdit eden birine karşı bir defa tokat veya yumruk vurmak suretiyle basit tıbbi müda-

hale ile giderilebilecek yaralama eylemine meşru savunma kapsamında değil de haksız tahrik kapsamında değerlendirmek toplum gerçeklerini görmezden gelmek olacaktır.

Yine başka bir örnek de; kendisini darp eden kişiye karşı tehdit eyleminde bulunmak kanunumuzca suçtur. Bu durumda yine sadece haksız tahrik hükümlerinin uygulanması yerine kişiyi şüpheli veya sanık sıfatına sokmadan bu konuyu Cumhuriyet Başsavcılıklarında takipsizlik veya mahkemelerde beraat hükmüyle çözmek dururken, kişinin adli sicil kaydına işlenerek bir ceza verilmesi hakkaniyetle bağdaşmamaktadır. Çünkü toplum gözünde sabıkası olan, suçlu bir kişi profili çizilmesine dolayısıyla sosyo-kültürel açıdan toplum tarafından dışlanan bir birey olarak bu kişinin mağdur olmasını sağlamaktan ileriye gitmeyen meşru savunma kavramının daha detaylı düzenlenerek mağduriyetleri minimum seviyeye indirmek zorundayız. Çünkü cezalar suçluları ıslah etmek için düzenlenmiş bir kavram olup; haksız saldırı karşısında söylenen sözleri kapsamaması ve bu eylemlere cezai müeyyide uygulanması yine hakaret, tehdit gibi kişinin en önemli haklarından olan kişilik haklarına karşı yapılan haksız saldırılara karşı da uygulanan orantılı kuvvet veya söylenen sözlerin de cezalandırılması ceza mantığıyla uyuşmamaktadır. Bu durumlarda cezalar istisna niteliğinde olmalı ihkakı hak yani kendi hakkını kendi kuvvetiyle koruma sınırını da aşmayan ve haksız saldırı karşısında saldırıyla orantılı bir kuvvet kullanmaktan öteye geçmeli, haksız saldırıya karşı söylenen sözleri de kapsmalıdır.

Yargıtay uygulamalarında hakaret ve saldırıyı defetme niteliği taşımayan saldırı tehditleri, meşru savunma kapsamında kabul edilmeyip şartların varlığı halinde haksız tahrik bünyesi altında değerlendirilmektedir. Bu anlamda saldırı tehdidinin sözden kaynaklanması (tehdit, hakaret) ya da fiziken yapılması (vücut dokunulmazlığına yönelik saldırı) da sonucu değiştirmemektedir. Yerine göre kişiye vurulmasa bile üzerine yürünmesi, saldırı tehdidini içinde halen taşıdığından Yargıtay tarafından meşru savunma olarak kabul edilmesine rağmen; basit bir tokatla yapılan ve kişiye fiziken temasın sağlandığı saldırının devamı tehdidi içermeyen olaylar, saldırının devam etmeyecek nitelikte olması nedeniyle meşru savunma kapsamında değerlendirilmemektedir.

Bu anlamda saldırının mevcut olması ve savunmada zorunluluğun bulunmasını, suç tiplerine göre değil; taraflar arasındaki ilişki ve husumet ile olayda söylenen söz ve davranışlarla birlikte somut olayın şartlarına göre değerlendirilmesi gerekmektedir.

Saldırıya uğrayan kişinin bu saldırıdan kaçması beklenemez ise de devam etme niteliği olmayan saldırılarda korku, kaygı ve panik olmaksızın kişinin gereksiz aktifliği,

meşru savunma kapsamında değerlendirilemez. Bu anlamda halen saldırı tehdidi içermeyen ya da sonlanmış saldırılara karşı sanığın eylemlerinde şartların varlığı halinde haksız tahrik kurumu uygulanmalıdır.

Meşru savunmada sınırın aşılmasındaki diğer önemli husus, bu kurumun sınırın taksirle aşılması halinde uygulama olanağı bulacak olmasıdır. meşru savunmada sınırın taksirle aşılması halinde kişi eylemin taksirli hali düzenlenmiş ise bu halinden sorumlu tutulup taksirli suçtan verilen cezası indirilmekte, eylemin taksirli hali suç olarak düzenlenmemiş ise kişiyi herhangi bir sorumluluğu bulunmamaktadır. Ancak meşru savunmada sınırın kasten aşılması halinde fail, gerçekleştirdiği neticeyi istediğinden artık fiilin normal (kasıtlı) halinden cezalandırılmalıdır.

Meşru savunmada sınırın aşılması, TCK'nın 27.maddesinin her iki fıkrası yönünden gerçekleşebilecektir. İlk fıkra açısından sınırı taksirle aşan failin eylemi manevi unsur içerisinde değerlendirilirken, ikinci fıkra açısından sınırı, heyecan, korku ve telaşla aşan failin eylemi kusurluluk yönünden değerlendirilecektir. Öte yandan bu her iki fıkra da sınırın sadece yoğunluk (ölçülülük) yönünden aşılması halinde uygulama alanı bulacaktır.

Objektif olarak varlığını yeterli gördüğümüz meşru savunma, her zaman kişinin tezahür ettiği şekilde karşımıza çıkmayabilir. Bazen meşru savunmanın varlığında bazen ise maddi koşullarında hataya düşülerek fiili hata ya da kural hatası şeklinde karşımıza çıkabilir. Hukuka uygunluk sebeplerinde kural üzerindeki hata, kusurlulukla ilgili olduğu için bu konuda gerekli dikkat ve özeni göstermeyen kişi, eylemin kasıtlı halinden sorumlu tutulurken; fiil üzerinde hata kaçınılmazlık nedeniyle kusurlulukla ilgili gibi gözükse de salt kusurluluk kapsamında değerlendirilmesinin adaletsiz bir sonuç olacağı nedenle, gerekli dikkat ve özeni göstermeyen kişi, eylemin taksirli hali kanunda suç olarak düzenlenmişse taksirli halinden sorumlu olacaktır.

Bu bilgiler doğrultusunda, 5237 sayılı TCK'nın 30. maddesinin birinci fıkrasındaki suçun maddi unsurlarına ilişkin hata, ikinci fıkrasındaki suçun nitelikli unsurlarına ilişkin hata, üçüncü fıkrasındaki hukuka uygunluk sebeplerinin maddi koşullarına ilişkin hata kastı kaldıran hata hali iken; yine üçüncü fıkrada düzenlenen kusurluluğu ortadan kaldıran veya azaltan sebeplerin maddi koşullarında hata ile dördüncü fıkrasında haksızlık yanılığı ise, kastı kaldırmayıp, sadece kusurluluk bakımından önem taşıyan hata halidir.

Eski tarihli düzenlemelere göre meşru savunmanın bugünkü geldiği noktanın insan yaşamı ve çağdaş hukuk düzeni açısından aranan düzeyde olduğu söylenebilir ise de, soyut

normların uygulayıcısı olan yargı organlarının meşru savunmaya ilişkin şartları olayda titizlikle incelemesi ve eylemin niteliğini daha net bir şekilde ortaya koyması gerekmektedir. Aksi bir durumun kabulü bu tarz kurumların doktriner kurum olarak kalması ve yargılamaların şekli yapılması anlamına gelir ki, yaşayan hukuk sistemlerinde ve insan hayatında meşru savunmanın yer almaması düşünülemez.

Sonuç olarak Anayasada, Türk Ceza Kanununda ve özel kanunlarda yer almasına rağmen düzenlemelerde bir takım eksiklikler olduğu, bu eksiklerin başında meşru savunma kavramının daha geniş düzenlenmesi gerektiği, tehdit, hakaret gibi suçlarda da hukuka uygunluk nedenleri arasında yer alan meşru savunma müessesesinin değerlendirilmesi gerektiğini düşünmekteyiz. Zira örneklerde belirtildiği üzere yazısız hukuk kuralı niteliği taşıyan örf ve adet kuralları toplumumuzu bir arada tutan, geleneklerimizi yaşatmaya devam eden ayrıca kanun maddelerinin eksik kaldığı veya düzenlenmediği yerlerde hukuk kuralı olarak uygulanan toplumu toplum yapan kurallardır. Her ne kadar 5237 sayılı Türk Ceza Kanununu ülke olarak kendimiz düzenlemişsek de toplumun değerleriyle tam örtüşmeyen, bazı durumlarda haksız yargılamalara ve cezalandırılmalara neden olan tehdit, hakaret gibi insanı insan yapan kişilik değerlerine önem vermeden bir düzenleme yapmak kanunumuzda bir eksikliklerdir.

KAYNAKÇA

- Abisel, N. (2006). *Sessiz Sinema*. Ankara: Deki.
- Zizek, S. (2009). *Matrix: Ya da Sapkınlığın İki Yüzü*. Bahadır Turan (Çev.). İstanbul: Encore.
- Akyazan, A. E. (2006). 5237 Sayılı TCK'da Hukuka Uygunluk Sebepleri, *Ankara Barosu Dergisi*, 77-98.
- Akkan, K. (1965). Avrupa Hukukunda Meşru Müdafaa, *Adalet Dergisi*, (7-8).
- Artuk, M. A. (2007). Ahmet Gökçen ve A. Caner Yenidünya, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Turhan, 526.
- Aykut, E. (2013). *Ceza Hukukunda Meşru Savunma ve Meşru Savunmada Sınırın Aşılması*, İstanbul: 12 Levha Yayıncılık.
- Cassani, C. (2008). Hukuka Uygunluk Nedeni Olarak Hukukta Rıza, Ö. Muharrem ve Ö. Mustafa (Çev.), *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 77: 236-248.
- Centel, N, Hamide Z. ve Çakmut, Ö. (2008). *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, Ankara: Beta.
- Çadık, A. (2018). Haksız Tahrikin Felsefi Temelleri, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 26.3: 185-238.
- Değirmenci, O. (2014). Ceza Hukukunda Yanılma Kavramı ve Hukuka Uygunluk Nedenlerinde Yanılma, *TBB Dergisi*, 114: 129-188.
- Demirbaş, T. (2012). *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara: Seçkin.
- Doğanay, İ. (1947). Meşru Müdafaa, *AÜHFD*, 5:391.
- Dönmez, İ. K. (2004). "Meşrû Müdafaa" *DİA*, 383-387.
- Dönmezer, S. ve Sahir E. (1997). *Nazari Ve Tatbiki Ceza Hukuku, Genel Kısım*, II. 11, İstanbul.
- Dönmezer, S. ve Yenisey F. (1998). *Karşılaştırmalı Türk Ceza Kanunu ve 1997 Tasarısı*, İstanbul.
- Erdem, M. R. (2007). Malvarlığına Yönelik Saldırılarına Karşı Meşru Savunma İçin İnsan Öldürme ve Yaşama Hakkı, *İÜHFD*, 3.
- Erem, F. (1984). *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara: Beta.

- Erem, F. (1993). *Türk Ceza Kanunu Şerhi*, Ankara: Beta.
- Ermeydan, İ. (2014). Yargıtay Kararları Işığında Meşru Savunmada Sınırın Aşılması, *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 3: 131-170.
- Erem, F. (1943). Türk Ceza Hukukunda Mal İçin Meşru Müdafaa, *Adalet Dergisi*, 8.
- Ersan A. (2013). *Ceza Hukukunda Meşru Savunma ve Meşru Savunmada Sınırın Aşılması*, İstanbul: 12 Levha Yayıncılık.
- Hafizoğulları, Z. ve Özen M. (2010). *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara: Us-A Yayıncılık.
- Ferri, E. (1928). *Principi Di Diritto Criminale*, Torino.
- Göktürk, N. Özgenç İ. ve Üzülmöz İ. (2012). *Ceza Hukukuna Giriş*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Gözler, K. (1999). *Anayasa Normlarının Geçerliliği Sorunu*, Bursa.
- Güral, J. (1949). Türk Hukukunda Mal İçin Meşru Müdafaa, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 6.2: 25.
- Güriz, A. (1999). *Hukuk Felsefesi*, Ankara: Beta.
- Gümüş, A. (2015). *Ceza Hukukunda Meşru Müdafaa*, Yüksek Lisans Tezi, Eastern Mediterranean University EMU, 97.
- Güral, J. (1949). Türk Hukukunda Mal İçin Meşru Müdafaa, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 6.2: 13-14.
- Hafizoğulları, Z. (2008). Kusurluluğu Kaldıran Bir Neden Olarak Ceza Hukukunda İstemezlik İlkesi, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 57.3: 337-369.
- Hira, A. (2011). Yeni Türk Ceza Kanunu Ve İslam Hukuku Mukayesesi Bakımından Meşru Müdafaa'nın Uygulama Alanları Ve Ölçütleri, *Journal Of Islamic Law Studies*, 17:150.
- İnan, O. (2012). Türk Ceza Kanununda cinsel saldırı suçu, Yüksek Lisans Tezi , Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, s. 67.
- İçel, K. (2007). Ceza Hukukunda Temel Kusurluluk Şekli: Kast, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6.12: 61-70.
- Jhering, R.V. (1935). *Hukuk Uğrunda Savaş*, (Çev. Yeğengil, R.), İstanbul.

- Jeasheck Heinrick H., (1989). *Almanya Federal Cumhuriyeti Ceza Hukukuna Giriş* (Çev. Prof. Dr. Yenisey F), İstanbul.
- Katoğlu, T. (2003). *Ceza Hukukunda Hukuka Aykırılık*, Ankara: Seçkin.
- Keçelioğlu, E. (2010). Kusurluluğu Ortadan Kaldıran Sebeplerle Hukuka Uygunluk Sebepleri Arasındaki Ayrımın TCK'nın Uygulanması Bakımından Pratik Sonuçları, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 87:3.
- Keyman, S. (1980). Tipiklik ve Ceza Hukuku, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 37.1: 59-105.
- Keyman, S. (1988). Cürmi Fiilin Yapısal Unsuru Olarak Hareket, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 40.1: 122-171.
- Koca, M. ve Üzülmez İ. (2013). *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara: Seçkin.
- Koca, M. (2001). YTCK'da Hukuka Uygunluk Sebepleri, *Ceza Hukuku Dergisi*, 1:111-116.
- Koparan, M. R. (2006). Ceza Sorumluluğunu Kaldıran Ve Azaltan Sebepler, *TBB Dergisi*, 64:337-367.
- Malkoç, İ. ve Güler M. (1998). *Türk Ceza Kanunu Özel Hükümler*, Ankara: Adil.
- Erdem, M. R., (2007). Malvarlığına Yönelik Saldırlara Karşı Meşru Savunma İçin İnsan Öldürme ve Yaşam Hakkı (AİHS m.2), *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt:9, 2007: 987-998
- Oğuzman, K. ve Barlas, N. (2015). *Medenî Hukuk, Giriş-Kaynaklar-Temel Kavramlar*, İstanbul.
- Özen, M. (1995). *Türk Ceza Hukukunda Meşru Müdafaa*, Ankara: Seçkin.
- Özgenç, İ. (2006). *Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler*, Ankara: Seçkin.
- Özgenç, İ., (2013). *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Özbek, V. Ö., Kanbur N., Doğan K., Bacaksız P., Tepe İ., (2001). *Türk Ceza Kanunu Yorumu*, Ankara: Seçkin.
- Önder, A. (1992). *Ceza Hukuku Dersleri*, İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Özen, M. (1995). *Türk Ceza Hukukunda Meşru Müdafaa*, Ankara: Seçkin.

- Özer, Ö. V., Kanbur N., Bacaksız P. ve Doğan K., Tepe İ., (2010). *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara: Seçkin.
- Öztürk, B. ve Erdem M. R. (2006). *Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri*, Ankara: Seçkin.
- Öztürk, M. V. (2018). Osmanlı Ceza Hukukunda Hukuka Uygunluk Sebepleri, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 13.2: 371-411.
- Parlar, A. ve Hatipoğlu M. (2007). *5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Yorumu*, Ankara.
- Savaş, V. ve Mollamahmutoğlu S. (1995). *Türk Ceza Kanunu Yorumu*, Ankara: Seçkin. 63
- Soyaslan, D. (2005). *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara: Yetkin.
- Şahin, M. (2008). Yasal (Meşru) Savunmada Sınırım Aşılması, *TBB Dergisi*, 76: 321-354.
- Şen, E., (2006). Yeni Türk Ceza Kanunu Yorumu Cilt:I, İstanbul : Vedat Kitapçılık
- Tahi, T. (1944). Meşru Müdafanın Genişliği ve Mala Karşı Yapılan Tecavüzlerde Müdafaa, *Ebul'ula Mardine Armağan*, İstanbul, 28.
- Tan, H. (1939). Alman Hukukunda Meşru Müdafaa, *AD.*, 2:289.
- Taner, T. (1953). *Ceza Hukuku Umumi Kısım*, İstanbul.
- Taner, F. G. (2010). Türk Ceza Hukukunda Meşru Savunma, *Ceza Hukuku Dergisi*, 5.12: 219-253.
- Toroslu, N. (1968). *Ceza Hukukunda Zaruret Hali*, Sevinç Matbaası, 38.
- Toroslu, N. (2012). *Ceza Hukuku Genel Kısım*, Ankara: Savaş.
- Turabi, S. (2012). Kusurluluk ve Kusurluluğu Etkileyen Haller, *TBB Dergisi*, 101: 267-292.
- Weaver, Z. L. (2008). Florida's Stand Your Ground Law: The Actual Effects and the Need for Clarification, *U. Miami L. Rev.* 63: 395.
- Yalkut, N., (1969). Türk, İtalyan ve Fransız Ceza Hukuku Açısından Meşru Müdafaa, *Adalet Dergisi*, 1-2.69: 109.
- Yenisey, F. ve Dr. Plagemann G., (2009). Alman Ceza Kanunu, Beta Yayınevi, İstanbul.
- Yüce, T. T. (1982). *Ceza Hukuku Dersleri*, Ege Hukuk Fakültesi Yayını, Manisa.

UYAP

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi / Bilgi Notu No. 161/Mart 2013

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı, Soyadı : Barış Çetin

Doğum Yeri ve Yılı : Mucur 1992

Yabancı Dili :İngilizce

E-posta : baris_cetin_4071@hotmail.com

Taranmış

Fotoğraf (isteğe bağlı)

(3.5cm x 3cm)

Eğitim Durumu

Lisans : Kırıkkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Mesleki Deneyim

Maliye Bakanlığı Memur

2013-2016

Cumhuriyet Savcılığı

2017-halen